

บทที่ 5

กระบวนการพัฒนา

ประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัด

ในบทนี้เป็นการนำเสนอผลการสังเคราะห์ข้อมูลประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมและการดำเนินงานวัฒนธรรม จากสภาวัฒนธรรมจังหวัดที่เป็นกรณีศึกษาทั้ง 6 สภาวัฒนธรรมจังหวัด จากการศึกษาความคิดเห็นของเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกของสภาวัฒนธรรมจังหวัด และจากการศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรม ด้านพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และด้านการพัฒนาประชาสังคม เพื่อสังเคราะห์เป็นกระบวนการพัฒนาประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัด โดยแบ่งนำเสนอเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 การสังเคราะห์กระบวนการพัฒนาประชาสังคมจากข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ได้จากการศึกษาประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดที่เป็นกรณีศึกษา 6 สภาวัฒนธรรมจังหวัด ในประเด็นต่าง ๆ คือ

- 1.1 การเกิดขึ้นของประชาสังคม
- 1.2 การขยายและการพัฒนาประชาสังคม
- 1.3 การดำรงอยู่ของประชาสังคม

ตอนที่ 2 การสังเคราะห์กระบวนการพัฒนาประชาสังคมจากข้อมูลเชิงประจักษ์ จากความคิดเห็นของเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกของสภาวัฒนธรรมจังหวัดและจากความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง 3 กลุ่ม ในประเด็นต่าง ๆ ต่อไปนี้

- 2.1 โครงสร้างและองค์ประกอบ
- 2.2 การดำเนินงานวัฒนธรรม
- 2.3 กระบวนการ
  - (1) กระบวนการที่ทำให้เกิดประชาสังคม
  - (2) กระบวนการที่ทำให้ประชาสังคมดำเนินงานวัฒนธรรมได้
- 2.4 ปัจจัย
  - (1) ปัจจัยภายใน
  - (2) ปัจจัยภายนอก

ตอนที่ 1 ผลการสังเคราะห์กระบวนการพัฒนาประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัด จากข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ได้จากการศึกษาประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดที่เป็นกรณีศึกษา 6 สภาวัฒนธรรมจังหวัด

เป็นการสังเคราะห์จากผลการศึกษากระบวนการพัฒนาประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดที่เป็นกรณีศึกษา 6 แห่ง คือ เชียงราย ลพบุรี นครปฐม สุโขทัย น่าน และนนทบุรี ผลจากการสังเคราะห์ดังต่อไปนี้

1.1 การเกิดขึ้นของประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัด

1.1.1 กระบวนการเกิดขึ้นของประชาสังคม

ประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดเกิดขึ้นโดยการส่งเสริมและสนับสนุนของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติที่ผลักดันให้สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ศึกษา สำรวจ และรวบรวมองค์กรและหน่วยงานที่ดำเนินงานด้านวัฒนธรรมของท้องถิ่น และของจังหวัดในลักษณะต่าง ๆ ทั้งหน่วยงานภาครัฐ องค์กรภาคเอกชน องค์กรธุรกิจ องค์กรชุมชน และองค์กรวิชาการ และได้เชิญผู้แทนหน่วยงานและองค์กรทั้ง 5 ภาคีนั้นมาประชุมเพื่อทำความเข้าใจถึงคุณค่าและความสำคัญของงานวัฒนธรรม และวิธีการดำเนินงานวัฒนธรรม หลังจากนั้นได้ปรึกษาหารือกันเพื่อจัดตั้งเป็นสภาวัฒนธรรมจังหวัดขึ้นเพื่อให้เป็นประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของจังหวัด

ในการประชุมปรึกษาหารือผู้แทนหน่วยงานและองค์กรที่ดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของจังหวัดทั้ง 5 ภาคีนี้ มีผู้เข้าร่วมประชุมจำนวนมากพอสมควร การประชุมใช้เวลา 1 วัน โดยแบ่งออกเป็น 2 ช่วงสำคัญ คือ ภาคเช้า เป็นการทำความเข้าใจในเรื่องความหมาย ขอบข่ายงานวัฒนธรรม คุณค่าและความสำคัญของงานวัฒนธรรม แนวทางในการดำเนินงานวัฒนธรรม และความจำเป็นที่ต้องรวมตัวกันจัดตั้งสภาวัฒนธรรมจังหวัดเพื่อเป็นประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของจังหวัด ส่วนภาคบ่ายเป็นการร่วมกันพิจารณาข้อตกลงหรือธรรมนูญของสภาวัฒนธรรมจังหวัดเพื่อใช้เป็นแนวในการดำเนินงานของสภาวัฒนธรรมจังหวัด และเลือกตั้งกรรมการบริหารสภาวัฒนธรรมจังหวัดชุดแรก การดำเนินงานของสภาวัฒนธรรมจังหวัดต่อจากนั้นอยู่ในความรับผิดชอบของคณะกรรมการบริหารสภาวัฒนธรรมจังหวัด โดยมีสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด และสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติทำหน้าที่ ดูแล ประสานงาน และส่งเสริมและสนับสนุนอย่างใกล้ชิด

1.1.2 วัตถุประสงค์ของสภาวัฒนธรรมจังหวัด

วัตถุประสงค์ของสภาวัฒนธรรมจังหวัด สามารถสรุปได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

- (1) เป็นศูนย์กลางในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์ และแนวคิดในการดำเนินงานวัฒนธรรม และเป็นศูนย์กลางในการดำเนินงานวัฒนธรรมของจังหวัด

(2) เป็นผู้ดำเนินงานวัฒนธรรมในลักษณะต่าง ๆ คือ การอนุรักษ์ ฟื้นฟู ถ่ายทอด ส่งเสริม เผยแพร่ และพัฒนาวัฒนธรรมของจังหวัด

1.1.3 โครงสร้าง

(1) องค์กรเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิก

เนื่องจากก่อนการประชุมปรึกษาหารือกันเพื่อพิจารณาจัดตั้งเป็นสภาวัฒนธรรมจังหวัดเพื่อเป็นประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของจังหวัดนั้น สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้มอบหมายให้สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ซึ่งเป็นผู้ประสานงาน ได้ศึกษาสำรวจ และรวบรวมหน่วยงานและองค์กรที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบหรือเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นและจังหวัดในลักษณะต่าง ๆ โดยจำแนกเป็นภาคีต่าง ๆ 5 ภาคี คือ ภาคีภาครัฐ ภาคีภาคเอกชน ภาคีชุมชน ภาคีภาคธุรกิจ และภาคีภาควิชาการ ตามคุณสมบัติที่สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กำหนด แล้วเชิญผู้แทนขององค์กรและหน่วยงานทั้ง 5 ภาคีนั้นมาร่วมประชุมปรึกษาหารือกัน ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดเกิดขึ้นจากการที่องค์กรเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกครบทั้ง 5 ภาคีมาปรึกษาหารือและตกลงร่วมกัน

(2) การจัดโครงสร้างการบริหาร

ในการปรึกษาหารือกันเพื่อจัดตั้งสภาวัฒนธรรมจังหวัดซึ่งเป็นประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดนั้นส่วนใหญ่ยังมิได้จัดให้มีโครงสร้างการบริหารอย่างแน่ชัดแต่ได้พิจารณาจัดโครงสร้างการบริหารภายหลังจากที่คณะกรรมการบริหารสภาวัฒนธรรมจังหวัดได้ประชุมไปแล้ว 2 - 3 ครั้ง โดยพิจารณาตามความเหมาะสม ตามสภาพปัญหาและความต้องการในการดำเนินงานวัฒนธรรมของจังหวัดนั้น ๆ

1.1.4 การวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเกิดขึ้นของประชาสังคม

(1) ปัจจัยภายใน

ถึงแม้ว่าประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดนี้จะเกิดขึ้นจากการริเริ่มของภาครัฐ คือ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ และสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดก็ตามแต่ในจังหวัดต่าง ๆ ก็มีปัจจัยภายในที่เข้ามาเสริม ดังนี้คือ

1) ในแต่ละจังหวัดมีหน่วยงานของรัฐ องค์กรภาคเอกชน องค์กรชุมชน องค์กรธุรกิจ และองค์กรวิชาการต่าง ๆ ที่ต่างก็ดำเนินงานวัฒนธรรมตามหน้าที่ความรับผิดชอบ ความถนัด และความสนใจอยู่แล้ว กล่าวคือ สถานศึกษา วัดและศาสนสถาน กลุ่มและชมรมต่าง ๆ ตลอดจนองค์กรปกครองท้องถิ่นต่าง ๆ ซึ่งกลุ่มต่าง ๆ เหล่านี้เป็น "หน่ออ่อน" หรือ "ต้นกล้าประชาสังคม" ที่สนใจและดำเนิน

งานวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของจังหวัดอยู่แล้ว ดังนั้นเมื่อมีสภาวัฒนธรรมจังหวัดที่เป็น "เวที" ที่เปิดโอกาสให้กลุ่มที่สนใจงานวัฒนธรรมมาร่วมกันคิด ร่วมกันทำ จึงทำให้สภาวัฒนธรรมจังหวัดสามารถเกิดขึ้นได้

2) ผู้แทนองค์กรต่าง ๆ ทั้ง 5 ภาคี ที่มาร่วมประชุมและปรึกษาหารือกันในการจัดตั้งสภาวัฒนธรรมจังหวัดส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ให้ความสำคัญและสนใจการดำเนินงานวัฒนธรรมอยู่แล้ว

3) ในแต่ละจังหวัดมีองค์กรที่สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติได้แต่งตั้งในลักษณะต่าง ๆ และวิธีการให้รับผิดชอบการดำเนินงานหรือประสานการดำเนินงานวัฒนธรรมอยู่แล้ว คือ คณะอนุกรรมการวัฒนธรรมจังหวัด ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัด/ศูนย์วัฒนธรรมอำเภอ ซึ่งก็สามารถปรับบทบาทให้มาเสริมการจัดตั้งสภาวัฒนธรรมจังหวัดได้

(2) ปัจจัยภายนอก

การส่งเสริมและสนับสนุนของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติที่ผลักดันและกระตุ้นให้สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ศึกษา รวบรวมข้อมูลและประสานให้หน่วยงานและองค์กรที่มีบทบาทหน้าที่ในการดำเนินงานด้านวัฒนธรรมมาประชุมปรึกษาหารือกันเพื่อจัดตั้งเป็นสภาวัฒนธรรมจังหวัดขึ้น

1.2 การขยายและการพัฒนาของประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัด

1.2.1 โครงสร้าง

(1) องค์กรเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิก

ได้ขยายและพัฒนาเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกให้กว้างขวางโดยเปิดโอกาสให้หน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ในท้องถิ่น และในจังหวัดให้มีโอกาสเข้ามา ร่วมกันดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของจังหวัดมากยิ่งขึ้นได้ กล่าวคือ

1) การขยายและพัฒนาเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกในแนวตั้ง

โดยสภาวัฒนธรรมจังหวัดนครปฐมได้ริเริ่มจัดตั้งสภาวัฒนธรรมอำเภอขึ้นครบทุกอำเภอเป็นแห่งแรกของประเทศไทย ในขณะที่สภาวัฒนธรรมจังหวัดลพบุรีได้ริเริ่มจัดตั้งสภาวัฒนธรรมตำบลขึ้นเป็นแห่งแรกของประเทศไทยเช่นกัน จนเป็นแบบอย่างให้สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติใช้เป็นแนวทางให้สภาวัฒนธรรมจังหวัดต่าง ๆ ขยายและพัฒนาเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกในแนวตั้ง โดยการส่งเสริมและสนับสนุนให้สภาวัฒนธรรมต่าง ๆ จัดตั้งสภาวัฒนธรรมอำเภอและตำบลขึ้น ในขณะที่สภาวัฒนธรรมจังหวัดเชียงรายได้ขยายเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกลงไปจนถึงระดับหมู่บ้าน โดยการไปเชื่อมต่อกับกรรมการฝ่ายการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในคณะกรรมการหมู่บ้าน ซึ่งทำให้สามารถขยายงานวัฒนธรรมลงไปจนสามารถเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างสำคัญในการรับผิดชอบการดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของจังหวัดได้มากยิ่งขึ้น

การขยายเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกไปในแนวตั้งนี้มีใช้เพียงแค่นั้น การขยายจำนวนของเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกเท่านั้น แต่ได้มีการทำความเข้าใจในคุณค่าและความสำคัญ ของงานวัฒนธรรม วิธีการดำเนินงานวัฒนธรรม รวมทั้งการปลูกจิตสำนึก และความตระหนักในคุณค่าของการ รวมพลังกันดำเนินงานวัฒนธรรมด้วย

2) การขยายและพัฒนาเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกในแนวนอน

โดยได้สร้างความรู้ความเข้าใจในคุณค่า และความสำคัญของงาน วัฒนธรรมไปยังหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ในลักษณะต่าง ๆ สามารถดำเนินงาน วัฒนธรรมตามหน้าที่ความรับผิดชอบได้อย่างเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และเข้ามาเป็นเครือข่าย เครือข่ายภาคีสมาชิกของประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัด รวมทั้งสร้าง ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนทั่วไป เพื่อสร้างจิตสำนึกในการร่วมกันรับผิดชอบการดำเนินงานวัฒนธรรมด้วย วิธีการต่าง ๆ กล่าวคือ การประชุมสัมมนา การใช้สื่อและสื่อสารมวลชน การจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม การ ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้สนใจเรื่องเดียวกันได้พบปะและรวมตัวกันเพื่อดำเนินกิจกรรมวัฒนธรรมที่ตนสนใจ

ซึ่งกล่าวได้ว่า ประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภา วัฒนธรรมจังหวัดได้ขยายและพัฒนาเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกทั้งในแนวตั้งและแนวนอน จนเกิดการ "ถักทอ" และ "เชื่อมโยง" กันอย่างเข้มแข็ง

(2) การจัดโครงสร้างการบริหาร

เมื่อประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัด ได้ขยายและพัฒนาเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกทั้งแนวตั้งและแนวนอนดังกล่าวข้างต้น จึงทำให้สภา วัฒนธรรมจังหวัดบางแห่งต้องปรับปรุงการจัดโครงสร้างการบริหารให้สอดคล้องกันไปด้วย ในขณะที่สภา วัฒนธรรมจังหวัดนครปฐม และนนทบุรีได้เตรียมการไว้ก่อนแล้ว และยังมีการเพิ่มจำนวนกรรมการบริหารสภา วัฒนธรรมจังหวัดขึ้นด้วย

ในขณะเดียวกันก็มีการปรับปรุงโครงสร้างการบริหารองค์กรให้เหมาะสม เพิ่มขึ้นตามลักษณะของงานวัฒนธรรมที่ได้ขยายเป็นการดำเนินงานด้านชีวิตวัฒนธรรม หรือสังคมวัฒนธรรม ด้วย เช่น การเพิ่มฝ่ายชีวิตวัฒนธรรม ซึ่งรับผิดชอบงานเรื่องวิถีครอบครัว อาชีพ สุขภาพอนามัย ฯลฯ และ ฝ่ายสังคมวัฒนธรรม ซึ่งรับผิดชอบงานการลงทุนทางวัฒนธรรม วัฒนธรรมประชาธิปไตย เป็นต้น

1.2.2 การดำเนินงานวัฒนธรรม

อาจกล่าวได้ว่าในช่วงปี 2539 และ 2540 เป็นช่วงแห่งการขยายและการพัฒนา ประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัด นอกจากจะขยายและพัฒนาเครือข่าย เครือข่ายภาคีสมาชิกให้กว้างขวาง หลากหลายและเข้มแข็งขึ้น แล้วยังได้ขยายและพัฒนาการดำเนินงาน วัฒนธรรมของท้องถิ่นและของจังหวัดไปพร้อมกันด้วย ดังนี้

(1) ตามขอบข่ายงานวัฒนธรรม

ได้ขยายและพัฒนาการดำเนินงานวัฒนธรรมให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น เป็นการดำเนินงานวัฒนธรรมตามขอบข่ายงานวัฒนธรรม 8 ลักษณะงาน โดยในช่วงนี้มีเพียงสภาวัฒนธรรมจังหวัด ลพบุรีจังหวัดเดียวที่ดำเนินงานวัฒนธรรมครบทั้ง 8 ลักษณะงาน ส่วนสภาวัฒนธรรมจังหวัดอื่น ๆ ดำเนินงานวัฒนธรรมเพียง 7 ลักษณะงานเท่านั้น ลักษณะงานวัฒนธรรมที่ไม่ได้ดำเนินการคือ การพัฒนาวัฒนธรรม (นนทบุรี เชียงราย สุโขทัย และน่าน) และการถ่ายทอดวัฒนธรรม (นครปฐม)

เมื่อพิจารณาลงไปในเรื่องงานแล้ว ประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดส่วนใหญ่เน้นในเรื่องของศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และเทศกาลต่าง ๆ เป็นส่วนใหญ่ รองลงมาคือ เรื่องภูมิปัญญาชาวบ้าน และเรื่องคุณธรรม จริยธรรม ส่วนเรื่องชีวิตวัฒนธรรมนั้นยังมีอยู่ไม่มากนัก

(2) ตามประเภทของวัฒนธรรม

เน้นการขยายและพัฒนาการดำเนินงานวัฒนธรรมด้านจิตใจเป็นสำคัญ โดยเฉพาะในเรื่องจริยธรรม คุณธรรม และความซาบซึ้งในศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นต่าง ๆ ส่วนวัฒนธรรมด้านสังคมได้เน้นเรื่องความร่วมมือกันดำเนินงานวัฒนธรรม การสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มชน และในวัฒนธรรมด้านวัตถุเน้นไม่มากนัก ส่วนใหญ่จะเป็นภูมิปัญญาชาวบ้าน รวมทั้งการพัฒนาคุณภาพชีวิต

1.2.3 กระบวนการ

(1) กระบวนการที่ทำให้เกิดการขยายและการพัฒนาประชาสังคม

1) การสร้างจิตสำนึกและความมั่นใจในการดำเนินงานวัฒนธรรม โดยได้สร้างความรู้ความเข้าใจจนเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกและประชาชนเห็นคุณค่าและความสำคัญของงานวัฒนธรรมจนเกิดจิตสำนึกทางวัฒนธรรม พร้อมทั้งปลูกเร้าให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกและประชาชนได้มั่นใจและสำนึกถึงพลังของตนเองว่าจะสามารถร่วมกันดำเนินงานวัฒนธรรมเพื่อป้องกันและแก้ปัญหาทางวัฒนธรรมและพัฒนาวัฒนธรรมของท้องถิ่นและจังหวัดได้ จนเกิดความสำนึกที่จะต้องเป็นผู้รับผิดชอบการดำเนินงานวัฒนธรรมด้วยตนเองบนเงื่อนไขของจิตสำนึกของความเป็นคนในท้องถิ่นที่ต้องมาคิดและลงมือทำงานวัฒนธรรมเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาวัฒนธรรมของจังหวัดและของท้องถิ่นด้วยตนเอง

2) การรวมตัวกันดำเนินงานวัฒนธรรม โดยได้ปลูกจิตสำนึกให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิก และผู้รู้ ผู้สนใจในเรื่องวัฒนธรรมต่าง ๆ ได้เกิดความสำนึกในความสำคัญและพลังของการร่วมมือกันดำเนินงานวัฒนธรรมเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาวัฒนธรรมของท้องถิ่นและจังหวัดด้วยการพึ่งกันเองเป็นสำคัญ โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้ได้รวมตัวกันดำเนินกิจกรรมวัฒนธรรมตามความถนัด ความสามารถ และสนใจร่วมกันอย่างอิสระและหลากหลายในระดับต่าง ๆ

3) การเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย โดยสภาวัฒนธรรมจังหวัดเป็นแหล่งกลางให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้เชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย เพื่อร่วมกันเรียนรู้และร่วมกันดำเนินงานวัฒนธรรมเสริมซึ่งกันและกันอย่างอิสระและหลากหลาย ทั้งในแนวตั้งและแนวนอนให้ "ถักทอ" และ "เชื่อมโยง" กันอย่างแข็งแรง โดยการจัดเวที เปิดโอกาส และจัดช่องทางในการติดต่อสื่อสารที่เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกสามารถติดต่อสื่อสารให้เข้าใจร่วมกันได้

(2) กระบวนการที่ทำให้ประชาสังคมดำเนินงานวัฒนธรรมได้

(2.1) กระบวนการทางวัฒนธรรม

1) กระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรม ได้ให้ความสำคัญกับภูมิธรรมภูมิปัญญาของท้องถิ่นที่บรรพบุรุษโดยสร้างสรรค์ เลือกรรกลั่นกรอง พัฒนาและส่งสมไว้เพื่อประโยชน์ในการดำเนินวิถีชีวิตในรูปแบบต่าง ๆ โดยได้จัดให้มีการศึกษา ค้นคว้า รวบรวมภูมิธรรมภูมิปัญญาเหล่านี้ แล้วนำมาเผยแพร่และถ่ายทอดไปยังเยาวชน และประชาชนทั่วไปเพื่อสร้างความเข้าใจในคุณค่า สาระ และความสำคัญของภูมิธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นต่าง ๆ นั้น ซึ่งได้ก่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ การเห็นคุณค่า ความสำคัญ คุณประโยชน์ จนเกิดการประพฤติปฏิบัติจนเป็นวิถีชีวิต

2) กระบวนการสร้างสรรค์ทางวัฒนธรรม เนื่องจากสังคมไทยมีกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ และมีบางจังหวัดมีชายแดนติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน จึงทำให้มีการสังสรรค์ระหว่างวัฒนธรรมต่าง ๆ รวมทั้งวัฒนธรรมสากลในกระแสโลกาภิวัตน์ตลอดเวลา ประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดได้ใช้กระบวนการสร้างสรรค์ทางวัฒนธรรมมาใช้ประโยชน์ในการดำเนินงานวัฒนธรรม โดยจัดให้มีการศึกษาวัฒนธรรมของท้องถิ่น ของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ และของประเทศเพื่อนบ้าน แล้วนำมาเผยแพร่แลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกันเพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในคุณค่า สาระ และความสำคัญของวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน ในขณะเดียวกันก็จัดให้มีการศึกษาวัฒนธรรมที่ไหลบ่ามาตามกระแสโลกาภิวัตน์ เพื่อให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ แล้วเลือกรรกลั่นกรองมาใช้ให้เหมาะสมกับพื้นฐานภูมิธรรมภูมิปัญญาของวัฒนธรรมท้องถิ่นด้วย

3) กระบวนการปรับปรุงทางวัฒนธรรม ได้พยายามสร้างให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกมีความสามารถในการปรับปรุงทางวัฒนธรรม โดยการเลือกรร กลั่นกรอง วัฒนธรรมต่าง ๆ ทั้งที่เป็นภูมิธรรมภูมิปัญญาดั้งเดิม และวัฒนธรรมใหม่ ๆ ที่หลังไหลมากับกระแสโลกาภิวัตน์ด้วยเหตุและผลอย่างรอบคอบรอบด้านให้สามารถประสานเชื่อมโยงและเอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกันให้มากที่สุด จนสามารถนำมาใช้ในการดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่น และจังหวัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(2.2) กระบวนการเรียนรู้

ได้พัฒนาให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกมีความสามารถในการแสวงหา สร้าง เลือกรร กลั่นกรองด้วยเหตุและผลอย่างรอบคอบรอบด้าน และสิ่งสมองค์ความรู้ทั้งที่เป็น

ภูมิธรรมภูมิปัญญาดั้งเดิม และความรู้สากลที่เป็นวัฒนธรรมใหม่ ๆ แล้วนำมาใช้หรือประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานวัฒนธรรม การขยายและการพัฒนาประชาสังคมเพื่อดำเนินงานวัฒนธรรม และก่อให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาภูมิธรรมภูมิปัญญาเพิ่มขึ้นตลอดเวลา จัดมีกระบวนการในการพัฒนาเรียนรู้ ดังนี้

1) **การจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง** โดยได้ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมอย่างสม่ำเสมอ ทั้งที่เป็นกิจกรรมทางวัฒนธรรมของเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกและกิจกรรมของคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ของสภาวัฒนธรรมจังหวัด รวมทั้งของสภาวัฒนธรรมอำเภอและสภาวัฒนธรรมตำบล โดยมีทั้งกิจกรรมตามประเพณีและเทศกาลต่าง ๆ และกิจกรรมที่จัดดำเนินการตามแผนงานและโครงการ เพื่อให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้เกิดการเรียนรู้ในการดำเนินงานวัฒนธรรม จากการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมร่วมกัน

2) **การประชุม สัมมนา เสวนา และพบปะพูดคุย** โดยได้จัดให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิก และประชาชนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ทั้งในรูปแบบที่

- 1) เป็นทางการ คือ การประชุมกรรมการบริหารสภาวัฒนธรรมจังหวัด ซึ่งได้จัดให้มีการประชุมเป็นประจำมิได้ขาด ส่วนใหญ่จะประชุมทุกเดือน และการประชุมสัมมนาเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิก ซึ่งได้จัดให้มีการประชุมสัมมนาเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน รวมทั้งการส่งผู้แทนไปร่วมการประชุมสัมมนาที่หน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ จัดขึ้นด้วย

- 2) ไม่เป็นทางการ คือ การเสวนา พบปะ พูดคุยกันตามโอกาสอันควร ทั้งที่จัดสถานที่และเวลาไว้ให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกและคนอื่น ๆ ได้มาพบปะ พูดคุยเสวนากันในงานวัฒนธรรมที่สนใจ และการพบปะพูดคุยกันตามอัธยาศัยและโอกาสอันควรตามความเหมาะสม

3) **การศึกษาดูงาน** โดยได้จัดให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน โดยการศึกษาดูงานการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดต่าง ๆ และศึกษาดูงานการดำเนินงานวัฒนธรรมภายในท้องถิ่นและจังหวัดเดียวกัน

4) **การใช้สื่อและสื่อสารมวลชน** โดยได้จัดทำสื่อของสภาวัฒนธรรมจังหวัดเอง และใช้สื่อสารมวลชนของท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิทยุท้องถิ่น หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น และสื่อมวลชนท้องถิ่นรวมทั้งสื่อขององค์กรปกครองท้องถิ่น เป็นสื่อในการสร้างความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินงานวัฒนธรรม รวมทั้งการสร้างความรู้ความเข้าใจในคุณค่า สาระ และความสำคัญของวัฒนธรรมต่าง ๆ ด้วย

ในการนี้ประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดได้เป็นเวทีกลางให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้มาเรียนรู้และดำเนินงานวัฒนธรรมร่วมกัน ซึ่งกระบวนการเรียนรู้ของประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัด มีลักษณะดังนี้

1) **เป็นกระบวนการกลุ่ม** ที่เกิดจากเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้ร่วมกันพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น วิพากษ์ วิจารณ์ ตั้งคำถาม ทาคำตอบ และแนวทางเลือกในการดำเนินงานวัฒนธรรม ลงมือปฏิบัติ ประเมินการดำเนินงานและสรุปทเรียนร่วมกัน ซึ่งทำให้เกิดภูมิปัญญาหมู่ ที่สามารถยกระดับองค์ความรู้และสังสมภูมิธรรมภูมิปัญญา อันจะเป็นพลังในการพัฒนาและแก้ปัญหาทางวัฒนธรรมต่าง ๆ ของท้องถิ่นและจังหวัดร่วมกัน

2) **เป็นการเรียนรู้จากการลงมือดำเนินงานวัฒนธรรมจริง** ซึ่งเกิดจากการคิด - ทำ - ทบทวน - วิเคราะห์ - ทำ ซึ่งทำให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกมีประสบการณ์ทำให้ได้ยกระดับความคิดและสังสมภูมิปัญญาไว้ใช้ในการดำเนินงานต่อไป

3) **เป็นการเรียนรู้จากปัญหาทางวัฒนธรรมในชีวิตจริง** ซึ่งเป็นความพยายามในการแก้ปัญหา และตอบสนองความต้องการของวัฒนธรรมในชีวิตจริงของท้องถิ่นและจังหวัด จึงทำให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจและเรียนรู้ที่จะดำเนินงานวัฒนธรรมได้

4) **เป็นการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงเป็นเครือข่าย** ที่เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกมีการติดต่อสื่อสารถึงกัน ช่วยเหลือกัน มีความเอื้ออาทรกัน สนใจที่จะมาร่วมกันดำเนินงานวัฒนธรรม โดยใช้ทั้งการเชื่อมเครือข่ายบุคคล และการใช้ช่องของการสื่อสารต่าง ๆ ทั้งสื่อของสภาวัฒนธรรมจังหวัด และสื่อสารมวลชนของท้องถิ่น ที่มีข่าวสารข้อมูลและความคิดเห็นของสมาชิกและประชาชนต่าง ๆ

(2.3) กระบวนการจัดการ

ได้ขยายและพัฒนาประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรม โดยพยายามให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิก และประชาชนทั่วไปสามารถเข้ามามีส่วนร่วมอย่างสำคัญในการดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของจังหวัดร่วมกันได้ โดยใช้วิธีการ

1) **การสร้างแรงจูงใจให้ดำเนินงานวัฒนธรรมตามภาระหน้าที่** โดยการสร้างความรู้ความเข้าใจและตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของวัฒนธรรมและงานวัฒนธรรม ให้เข้าใจถึงผลดีของการดำเนินงานวัฒนธรรมตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบและผลเสียของการไม่ดำเนินงานวัฒนธรรมตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ และถ้าภาคีสมาชิกมีประเด็นที่สงสัยหรือเป็นปัญหาที่สามารถนำมาสู่เวทีวัฒนธรรม ทั้งที่เป็นทางการ และที่ไม่เป็นทางการ ซึ่งสามารถก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ ความสำนึกตระหนัก จนเกิดแรงจูงใจที่จะร่วมกันดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของจังหวัดได้

2) **การสร้างแรงจูงใจให้รวมตัวกันเป็นสภาวัฒนธรรมจังหวัด** โดยการสร้างความรู้ ความเข้าใจ และสำนึกตระหนักในคุณค่า ความสำคัญและพลังของการรวมตัวกันเป็นประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมในระดับต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับหมู่บ้าน ชุมชนวัฒนธรรม สภาวัฒนธรรมตำบล สภาวัฒนธรรมอำเภอ จนถึงสภาวัฒนธรรมจังหวัด รวมทั้งการรวมตัวกันดำเนินงานวัฒนธรรมตามความถนัดและความสนใจ แล้วเข้าเป็นเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกของสภาวัฒนธรรมจังหวัดเพื่อดำเนินงาน

วัฒนธรรมของท้องถิ่นและของจังหวัดร่วมกัน จนทำให้เกิดทัศนคติที่จะต้องรวมตัวกันขึ้นเป็นสภาวัฒนธรรมจังหวัดเพื่อเป็นประชาสังคมเพื่อดำเนินงานวัฒนธรรมของจังหวัดและเข้ามามีส่วนร่วมอย่างสำคัญในการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัด

3) การจัดลำดับความสำคัญของวัตถุประสงค์และหน้าที่ต่าง ๆ

ที่ไม่ขัดกับมูลเหตุจูงใจ ความประสงค์ และความสามารถของเครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิก เนื่องจากเครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกของสภาวัฒนธรรมจังหวัดล้วนแต่ได้ปฏิบัติงานด้านวัฒนธรรมในลักษณะต่าง ๆ ตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ และตามความถนัด ความสนใจ ดังนั้นทุกเครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกจึงมีวัตถุประสงค์เฉพาะของตน ซึ่งประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดเข้าใจในข้อความจริงนี้ จึงได้จัดลำดับของการดำเนินงานวัฒนธรรมที่ไม่ขัดหรือแย้งกับบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ หรือความถนัด ความสามารถ ความสนใจของเครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิก และได้มอบหมายภารกิจหน้าที่ให้รับผิดชอบดำเนินงานวัฒนธรรมตามความถนัด ความสนใจ รวมทั้งได้สรรหาทรัพยากรและจัดสรรทรัพยากรให้เครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้ทำหน้าที่อย่างสม่ำเสมอด้วย

4) การปรับตัวเข้าหาซึ่งกันและกัน โดยสภาวัฒนธรรมจังหวัด

และเครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้ปรับตัวให้เข้าหาซึ่งกันและกัน ซึ่งทำให้สามารถประสานความเข้าใจที่เครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกสามารถยอมรับได้และได้สร้างความเข้าใจระหว่างเครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกที่แตกต่างกันให้สามารถนึกและผสมผสานพลังกัน จนสามารถดำเนินงานวัฒนธรรมเสริมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยให้มีการทำงานร่วมกันเป็นทีม รู้จักเกื้อหนุนกัน จนสามารถแก้ไขความตึงเครียดและความขัดแย้งต่าง ๆ ระหว่างเครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้

1.2.4 การวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการขยายและการพัฒนาของประชาสังคม

(1) ปัจจัยภายใน

1) **ประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัด** โดยประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัด ล้วนแต่เป็นผู้ที่ได้ทำงานด้วยความเสียสละจนมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับในคุณงามความดี เป็นที่เคารพยกย่องของประชาชนในจังหวัดนั้น ๆ จนสามารถประสานและขอความร่วมมือจากหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนได้อย่างประสบผลสำเร็จยิ่ง สามารถระดมความคิด ความรู้ และทรัพยากรมาใช้ในการดำเนินงานวัฒนธรรมของจังหวัดและของท้องถิ่นได้ เป็นผู้เสียสละที่เป็นกำลังสำคัญในการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัด สภาวัฒนธรรมอำเภอ สภาวัฒนธรรมตำบล และของเครือข่ายเครือข่ายภาคีต่าง ๆ เป็นผู้ที่ตั้งใจจริง มีความสนใจและมีความรู้ในเรื่องงานวัฒนธรรมอย่างยิ่ง

2) คณะกรรมการบริหารสภาวัฒนธรรมจังหวัด

คณะกรรมการบริหารสภาวัฒนธรรมจังหวัดประกอบด้วยผู้แทนเครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกทั้ง 5 ภาคี และประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอทุกอำเภอ คณะกรรมการบริหารสภาวัฒนธรรมทุกคน และคณะอนุกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ได้ทำงานกันอย่างจริงจัง ด้วยความทุ่มเทยิ่ง

ปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ คณะที่ปรึกษาซึ่งส่วนใหญ่จะประกอบด้วยพระสงฆ์ใหญ่ ผู้ว่าราชการจังหวัด และผู้ทรงคุณวุฒิในท้องถิ่น ซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการดำเนินงานวัฒนธรรมและการขยายและการพัฒนาประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดด้วย ในขณะที่สำนักงานเลขาธิการซึ่งก็คือสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดก็ได้เป็นกำลังสำคัญยิ่งในการขยายและพัฒนาประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัด

3) การประชุมปรึกษาหารือกันเป็นเนืองนิจ โดยได้เปิดเวทีให้ผู้สนใจทั่วไปมาพบปะเสวนากันในเรื่องวัฒนธรรมที่ตนสนใจ มีการประชุมกรรมการบริหารสภาวัฒนธรรมจังหวัด/อำเภอ/ตำบล ตามวาระเป็นประจำมิได้ขาด และการประชุมสัมมนาในเรื่องเฉพาะตามโอกาสอันควรอีกมาก ซึ่งก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ทำให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกเกิดการพัฒนาความสามารถในการดำเนินงานวัฒนธรรม ในขณะเดียวกันก็เกิดความเข้าใจร่วมกัน จนสามารถประสานความร่วมมือในการดำเนินงานวัฒนธรรมร่วมกันได้

4) การขยายเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกออกไปอย่างกว้างขวางและเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย โดยมีนโยบายที่จะขยายงานไปสู่ชุมชนให้มากที่สุด โดยมีการขยายทั้งแนวตั้งคือสภาวัฒนธรรมอำเภอ สภาวัฒนธรรมตำบล จนถึงคณะกรรมการหมู่บ้าน และชุมชนวัฒนธรรม และแนวนอนคือ ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้รู้และผู้สนใจในเรื่องวัฒนธรรมต่าง ๆ มารวมตัวกันเป็นชมรม กลุ่ม สมาคม และอื่น ๆ ดำเนินงานวัฒนธรรมตามความถนัดและความสนใจของตนจนสามารถ “ถักทอ” กันได้อย่างแข็งแรง ในขณะเดียวกันก็ได้ส่งเสริมและสนับสนุนให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกต่าง ๆ ได้ประสานเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายเพื่อให้เกิดพลังในการดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นได้อย่างพร้อมเพรียง และไปในทิศทางเดียวกัน

5) การดำเนินงานวัฒนธรรมที่เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น โดยได้เน้นการดำเนินงานวัฒนธรรมที่มุ่งพัฒนาคน โดยใช้ภูมิปัญญา ค่านิยม และแบบแผนอันดีงามของท้องถิ่นนั้นเพื่อเป็นพื้นฐานในการดำเนินกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่มุ่งเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิตจริงของคนในท้องถิ่นและในจังหวัด ทำให้งานวัฒนธรรมเป็นงานที่ทุกฝ่ายทุกคนเข้าใจได้ง่าย เพราะเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของท้องถิ่นโดยตรง ท้องถิ่นสามารถดำเนินงานวัฒนธรรมได้ด้วยตนเอง

6) การมีส่วนร่วมอย่างสำคัญของเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกและประชาชน โดยเน้นการดำเนินงานวัฒนธรรมที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกและประชาชนอย่างกว้างขวาง และทั่วถึงโดยพยายามดำเนินงานให้ถึงหมู่บ้านทุกหมู่บ้าน ให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างสำคัญในการคิดและร่วมกันดำเนินการตามวิถีทางประชาธิปไตย โดยเน้นงานวัฒนธรรมที่ใกล้ตัวประชาชนที่สุดก่อนที่จะขยายวงออกไปยังเรื่องอื่น ๆ

(2) ปัจจัยภายนอก

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ มีนโยบายในการขยายและพัฒนาประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดอย่างจริงจัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขยายการจัดตั้งสภาวัฒนธรรมอำเภอและตำบล ตามหนังสือที่ ศธ 1401(1)/ว 0059 ลงวันที่ 4 มกราคม 2540 โดยในระยะแรกให้พิจารณาจัดตั้งขึ้นตามสภาพความพร้อมของท้องถิ่น ประมาณครึ่งหนึ่งของจำนวนอำเภอ เพื่อเป็นแหล่งศึกษา และพัฒนาแนวทางในการขยายการจัดตั้งไปยังอำเภออื่น ๆ ในปีต่อไป และได้ส่งเสริมและสนับสนุนให้ตำบลหรือองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีความพร้อม และมีศักยภาพให้จัดตั้งสภาวัฒนธรรมตำบลขึ้นด้วย

1.3 การดำรงอยู่ของประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัด

1.3.1 โครงสร้าง

(1) องค์กรเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิก

จากการที่ประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัด ได้ขยายและพัฒนาเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกให้กว้างขวางโดยเปิดโอกาสให้หน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ในท้องถิ่น และในจังหวัดให้มีโอกาสเข้ามาร่วมกันดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของจังหวัดมากยิ่งขึ้น ทั้งการขยายและการพัฒนาในแนวตั้ง และการขยายและการพัฒนาแนวนอน นอกจากนี้ยังได้ทำความเข้าใจในคุณค่าและความสำคัญของงานวัฒนธรรม รวมทั้งสร้างจิตสำนึกและความตระหนักในคุณค่าของการรวมพลังกันดำเนินงานวัฒนธรรม จนสามารถ “ถักทอ” และ “เชื่อมโยง” กันเป็นประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมได้อย่างเข้มแข็ง จนสามารถรับผิดชอบการดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของจังหวัดได้

จึงสามารถกล่าวได้ว่าโครงสร้างที่ทำให้ประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัด ดำรงอยู่และสามารถดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของจังหวัดได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น เกิดจากการประกอบด้วยองค์กรเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกที่กว้างขวาง และหลากหลาย ในลักษณะต่าง ๆ ครบทั้ง 5 ภาคี ที่กระจายอยู่ในพื้นที่และกลุ่มพลังต่าง ๆ มีความสนใจ ความสามารถ ความถนัด และดำเนินกิจกรรมในเรื่องต่าง ๆ ที่หลากหลาย ที่มา “ถักทอ” และ “เชื่อมโยง” กันอย่างแข็งแรง ในขณะเดียวกันก็ยังจัดให้มีการขยายและการพัฒนาเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกให้กว้างขวางและเข้มแข็งยิ่งขึ้น เป็นประจำและอย่างต่อเนื่อง

(2) การจัดโครงสร้างการบริหาร

เมื่อประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดได้ขยายและพัฒนาเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกทั้งแนวตั้งและแนวนอน จนสามารถ “ถักทอ” และ “เชื่อมโยง” กันอย่างแข็งแรง จนสามารถดำรงอยู่และดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของจังหวัดได้อย่างมีประสิทธิภาพในระดับหนึ่งแล้ว และสภาวัฒนธรรมจังหวัดบางแห่งได้รับปรับปรุงการจัดโครงสร้างการบริหารให้สอดคล้องกันไป

ด้วย และมีการปรับปรุงแก้ไขข้อตกลงหรือธรรมนูญของสภาวัฒนธรรมจังหวัดให้สามารถเพิ่มจำนวนกรรมการบริหารสภาวัฒนธรรมจังหวัดขึ้นให้เหมาะสมกับการขยายและการพัฒนาเครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายวิชาชีพ รวมทั้งมีการปรับปรุงโครงสร้างการบริหารองค์กรให้เหมาะสมเพิ่มขึ้นตามลักษณะของงานวัฒนธรรมที่ได้ขยายเป็นการดำเนินงานด้านชีวิตวัฒนธรรม หรือสังคมวัฒนธรรมด้วย

1.3.2 การดำเนินงานวัฒนธรรม

ได้ขยายและพัฒนาการดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของจังหวัดให้ครอบคลุมตามขอบข่ายงานวัฒนธรรมและประเภทของวัฒนธรรม ดังนี้

(1) ตามขอบข่ายงานวัฒนธรรม

ได้ส่งเสริมและพัฒนาการดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นและจังหวัดให้เข้มแข็งจริงจังและกว้างขวาง จนสามารถดำเนินงานวัฒนธรรมทั้ง 8 ลักษณะงาน ได้อย่างประสบผลสำเร็จในระดับหนึ่ง กล่าวคือ

1) **การวิจัยวัฒนธรรม** ได้ศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลทางวัฒนธรรมต่าง ๆ ของท้องถิ่นและของจังหวัดโดยเฉพาะที่เป็นภูมิธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น วิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในจังหวัดมุ่งศึกษาให้รู้ความเป็นมาในอดีตและสภาพการณ์ปัจจุบัน การดำเนินการใช้นักวิชาการท้องถิ่น โดยการเปิดโอกาสให้ผู้รู้ต่าง ๆ นี้ได้พูดคุย แลกเปลี่ยนในเรื่องที่เขารู้ นอกจากนั้นก็มีการจัดเสวนา การประชุมสัมมนา ของนักวิชาการทั้งในและนอกพื้นที่ด้วย

2) **การอนุรักษ์วัฒนธรรม** โดยการพิทักษ์รักษาและธำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมท้องถิ่นต่าง ๆ โดยการทำให้เข้าใจในคุณค่า แก่นสาระ และความสำคัญของวัฒนธรรมของท้องถิ่นนั้น ๆ โดยการส่งเสริมสนับสนุนการจัดกิจกรรมวัฒนธรรมตามประเพณีและเทศกาลต่าง ๆ นอกจากนั้นได้สร้างจิตสำนึกของความเป็นคนท้องถิ่นที่จะต้องร่วมกันอนุรักษ์วัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น

3) **การฟื้นฟูวัฒนธรรม** ได้เลือกสรรวัฒนธรรมที่สูญหายไปหรือกำลังจะเสื่อมสลายไป มาทำให้มีคุณค่าและความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของท้องถิ่น โดยเฉพาะพื้นฐานทางจริยธรรม คุณธรรม และค่านิยม รวมทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่น

4) **การพัฒนาวัฒนธรรม** ได้ริเริ่ม สร้างสรรค์ และปรับวัฒนธรรมให้เหมาะสมกับยุคสมัยและเกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน โดยใช้วัฒนธรรมเป็นพื้นฐานในการพัฒนาอาชีพ การผลิตสินค้าและบริการทางวัฒนธรรม การป้องกันและแก้ปัญหาอาชญากรรม การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เป็นต้น

5) **การถ่ายทอดวัฒนธรรม** โดยนำวัฒนธรรมที่ผ่านการเลือกสรร ถิ่นการรองรับเหตุและผลอย่างรอบคอบรอบด้านแล้วไปถ่ายทอดให้ประชาชนและเยาวชนเกิดความเข้าใจตระหนักในคุณค่า และประพฤติปฏิบัติอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับยุคสมัย โดยผ่านทางสถาบันการศึกษา

และการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมต่าง ๆ

6) **การส่งเสริมกิจกรรมวัฒนธรรม** โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิก และสภาวัฒนธรรมอำเภอ สภาวัฒนธรรมตำบลต่าง ๆ จัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ทั้งกิจกรรมตามประเพณีและเทศกาลต่าง ๆ และกิจกรรมที่จัดดำเนินการเป็นโครงการตามความถนัดและความสนใจ

7) **การเสริมสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม** ได้ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของผู้ดำเนินงานวัฒนธรรมต่าง ๆ ให้มีโอกาสได้แสดงออกและพัฒนาความรู้ความสามารถทางวัฒนธรรมได้อย่างเต็มที่ ตั้งแต่เด็กจนถึงผู้ใหญ่ จัดให้มีการยกย่องเชิดชูเกียรติและประกาศเกียรติคุณในลักษณะต่าง ๆ รวมทั้งได้ส่งเสริมให้มีโอกาสได้รับการยกย่องและประกาศเกียรติคุณในระดับที่สูงขึ้นไป

8) **การเผยแพร่แลกเปลี่ยนวัฒนธรรม** ได้ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการเผยแพร่และแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกันอย่างกว้างขวางเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน โดยให้มีการเผยแพร่วัฒนธรรมของท้องถิ่นต่าง ๆ โดยสื่อและวิธีการต่าง ๆ และได้ส่งเสริมและสนับสนุนการเผยแพร่และแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างกลุ่มชนและท้องถิ่นต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง

(2) ตามประเภทของวัฒนธรรม

1) **ด้านจิตใจ** โดยเน้นการพัฒนาและสร้างค่านิยมให้แก่ประชาชนและเยาวชน ให้อำนาจซึ่งในหลักธรรมของศาสนา และแนวทางการปฏิบัติตนในสังคมปัจจุบัน และเน้นการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมเพื่อให้เกิดความซาบซึ้งในศิลปวัฒนธรรมและความภาคภูมิใจในภูมิธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นต่าง ๆ

2) **ด้านสังคม** โดยเน้นให้ชุมชนท้องถิ่นรวมตัวกันเพื่อจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม โดยคำนึงถึงองค์ประกอบพื้นฐานทางสังคมของชุมชนเป็นหลัก เน้นให้ประชาชน องค์กรท้องถิ่น กลุ่มพลังต่าง ๆ ในชุมชนร่วมกันคิด ร่วมกันทำและร่วมกันรับผิดชอบในการจัดกิจกรรมวัฒนธรรมของตนเอง ตามระบอบประชาธิปไตย เน้นการให้ความเห็นอกเห็นใจของคนในสังคม สร้างความเข้มแข็งให้แก่ครอบครัว และชุมชนให้สามารถพึ่งพาตนเองและพึ่งพากันเองได้

3) **ด้านวัตถุ** โดยเน้นการศึกษาและการพัฒนาอาชีพท้องถิ่นที่ใช้วัฒนธรรมเป็นพื้นฐาน ทั้งด้านการเกษตร อุตสาหกรรม และหัตถกรรม การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ที่ก่อให้เกิดรายได้เพื่อแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ โดยคำนึงถึงการผลิตสินค้าพื้นบ้านที่เป็นประโยชน์นำมาจำหน่ายสร้างรายได้ นอกจากนี้ยังเน้นการสร้างวัตถุที่เป็นสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น

1.3.3 กระบวนการ

(1) กระบวนการที่ทำให้ประชาสังคมดำรงอยู่

1) การสร้างจิตสำนึกและความมั่นใจในการดำเนินงานวัฒนธรรม โดยได้สร้างความรู้ความเข้าใจจนเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกและประชาชนเห็นคุณค่าและความสำคัญของงานวัฒนธรรมจนเกิดจิตสำนึกทางวัฒนธรรม พร้อมทั้งปลูกเร้าให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกและประชาชนได้มั่นใจและสำนึกถึงพลังของตนเองว่าจะสามารถร่วมกันดำเนินงานวัฒนธรรมเพื่อป้องกันและแก้ปัญหาทางวัฒนธรรมและพัฒนาวัฒนธรรมของท้องถิ่นและจังหวัดได้ จนเกิดจิตสำนึกที่จะต้องเป็นผู้รับผิดชอบการดำเนินงานวัฒนธรรมด้วยตนเองบนเงื่อนไขของจิตสำนึกของความเป็นคนในท้องถิ่นที่ต้องมาคิดและลงมือทำงานวัฒนธรรมเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาวัฒนธรรมของจังหวัดและของท้องถิ่นด้วยการพึ่งตนเอง โดยไม่ต้องคอยให้รัฐสั่งการ โดยวิธีการต่าง ๆ เช่น การจัดประชุมสัมมนา การพบปะพูดคุยเสวนา ใช้วารสารสภาวัฒนธรรมจังหวัด ใช้สื่อสารมวลชนท้องถิ่น การจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมและอื่น ๆ

2) การรวมตัวกันดำเนินงานวัฒนธรรม โดยได้ปลูกจิตสำนึกให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิก และผู้รู้ ผู้สนใจในเรื่องวัฒนธรรมต่าง ๆ ได้เกิดจิตสำนึกในความสำคัญและพลังของการร่วมมือกันดำเนินงานวัฒนธรรมเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาวัฒนธรรมของท้องถิ่นและจังหวัดด้วยการพึ่งกันเองเป็นสำคัญ โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้ได้รวมตัวกันดำเนินกิจกรรมวัฒนธรรมตามความถนัด ความสามารถ และสนใจร่วมกันอย่างอิสระและหลากหลายในระดับต่าง ๆ

3) การเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย โดยสภาวัฒนธรรมจังหวัดเป็นแหล่งกลางให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้เชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย เพื่อร่วมกันเรียนรู้และร่วมกันดำเนินงานวัฒนธรรมเสริมซึ่งกันและกันอย่างอิสระและหลากหลาย ทั้งในแนวดิ่งและแนวนอนให้ "ถักทอ" และ "เชื่อมโยง" กันอย่างแข็งแรง โดยการจัดเวที เปิดโอกาส และจัดช่องทางในการติดต่อสื่อสารที่เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกสามารถติดต่อสื่อสารให้เข้าใจร่วมกันได้

(2) กระบวนการที่ทำให้ประชาสังคมดำเนินงานวัฒนธรรมได้

(2.1) กระบวนการทางวัฒนธรรม

1) กระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรม ได้ให้ความสำคัญกับภูมิธรรมภูมิปัญญาของท้องถิ่นที่บรรพบุรุษได้สร้างสรรค์ เลือกสรรกลั่นกรอง พัฒนาและสั่งสมไว้เพื่อประโยชน์ในการดำเนินวิถีชีวิตในรูปแบบต่าง ๆ โดยได้จัดให้มีการศึกษา ค้นคว้า รวบรวมภูมิธรรมภูมิปัญญาเหล่านี้ แล้วนำออกเผยแพร่และถ่ายทอดไปยังเยาวชน และประชาชนทั่วไปเพื่อสร้างความเข้าใจในคุณค่า สาระ และความสำคัญของภูมิธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นต่าง ๆ นั้น ซึ่งได้ก่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ การเห็นคุณค่า ความสำคัญ คุณประโยชน์ จนเกิดการประพฤติปฏิบัติจนเป็นวิถีชีวิต

2) กระบวนการสังสรรค์ทางวัฒนธรรม เนื่องจากสังคมไทยมีกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ และมีบางจังหวัดมีชายแดนติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน จึงทำให้มีการสังสรรค์ระหว่าง

วัฒนธรรมต่าง ๆ รวมทั้งวัฒนธรรมสากลในกระแสโลกาภิวัตน์ตลอดเวลา สภาวัฒนธรรมจังหวัดได้ใช้กระบวนการสร้างสรรค์ทางวัฒนธรรมมาใช้ประโยชน์ในการดำเนินงานวัฒนธรรม โดยจัดให้มีการศึกษาวัฒนธรรมของท้องถิ่น ของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ และของประเทศเพื่อนบ้าน แล้วนำมาเผยแพร่แลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกันเพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในคุณค่า สาระ และความสำคัญของวัฒนธรรมของกันและกัน ในขณะเดียวกันก็จัดให้มีการศึกษาวัฒนธรรมที่ไหลบ่ามาตามกระแสโลกาภิวัตน์ เพื่อให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ แล้วเลือกสรรกลั่นกรองมาใช้ให้เหมาะสมกับพื้นฐานภูมิธรรมภูมิปัญญาของวัฒนธรรมท้องถิ่นด้วย

3) **กระบวนการปรับปรนทางวัฒนธรรม** ได้พยายามสร้างให้เครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกมีความสามารถในการปรับปรนทางวัฒนธรรม โดยการเลือกสรร กลั่นกรอง วัฒนธรรมต่าง ๆ ทั้งที่เป็นภูมิธรรมภูมิปัญญาดั้งเดิม และวัฒนธรรมใหม่ ๆ ที่ล้นหลามกับกระแสโลกาภิวัตน์ ด้วยเหตุและผลอย่างรอบคอบรอบด้านให้สามารถประสานเชื่อมโยงและเอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกันให้มากที่สุด จนสามารถนำมาใช้ในการดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่น และจังหวัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(2.2) กระบวนการเรียนรู้

ได้พัฒนาให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกมีความสามารถในการแสวงหา สร้าง เลือกสรร กลั่นกรองด้วยเหตุและผลอย่างรอบคอบรอบด้าน และสังสรรค์ความรู้ทั้งที่เป็นภูมิธรรมภูมิปัญญาดั้งเดิม และความรู้สากลที่เป็นวัฒนธรรมใหม่ ๆ แล้วนำมาใช้หรือประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานวัฒนธรรม และก่อให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาภูมิธรรมภูมิปัญญาเพิ่มขึ้นตลอดเวลา โดยจัดมีกระบวนการในการพัฒนาการเรียนรู้ ดังนี้

1) **การจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง** โดยได้ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมอย่างสม่ำเสมอ ทั้งที่เป็นกิจกรรมทางวัฒนธรรมของเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกและกิจกรรมของคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ของสภาวัฒนธรรมจังหวัด รวมทั้งของสภาวัฒนธรรมอำเภอและสภาวัฒนธรรมตำบล ทั้งกิจกรรมตามประเพณีและเทศกาลต่าง ๆ และกิจกรรมที่จัดดำเนินการตามแผนงานและโครงการ เพื่อให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้เกิดการเรียนรู้ในการดำเนินงานวัฒนธรรม จากการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมร่วมกัน

2) **การประชุม สัมมนา เสวนา และพบปะพูดคุย** โดยได้จัดให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิก และประชาชนได้มีโอกาสมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ทั้งในรูปแบบที่

- 1) เป็นทางการ คือ การประชุมกรรมการบริหารสภาวัฒนธรรมจังหวัด ซึ่งได้จัดให้มีการประชุมเป็นประจำมิได้ขาด ส่วนใหญ่จะประชุมทุกเดือน และการประชุมสัมมนาเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิก ซึ่งได้จัดให้มีการประชุมสัมมนาเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันเป็นประจำ

- 2) ไม่เป็นทางการ คือ การเสวนา พบปะ พูดคุยกันตามโอกาสอันควร ทั้งที่จัดสถานที่และเวลาไว้ให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกและคนอื่น ๆ ได้มาพบปะ พูดคุย

เสวนากันในงานวัฒนธรรมที่สนใจ และการพบปะพูดคุยกันตามอัธยาศัยและโอกาสอันควรตามความเหมาะสม หรือจัดเสวนาในเรื่องเฉพาะในพื้นที่

3) การศึกษาดูงาน โดยได้จัดให้เครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายสมาชิกร่วมกันมีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน โดยการศึกษาดูงานการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดต่าง ๆ และศึกษาดูงานการดำเนินงานวัฒนธรรมภายในท้องถิ่นและจังหวัดเดียวกัน

4) การใช้สื่อและสื่อสารมวลชน โดยได้จัดทำสื่อของสภาวัฒนธรรมจังหวัดเอง และใช้สื่อสารมวลชนของท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิทยุท้องถิ่น หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น และสื่อมวลชนท้องถิ่นรวมทั้งสื่อขององค์กรปกครองท้องถิ่น เป็นสื่อในการสร้างความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินงานวัฒนธรรม รวมทั้งการสร้างความรู้ความเข้าใจในคุณค่า สาระ และความสำคัญของวัฒนธรรมต่าง ๆ ด้วย

ในการนี้ประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดได้เป็นเวทีกลางให้เครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายสมาชิกร่วมกันมาเรียนรู้และดำเนินงานวัฒนธรรมร่วมกัน ซึ่งกระบวนการเรียนรู้ของประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัด มีลักษณะดังนี้

1) เป็นกระบวนการกลุ่ม ที่เกิดจากเครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายสมาชิกร่วมกันพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น วิพากษ์ วิจารณ์ ตั้งคำถาม หาคำตอบ และแนวทางเลือกในการดำเนินงานวัฒนธรรม ลงมือปฏิบัติ ประเมินการดำเนินงานและสรุปทบทวนร่วมกัน ซึ่งทำให้เกิดภูมิปัญญาหมู่ ที่สามารถยกระดับองค์ความรู้และสังคมนิยมภูมิปัญญา อันจะเป็นพลังในการพัฒนาและแก้ปัญหาทางวัฒนธรรมต่าง ๆ ของท้องถิ่นและจังหวัดร่วมกัน

2) เป็นการเรียนรู้จากการลงมือดำเนินงานวัฒนธรรมจริง ซึ่งเกิดจากการคิด - ทำ - ทบทวน - วิเคราะห์ - ทำ ซึ่งทำให้เครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายสมาชิกร่วมกันมีประสบการณ์ทำให้ได้ยกระดับความคิดและสังคมนิยมภูมิปัญญาไว้ใช้ในการดำเนินงานต่อไป

3) เป็นการเรียนรู้จากปัญหาทางวัฒนธรรมในชีวิตจริง ซึ่งเป็นความพยายามในการแก้ปัญหา และตอบสนองความต้องการของวัฒนธรรมในชีวิตจริงของท้องถิ่นและจังหวัด จึงทำให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจและเรียนรู้ที่จะดำเนินงานวัฒนธรรมได้

4) เป็นการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงเป็นเครือข่าย ที่เครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายสมาชิกร่วมกันมีการติดต่อสื่อสารถึงกัน ช่วยเหลือกัน มีความเอื้ออาทรกัน สนใจที่จะมาร่วมกันดำเนินงานวัฒนธรรม โดยใช้ทั้งการเชื่อมโยงบุคคล และการใช้ช่องของการสื่อสารต่าง ๆ ทั้งสื่อของสภาวัฒนธรรมจังหวัด และสื่อสารมวลชนของท้องถิ่น ที่มีข่าวสารข้อมูลและความคิดเห็นของสมาชิกร่วมกันและประชาชนต่าง ๆ

(2.3) กระบวนการจัดการ

ได้พยายามให้เครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิก และประชาชนทั่วไป สามารถเข้ามามีส่วนร่วมอย่างสำคัญในการดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของจังหวัดร่วมกันอย่างกว้างขวางและทั่วถึง โดยใช้วิธีการ

1) การสร้างแรงจูงใจให้ดำเนินงานวัฒนธรรมตามภาระหน้าที่

โดยการสร้างความรู้ความเข้าใจและตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของวัฒนธรรมและงานวัฒนธรรม ให้เข้าใจถึงผลดีของการดำเนินงานวัฒนธรรมตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบและผลเสียของการไม่ดำเนินงานวัฒนธรรมตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ และถ้าภาคีสมาชิกมีประเด็นที่สงสัยหรือเป็นปัญหาที่สามารถนำมาสู่เวทีวัฒนธรรม ทั้งที่เป็นทางการ และที่ไม่เป็นทางการ ซึ่งสามารถก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ ความสำนึกตระหนัก จนเกิดแรงจูงใจที่จะร่วมกันดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของจังหวัดได้

2) การสร้างแรงจูงใจให้รวมตัวกันเป็นสภาวัฒนธรรมจังหวัด

โดยการสร้างความรู้ ความเข้าใจ และสำนึกตระหนักในคุณค่า ความสำคัญและพลังของการรวมตัวกันเป็นประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมในระดับต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับหมู่บ้าน ชุมชนวัฒนธรรม สภาวัฒนธรรม ตำบล สภาวัฒนธรรมอำเภอ จนถึงสภาวัฒนธรรมจังหวัด รวมทั้งการรวมตัวกันดำเนินงานวัฒนธรรมตามความถนัดและความสนใจ แล้วเข้าเป็นเครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกของสภาวัฒนธรรมจังหวัดเพื่อดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของจังหวัดร่วมกัน จนทำให้เกิดทัศนคติที่จะต้องรวมตัวกันขึ้นเป็นสภาวัฒนธรรมจังหวัดเพื่อเป็นประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของจังหวัดและเข้ามามีส่วนร่วมอย่างสำคัญในการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัด

3) การจัดลำดับความสำคัญของวัตถุประสงค์และหน้าที่ต่าง ๆ

ที่ไม่ขัดกับมูลเหตุจูงใจ ความประสงค์ และความสามารถของเครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิก เนื่องจากเครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกของ สภาวัฒนธรรมจังหวัดล้วนแต่ได้ปฏิบัติงานด้านวัฒนธรรม ในลักษณะต่าง ๆ ตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ และตามความถนัด ความสนใจ ดังนั้นทุกเครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกจึงมีวัตถุประสงค์เฉพาะของตน ซึ่งสภาวัฒนธรรมจังหวัดเข้าใจในข้อความจริงนี้ จึงได้จัดลำดับของการดำเนินงานวัฒนธรรมที่ไม่ขัดหรือแย้งกับบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ หรือความถนัด ความสามารถ ความสนใจของเครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิก และได้มอบหมายภารกิจหน้าที่ให้รับผิดชอบดำเนินงานวัฒนธรรมตามความถนัด ความสนใจ รวมทั้งได้สรรหาทรัพยากรและจัดสรรทรัพยากรให้เครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้ทำหน้าที่อย่างสม่ำเสมอด้วย

4) การปรับตัวเข้าหากันและกัน โดยสภาวัฒนธรรมจังหวัด และเครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้ปรับตัวให้เข้าหากันและกัน ซึ่งทำให้สามารถประสานความเข้าใจที่เครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกสามารถยอมรับได้และได้สร้างความเข้าใจระหว่างเครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกที่แตกต่างกันให้สามารถผนึกและประสานพลังกัน จนสามารถดำเนินงานวัฒนธรรมเสริมกันได้อย่างมี

ประสิทธิภาพ โดยให้มีการทำงานร่วมกันเป็นทีม รู้จักเกื้อหนุนกัน จนสามารถแก้ไขความตึงเครียดและความขัดแย้งต่าง ๆ ได้

5) การจัดรูปแบบความสัมพันธ์ในแนวนอนมากกว่าแนวตั้ง

โดยได้จัดรูปแบบความสัมพันธ์ในการดำเนินงานวัฒนธรรมให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้ร่วมกันเรียนรู้ คิด ตัดสินใจ ลงมือปฏิบัติ และประเมินผลการทำงานร่วมกันด้วยลักษณะดังนี้

- 1) เป็นกัลยาณมิตรที่พร้อมจะร่วมกันรับรู้ปัญหา ร่วมกันคิด ร่วมกันตัดสินใจ และร่วมกันลงมือดำเนินงานวัฒนธรรมร่วมกัน
- 2) เป็นหุ้นส่วนที่เท่าเทียมกันที่จะต้องร่วมกันรับผิดชอบการดำเนินงานวัฒนธรรมร่วมกัน
- 3) ได้รวมตัวกันดำเนินงานวัฒนธรรมด้วยความรัก ความสามัคคี ความผูกพัน ความเอื้ออาทร และความสมานฉันท์

1.3.4 การวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำรงอยู่ของประชาสังคม

(1) ปัจจัยภายใน

1) **ประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัด** ประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัดล้วนแต่เป็นผู้ที่ได้ทำงานด้วยความเสียสละจนมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับในคุณงามความดี เป็นที่เคารพยกย่องของประชาชนในจังหวัดนั้น ๆ จนสามารถประสานและขอความร่วมมือจากหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนได้อย่างประสบผลสำเร็จยิ่ง สามารถระดมความคิด ความรู้ และทรัพยากรมาใช้ในการดำเนินงานวัฒนธรรมของจังหวัดและของท้องถิ่นได้ เป็นผู้เสียสละที่เป็นกำลังสำคัญในการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัด สภาวัฒนธรรมอำเภอ สภาวัฒนธรรมตำบล และของเครือข่ายเครือข่ายต่าง ๆ เป็นผู้ที่ตั้งใจจริง มีความสนใจและมีความรู้ในเรื่องงานวัฒนธรรมอย่างยิ่ง

2) **คณะกรรมการบริหารสภาวัฒนธรรมจังหวัด** คณะกรรมการบริหารสภาวัฒนธรรมจังหวัดประกอบด้วยผู้แทนเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกทั้ง 5 ภาคี และประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอทุกอำเภอ คณะกรรมการบริหารสภาวัฒนธรรมทุกคน และคณะอนุกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ได้ทำงานกันอย่างจริงจัง ด้วยความทุ่มเทยิ่ง

ปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ คณะที่ปรึกษาซึ่งส่วนใหญ่จะประกอบด้วยพระสงฆ์ผู้ใหญ่ ผู้ว่าราชการจังหวัด และผู้ทรงคุณวุฒิในท้องถิ่น ซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการดำเนินงานวัฒนธรรมและการขยายและการพัฒนาประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดด้วย ในขณะที่สำนักงานเลขาธิการซึ่งก็คือสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดก็ได้เป็นกำลังสำคัญยิ่งในการขยายและพัฒนาประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัด

3) **การประชุมปรึกษาหารือกันเป็นเนืองนิจ** โดยได้เปิดเวทีให้ผู้สนใจทั่วไปมาพบปะเสวนากันในเรื่องวัฒนธรรมที่ตนสนใจ มีการประชุมกรรมการบริหารสภาวัฒนธรรม

จังหวัด/อำเภอ/ตำบล ตามวาระเป็นประจำมิได้ขาด และการประชุมสัมมนาในเรื่องเฉพาะตามโอกาสอันควรอีกมาก ซึ่งก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ทำให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกเกิดการพัฒนาความสามารถในการดำเนินงานวัฒนธรรม ในขณะที่เดียวกันก็เกิดความเข้าใจร่วมกัน จนสามารถประสานความร่วมมือในการดำเนินงานวัฒนธรรมร่วมกันได้

4) การขยายเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกออกไปอย่างกว้างขวางและเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย โดยมีนโยบายที่จะขยายงานไปสู่ชุมชนให้มากที่สุด โดยมีกรอบแนวคิดคือ สภาวัฒนธรรมอำเภอ สภาวัฒนธรรมตำบล จนถึงคณะกรรมการหมู่บ้าน และชุมชนวัฒนธรรม และแนวนอนคือ ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้รู้และผู้สนใจในเรื่องวัฒนธรรมต่าง ๆ มารวมตัวกันเป็นชมรม กลุ่ม สมาคม และอื่น ๆ ดำเนินงานวัฒนธรรมตามความถนัดและความสนใจของตนจนสามารถ “ถักทอ” และ “เชื่อมโยง” กันได้อย่างแข็งแรง ในขณะที่เดียวกันก็ได้ส่งเสริมและสนับสนุนให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกต่าง ๆ ได้ประสานเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายเพื่อให้เกิดพลังในการดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นได้อย่างพร้อมเพรียง และไปในทิศทางเดียวกัน

5) การดำเนินงานวัฒนธรรมที่เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น โดยได้เน้นการดำเนินงานวัฒนธรรมที่มุ่งพัฒนาคน โดยใช้ภูมิปัญญา ค่านิยม และแบบแผนอันดีงามของท้องถิ่นนั้นเพื่อเป็นพื้นฐานในการดำเนินกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่มุ่งเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิตจริงของคนในท้องถิ่นและในจังหวัด ทำให้งานวัฒนธรรมเป็นงานที่ทุกฝ่ายทุกคนเข้าใจได้ง่าย เพราะเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของท้องถิ่นโดยตรง ท้องถิ่นสามารถดำเนินงานวัฒนธรรมได้ด้วยตนเอง

6) การมีส่วนร่วมอย่างสำคัญของเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกและประชาชน โดยเน้นการดำเนินงานวัฒนธรรมที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกและประชาชนอย่างกว้างขวาง และทั่วถึงโดยพยายามดำเนินงานให้ถึงหมู่บ้านทุกหมู่บ้าน ให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างสำคัญในการคิดและร่วมกันดำเนินการตามวิถีทางประชาธิปไตย โดยเน้นงานวัฒนธรรมที่ใกล้ชิดประชาชนที่สุดก่อนที่จะขยายวงออกไปยังเรื่องอื่น ๆ

7) การมีกองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรมจังหวัด โดยมีสภาวัฒนธรรมจังหวัดบางแห่งได้จัดตั้งกองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรมจังหวัดขึ้นเพื่อเป็นแหล่งกลางในการระดมทรัพยากรจากภาครัฐและเอกชนมาใช้ในการดำเนินงานวัฒนธรรมของจังหวัด ถึงแม้ว่าจะเป็นระยะเริ่มต้นและมีเงินอยู่จำนวนไม่มากนักแต่ก็สามารถใช้ในการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของจังหวัดได้ในระดับหนึ่ง

(2) ปัจจัยภายนอก

การส่งเสริมและสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ในลักษณะต่าง ๆ ทั้งในเรื่องของนโยบาย การพัฒนาบุคลากร การสร้างความรู้ความเข้าใจในวิธีการดำเนินงาน

วัฒนธรรม การเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการดำเนินงานวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน โดยการจัดประชุมสัมมนา การใช้เอกสารสัมพันธ์สารที่ออกเป็นประจำทุกเดือน และอื่น ๆ การจัดสรรเงินงบประมาณและเงินกองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรมไปสนับสนุนการดำเนินงานวัฒนธรรม การติดต่อประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมการปกครอง เป็นต้น

ตอนที่ 2 ผลการสังเคราะห์กระบวนการพัฒนาประชาสังคมสำหรับสภาวัฒนธรรมจังหวัดจากข้อมูลเชิงประจักษ์ จากความคิดเห็นของเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิก และจากความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ

ในตอนนี้เป็น การสังเคราะห์กระบวนการพัฒนาประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัด ที่เป็นผลจากการวิเคราะห์จากผลการศึกษา 3 วิธี คือ

1. ข้อมูลเชิงประจักษ์จากการวิจัยภาคสนาม จากประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัด ที่เป็นกรณีศึกษา 6 สภาวัฒนธรรมจังหวัด
2. ความคิดเห็นของเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกของสภาวัฒนธรรมจังหวัด
3. ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ 3 กลุ่ม คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรม ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาประชาสังคม

การสังเคราะห์มุ่งเน้นศึกษาพัฒนาการของการถ่ายโยงในขั้นตอนต่าง ๆ ของกระบวนการพัฒนาประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรม ตั้งแต่ก่อนการเกิดขึ้น การเกิดขึ้น การขยายและการพัฒนาจนถึงการดำรงอยู่ของประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดโดยนำเสนอในแต่ละประเด็น ดังนี้

2.1 โครงสร้างและองค์ประกอบ

จากข้อมูลเชิงประจักษ์พบว่าพัฒนาการของโครงสร้างและองค์ประกอบของสภาวัฒนธรรมจังหวัดเป็นดังนี้

(1) ก่อนเกิดประชาสังคม

มีหน่วยงานของรัฐ เช่น โรงเรียน และสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ดำเนินงานวัฒนธรรมตามหน้าที่ความรับผิดชอบ โดยเฉพาะในกลุ่มเป้าหมายที่เป็นนักเรียน นักศึกษาในสถาบันการศึกษานั้น ๆ โดยมีหน่วยงานของรัฐอื่น ๆ เช่น พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ หน่วยศิลปากร ดูแลเรื่องโบราณสถานและแหล่งโบราณคดีต่าง ๆ เป็นต้น ในขณะที่วัดและศาสนสถานต่าง ๆ ก็ทำหน้าที่เป็นแหล่งกลางในการปฏิบัติศาสนกิจและกิจกรรมทางวัฒนธรรมด้านขนบธรรมเนียม ประเพณี พิธีกรรมต่าง ๆ โดยที่องค์กรปกครองท้องถิ่นต่าง ๆ คือ เทศบาล สุขาภิบาล ก็รับผิดชอบการดำเนินงานวัฒนธรรมในท้องถิ่นนั้น ๆ และมีสมาคม มูลนิธิ

และบริษัทห้างร้านต่าง ๆ ร่วมดำเนินงานวัฒนธรรมตามความถนัดและความสนใจ โดยมีได้นานโยบายและแผนงานต่าง ๆ ที่คณะอนุกรรมการวัฒนธรรมจังหวัดได้กำหนดไว้มาเป็นแนวทางในการดำเนินงาน จึงทำให้การดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของจังหวัดเป็นลักษณะต่างคนต่างทำไม่ได้ประสานการดำเนินงานให้ เป็นไปในทิศทางเดียวกันอย่างเกิดพลังเท่าที่ควร

(2) การเกิดขึ้นของประชาสังคม

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดได้ศึกษา สํารวจ และรวบรวมองค์กรและหน่วยงานที่ดำเนินงานด้านวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของจังหวัดในลักษณะต่าง ๆ ทั้งหน่วยงานภาครัฐ องค์กรภาคเอกชน องค์กรธุรกิจ องค์กรชุมชน และองค์กรวิชาการ และได้เชิญผู้แทนหน่วยงานและองค์กรทั้ง 5 ภาคีนั้น มาประชุมเป็นการทำความเข้าใจในเรื่องความหมาย ขอบข่ายงานวัฒนธรรม คุณค่าและความสำคัญของงาน วัฒนธรรม แนวทางในการดำเนินงานวัฒนธรรม และความจำเป็นที่ต้องรวมตัวกันจัดตั้งสภาวัฒนธรรมจังหวัด เพื่อเป็นประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของจังหวัด แล้วร่วมกันพิจารณากำหนดวัตถุประสงค์ พิจารณาข้อตกลงหรือธรรมนูญของสภาวัฒนธรรมจังหวัดเพื่อใช้เป็นแนวในการดำเนินงานของสภาวัฒนธรรมจังหวัด และเลือกตั้งกรรมการบริหารสภาวัฒนธรรมจังหวัดชุดแรกโดยยังมีได้จัดโครงสร้างการบริหารอย่างแน่ชัด การดำเนินงานของสภาวัฒนธรรมจังหวัดต่อจากนั้นอยู่ในความรับผิดชอบของคณะกรรมการบริหารสภาวัฒนธรรมจังหวัด โดยมีสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด และสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติทำหน้าที่ประสานงาน และส่งเสริมและสนับสนุนอย่างใกล้ชิด

(3) การขยายและการพัฒนาของประชาสังคม

ประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดได้ขยายและพัฒนาเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกให้กว้างขวางโดยเปิดโอกาสให้หน่วยงาน องค์กรต่าง ๆ และประชาชนในท้องถิ่นและในจังหวัดให้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมอย่างสำคัญในการดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของจังหวัดมากยิ่งขึ้น

1) การขยายและพัฒนาเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกในแนวตั้ง ได้จัดตั้งสภาวัฒนธรรมอำเภอ สภาวัฒนธรรมตำบล จนถึงระดับหมู่บ้านและชุมชนวัฒนธรรม และได้มีการทำความเข้าใจในคุณค่าและความสำคัญของงานวัฒนธรรม วิธีการดำเนินงานวัฒนธรรม รวมทั้งการปลูกจิตสำนึกและความตระหนักในคุณค่าของการรวมพลังกันดำเนินงานวัฒนธรรมด้วย

2) การขยายและพัฒนาเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกในแนวนอน ได้สร้างความรู้ความเข้าใจในคุณค่า และความสำคัญของงานวัฒนธรรมไปยังหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ในลักษณะต่าง ๆ ให้สามารถดำเนินงานวัฒนธรรมตามหน้าที่ความรับผิดชอบได้อย่างเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และเข้ามาเป็นเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกของสภาวัฒนธรรมจังหวัด รวมทั้งสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนทั่วไป เพื่อสร้างจิตสำนึกในการร่วมกันรับผิดชอบต่อการทำงาน วัฒนธรรมด้วยวิธีการต่าง ๆ ด้วย

นอกจากนี้ยังได้มีการจัดโครงสร้างการบริหารให้สอดคล้องและเหมาะสมกับการขยายเครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายวิชาชีพและการขยายงานวัฒนธรรมเป็นการดำเนินงานด้านชีวิตวัฒนธรรมหรือสังคมวัฒนธรรมด้วย

(4) การดำรงอยู่ของประชาสังคม

สร้างโอกาสให้หน่วยงาน องค์กรต่าง ๆ และประชาชนในท้องถิ่นและในจังหวัดให้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมอย่างสำคัญในการดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของจังหวัดอย่างเต็มที่ เพื่อให้ประกอบด้วยองค์กรเครือข่ายเครือข่ายวิชาชีพที่กว้างขวาง และหลากหลายในลักษณะต่าง ๆ ครบทั้ง 5 ภาค ที่กระจายอยู่ในพื้นที่และกลุ่มพลังต่าง ๆ มีความสนใจ ความสามารถ ความถนัด และดำเนินกิจกรรมในเรื่องต่าง ๆ อย่างหลากหลาย ที่มา "ถักทอ" และ "เชื่อมโยง" กันอย่างแข็งแรง และให้มีการขยายและการพัฒนาเครือข่ายเครือข่ายวิชาชีพให้กว้างขวางและเข้มแข็งยิ่งขึ้น เป็นประจำและอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่เดียวกันก็ปรับการจัดโครงสร้างการบริหารให้เหมาะสมและสอดคล้องกับเครือข่ายเครือข่ายวิชาชีพและงานวัฒนธรรมที่ขยายตัวมากยิ่งขึ้นด้วย

จากข้อมูลการศึกษาความคิดเห็นของเครือข่ายเครือข่ายวิชาชีพพบว่า สภาวัฒนธรรมจังหวัดได้จัดโครงสร้างและองค์ประกอบให้กว้างขวางและหลากหลาย ดังปรากฏในตารางที่ 8

ตารางที่ 8 ความคิดเห็นของเครือข่ายเครือข่ายวิชาชีพเกี่ยวกับโครงสร้างและองค์ประกอบของสภาวัฒนธรรมจังหวัด

ที่	ข้อความ	ความคิดเห็น					
		ใช่		ไม่ใช่		ไม่ตอบ	
		n	%	n	%	n	%
1.	สภาวัฒนธรรมจังหวัดเกิดขึ้นจากการที่หน่วยงานภาครัฐ องค์กรภาคเอกชน องค์กรชุมชน องค์กรธุรกิจ และองค์กรวิชาการ มาประชุมตกลงกันจัดตั้งขึ้น	682	83.7	121	14.8	11	1.4
2.	"ข้อตกลง" หรือ "ธรรมนูญ" ของสภาวัฒนธรรมจังหวัดเกิดจากการที่เครือข่ายเครือข่ายวิชาชีพได้พิจารณาดตกลงร่วมกัน	661	81.2	139	17.0	13	1.5

ตารางที่ 8 ความคิดเห็นของเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกเกี่ยวกับโครงสร้างและองค์ประกอบของสภาวัฒนธรรมจังหวัด (ต่อ)

ที่	ข้อความ	ความคิดเห็น					
		ใช่		ไม่ใช่		ไม่ตอบ	
		n	%	n	%	n	%
3.	“วัตถุประสงค์” ของสภาวัฒนธรรมจังหวัด เกิดจากการที่เครือข่ายเครือข่ายภาคี สมาชิกได้พิจารณากำหนดร่วมกัน	668	82.0	124	15.2	22	2.7
4.	คณะกรรมการบริหารสภาวัฒนธรรม จังหวัดได้รับเลือกจากเครือข่าย เครือข่ายภาคีสมาชิก	750	92.8	53	6.5	9	1.1
5.	สภาวัฒนธรรมจังหวัดประกอบด้วย เครือข่ายเครือข่ายภาคีครบทั้ง 5 ภาค	753	92.5	56	6.9	5	0.6
6.	เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกต่างทำ หน้าที่ตามความรับผิดชอบ ความถนัด และความสนใจ	672	82.6	132	16.7	6	0.7
7.	สมาชิกของแต่ละเครือข่ายภาคีสมาชิก ได้รวมกันอย่างถาวรพอสมควร	622	76.4	183	22.5	9	1.1
8.	เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกแต่ละแห่ง สามารถทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ของ แต่ละองค์กรได้	622	76.4	175	21.5	17	2.1
9.	สภาวัฒนธรรมจังหวัดได้ขยายและพัฒนา องค์ประกอบให้มาจากเครือข่ายเครือข่าย ภาคีสมาชิกที่มาจากพื้นที่ต่าง ๆ อย่าง หลากหลาย เช่น อำเภอ ตำบล หมู่บ้าน ชุมชน เป็นต้น	706	86.7	93	11.4	15	1.8
10.	สภาวัฒนธรรมจังหวัดได้ขยายและพัฒนา องค์ประกอบให้มาจากเครือข่ายเครือข่าย ภาคีสมาชิกที่มีลักษณะการรวมตัวในลักษณะ ต่าง ๆ อย่างหลากหลาย เช่น อำเภอ ตำบล หมู่บ้าน ชุมชน เป็นต้น	673	82.7	122	15.0	19	2.3

ตารางที่ 8 ความคิดเห็นของเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกเกี่ยวกับโครงสร้างและองค์ประกอบของสภา
วัฒนธรรมจังหวัด (ต่อ)

ที่	ข้อความ	ความคิดเห็น					
		ใช่		ไม่ใช่		ไม่ตอบ	
		n	%	n	%	n	%
11.	สภาวัฒนธรรมจังหวัดได้ขยายและพัฒนาองค์ประกอบให้มาจากเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกที่เกิดจากการรวมตัวของกลุ่มคนต่าง ๆ อย่างหลากหลาย ตั้งแต่อายุ เพศ ศาสนา การศึกษา ฐานะ อาชีพ เป็นต้น	666	81.8	138	17.0	10	1.2
12.	สภาวัฒนธรรมจังหวัดได้ขยายและพัฒนาองค์ประกอบให้มาจากเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกที่ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ อย่างหลากหลาย เช่น การพัฒนา การแสดง การออมทรัพย์ เป็นต้น	706	86.7	93	11.4	15	1.8
13.	สภาวัฒนธรรมจังหวัดได้ขยายและพัฒนาองค์ประกอบให้มาจากเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกที่สนใจในประเด็นปัญหาต่าง ๆ อย่างหลากหลาย เช่น สิ่งแวดล้อม การประกอบอาชีพ สุขภาพ เป็นต้น	605	74.3	196	24.1	13	1.6

จากข้อมูลการศึกษาความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญพบว่า ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่ให้ข้อคิดเห็นในส่วนของโครงสร้างและองค์ประกอบของสภาวัฒนธรรมจังหวัด ดังนี้

1) สภาวัฒนธรรมจังหวัดจะต้องประกอบด้วยเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกที่มาจากกลุ่มที่เป็นตัวแทนของกลุ่มพลังต่าง ๆ ทุกส่วนในจังหวัดโดยไม่จำกัดอยู่เพียงแค่ “เบญจภาคี” เท่านั้น อาจเป็น “พหุภาคี” ที่ทุกส่วนในจังหวัดจะต้องมีโอกาสได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานวัฒนธรรมอย่างแท้จริง

2) องค์ประกอบที่สำคัญของสภาวัฒนธรรมจังหวัด นอกจากที่กำหนดไว้แล้วควรจะต้องเพิ่มเติมในส่วนของ

2.1) โรงเรียนหรือสถานศึกษา ซึ่งเป็นที่รวมของเด็กและเยาวชนที่เป็นอนาคตของชาติที่มาจากครอบครัวต่าง ๆ ที่หลากหลาย

- 2.2) วัดหรือองค์กรทางศาสนา ซึ่งเป็นแหล่งวัฒนธรรมของไทยมาแต่โบราณ
- 2.3) เยาวชนซึ่งจะเป็นกำลังสำคัญในการสืบสานวัฒนธรรมต่อไปในอนาคต จะต้องเข้ามาร่วมกระบวนการทำงานวัฒนธรรมไปพร้อมกัน
- 2.4) กลุ่มศิลปินด้านต่าง ๆ ที่จะเข้ามาช่วยกันคิดสร้างสรรค์และนำเสนอรูปแบบใหม่ ๆ ที่จะทำให้วัฒนธรรมมีสีสัน มีเสน่ห์ จูงใจคน ซึ่งจะทำให้วัฒนธรรมเข้าถึงคนทั่ว ๆ ไปได้

โดยผู้เชี่ยวชาญได้ตั้งข้อสังเกตว่า

- 1) สภาวัฒนธรรมจังหวัดหนักไปในทางที่มีความคิดแบบข้าราชการ
- 2) การที่สภาวัฒนธรรมจังหวัดจะประกอบด้วยเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกอะไรบางนั้นไม่น่าจะเป็นกฎเกณฑ์ตายตัว อยู่ที่บริบททางสังคมวัฒนธรรมและดุลยพินิจของสภาวัฒนธรรมจังหวัดนั้น ๆ ที่จะต้องพิจารณากันตามความเหมาะสมของตนเอง

จากข้อมูลที่ได้จากการศึกษาทั้ง 3 วิธี สามารถสรุปกระบวนการพัฒนาประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัด ในเรื่องโครงสร้างและองค์ประกอบได้ดังนี้

1) ประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดต้องพัฒนาองค์ประกอบให้ประกอบด้วยเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกที่กว้างขวางและมีความหลากหลายในลักษณะต่าง ๆ ทั้งพื้นที่ กลุ่มคน ลักษณะการรวมตัว ประเด็นที่สนใจ และกิจกรรมต่าง ๆ ที่ดำเนินการ เพื่อเปิดโอกาสให้หน่วยงานและองค์กร รวมทั้งประชาชนได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบอย่างสำคัญในการดำเนินงานด้านวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของจังหวัด การขยายและพัฒนาโครงสร้างและองค์ประกอบต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

2) ประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดต้องจัดโครงสร้างและองค์ประกอบให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกสามารถ “ถักทอ” และ “เชื่อมโยง” อย่างแข็งแรง เพื่อมาร่วมกันรับผิดชอบการดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของจังหวัดให้ไปในทิศทางเดียวกันอย่างเกิดพลัง เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ภายใต้ข้อตกลง หรือธรรมนูญที่ได้พิจารณาตกลงร่วมกัน

3) ถึงแม้ว่าในปัจจุบันสภาวัฒนธรรมจังหวัดจะประกอบด้วยเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกคือ ภาคีภาครัฐ ภาคีภาคเอกชน ภาคีภาคชุมชน ภาคีภาคธุรกิจ และภาคีภาควิชาการ ซึ่งอาจจะครอบคลุมทุกกลุ่มแล้วก็ตาม แต่ไม่ควรจะยึดติดกับ 5 ภาคีนี้เท่านั้น อาจจะทำให้แต่ละจังหวัดพิจารณาเพิ่มภาคีที่เห็นว่ามี ความสำคัญในบริบทของจังหวัดนั้นได้ตามความเหมาะสม เช่น อาจจะมีเพิ่มเติมเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกจาก

- 3.1) โรงเรียนหรือสถานศึกษา ซึ่งเป็นแหล่งสำคัญในการปลูกฝังและถ่ายทอดวัฒนธรรม
- 3.2) วัด หรือองค์กรทางศาสนา ซึ่งเป็นแหล่งวัฒนธรรมของไทยมาแต่โบราณ

3.3) เด็กและเยาวชน ควรจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการทำงานวัฒนธรรมไปพร้อมกัน เพราะจะเป็นกำลังสำคัญในการสืบสานวัฒนธรรมต่อไปในอนาคต

3.4) กลุ่มศิลปินต่าง ๆ ที่จะเข้ามาช่วยกันคิด สร้างสรรค์ และนำเสนอรูปแบบใหม่ ๆ ที่จะทำให้วัฒนธรรมมีสีสัน จูงใจคน ทำให้วัฒนธรรมเข้าถึงคนทั่วไปได้ง่าย

2.2 การดำเนินงานวัฒนธรรม

2.2.1 ตามขอบข่ายงานวัฒนธรรม

จากข้อมูลเชิงประจักษ์พบว่าพัฒนาการของการดำเนินงานวัฒนธรรมตามขอบข่ายงานวัฒนธรรมและตามประเภทวัฒนธรรม ของสภาวัฒนธรรมจังหวัดเป็นดังนี้

(1) ก่อนเกิดประชาสังคม

หน่วยงานและองค์กรที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินงานด้านวัฒนธรรมต่างดำเนินงานวัฒนธรรมตามหน้าที่ความรับผิดชอบ ความถนัด และความสนใจ ในส่วนของศูนย์วัฒนธรรมจังหวัด และศูนย์วัฒนธรรมอำเภอ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติได้ขอความร่วมมือในการดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของจังหวัดใน 5 เรื่อง คือ การส่งเสริมวัฒนธรรมพื้นบ้าน การส่งเสริมรียาทยาวชนในสถานศึกษา การส่งเสริมบุคคลและหน่วยงานที่มีผลงานดีเด่นทางด้านวัฒนธรรม การเผยแพร่แลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างประเทศ และการส่งเสริมการวิจัยวัฒนธรรม

(2) การเกิดขึ้นของประชาสังคม

ในการประชุมเพื่อจัดตั้งสภาวัฒนธรรมจังหวัดได้มีการทำความเข้าใจความหมายและขอบข่ายงานวัฒนธรรมในความหมายกว้างที่หมายถึง ชีวิตวัฒนธรรม หรือ สังคมวัฒนธรรม มีขอบข่ายงานวัฒนธรรมครอบคลุม 8 ลักษณะงาน ซึ่งเป็นการสร้างความเข้าใจเพื่อให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้พิจารณาดำเนินงานวัฒนธรรมในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

(3) การขยายและการพัฒนาของประชาสังคม

ประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดได้ขยายและพัฒนาการดำเนินงานวัฒนธรรมให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น ตามขอบข่ายงานวัฒนธรรม 8 ลักษณะงาน โดยเน้นในเรื่องของศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และเทศกาลต่าง ๆ เป็นส่วนใหญ่ รองลงมาคือ เรื่องภูมิปัญญาชาวบ้าน และเรื่องคุณธรรม จริยธรรม ส่วนเรื่องชีวิตวัฒนธรรมนั้นยังมีอยู่ไม่มากนัก

(4) การดำรงอยู่ของประชาสังคม

ได้ส่งเสริมและพัฒนาการดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นและจังหวัดให้เข้มแข็งจริงจังและกว้างขวาง จนสามารถดำเนินงานวัฒนธรรมทั้ง 8 ลักษณะงาน ได้อย่างประสบผลสำเร็จในระดับหนึ่ง กล่าวคือ

1) การวิจัยวัฒนธรรม ได้ศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลทางวัฒนธรรมต่าง ๆ ของท้องถิ่นและของจังหวัดโดยเฉพาะที่เป็นภูมิธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น วิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ

ในจังหวัด มุ่งศึกษาให้รู้ความเป็นมาในอดีตและสภาพการณ์ปัจจุบัน โดยการเปิดโอกาสให้ผู้รู้ต่าง ๆ นี้ได้พูดคุย เสวนากันในเรื่องที่เขารู้ นอกจากนั้นก็มีการจัดเสวนา การประชุมสัมมนา ของนักวิชาการทั้งในและนอกพื้นที่ด้วย

2) การอนุรักษ์วัฒนธรรม โดยการทำให้เข้าใจในคุณค่า แก่นสาระสาระและความสำคัญของวัฒนธรรมของท้องถิ่น ส่งเสริมสนับสนุนการจัดกิจกรรมวัฒนธรรมตามประเพณีและเทศกาลต่าง ๆ สร้างจิตสำนึกของความเป็นคนท้องถิ่นนั้นที่จะต้องร่วมกันอนุรักษ์วัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น รวมทั้งสนับสนุนให้มีพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น หรือพิพิธภัณฑ์ชุมชนขึ้น เพื่อแสดงวิถีชีวิตความเป็นมาของชุมชน อันจะสร้างความรู้และความภาคภูมิใจในชุมชนท้องถิ่นด้วย

3) การฟื้นฟูวัฒนธรรม ได้เลือกสรรวัฒนธรรมที่สูญหายไปหรือกำลังจะเสื่อมสลายไป มาทำให้มีคุณค่าและความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของท้องถิ่น โดยเฉพาะพื้นฐานทางจริยธรรม คุณธรรม และค่านิยม รวมทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่น

4) การพัฒนาวัฒนธรรม ได้ริเริ่ม สร้างสรรค์ และปรับวัฒนธรรมให้เหมาะสมกับยุคสมัยและเกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน โดยใช้วัฒนธรรมเป็นพื้นฐานในการรวมกลุ่มการพัฒนาอาชีพ และการผลิตสินค้าและบริการทางวัฒนธรรม การป้องกันและแก้ไขปัญหาวิกฤตต่าง ๆ และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

5) การถ่ายทอดวัฒนธรรม นำวัฒนธรรมที่ผ่านการเลือกสรรกลั่นกรองด้วยเหตุและผลอย่างรอบคอบรอบด้านแล้วไปถ่ายทอดให้ประชาชนและเยาวชนเกิดความเข้าใจ ตระหนักในคุณค่า คุณประโยชน์ และประเพณีปฏิบัติอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับยุคสมัย โดยผ่านทางสถาบันการศึกษาและการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมต่าง ๆ

6) การส่งเสริมกิจกรรมวัฒนธรรม ส่งเสริมและสนับสนุนให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิก และสภาวัฒนธรรมอำเภอ สภาวัฒนธรรมตำบลและชุมชนต่าง ๆ ได้จัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ทั้งกิจกรรมตามประเพณีและเทศกาลต่าง ๆ และกิจกรรมที่จัดดำเนินการเป็นโครงการตามความถนัดและความสนใจ และได้นำผลงานและกิจกรรมทางวัฒนธรรมของเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกต่าง ๆ มาเผยแพร่และเชิดชูให้แพร่หลายโดยสื่อและวิธีการต่าง ๆ ด้วย

7) การเสริมสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของชาวบ้าน และผู้ดำเนินงานวัฒนธรรมต่าง ๆ ให้มีโอกาสได้แสดงศักยภาพทางวัฒนธรรมและพัฒนาความรู้ความสามารถทางวัฒนธรรมได้อย่างเต็มที่ จัดให้มีการยกย่องเชิดชูเกียรติและประกาศเกียรติคุณในลักษณะต่าง ๆ รวมทั้งได้ส่งเสริมให้มีโอกาสได้รับการยกย่องและประกาศเกียรติคุณในระดับที่สูงขึ้นไป

8) การเผยแพร่แลกเปลี่ยนวัฒนธรรม ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการเผยแพร่และแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกันอย่างกว้างขวางเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน โดยให้มีการเผยแพร่วัฒนธรรมของท้องถิ่นต่าง ๆ โดยสื่อและวิธีการต่าง ๆ และได้ส่งเสริมและสนับสนุนการเผยแพร่และ

แลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างกลุ่มชนและท้องถิ่นต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง รวมทั้งกับประเทศเพื่อนบ้านในกรณีที่มีชายแดนติดกันด้วย

2.2.2 ตามประเภทของวัฒนธรรม

(1) ก่อนเกิดประชาสังคม

หน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ต่างดำเนินงานวัฒนธรรมตามประเภทของวัฒนธรรม ตามหน้าที่ความรับผิดชอบ ความถนัดและความสนใจ ในส่วนของศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดและศูนย์วัฒนธรรมอำเภอ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติได้ขอความร่วมมือในการดำเนินงานวัฒนธรรมซึ่งพิจารณาจากกรอบงานแล้วส่วนใหญ่เน้นวัฒนธรรมด้านจิตใจ

(2) การเกิดขึ้นของประชาสังคม

ในการประชุมเพื่อจัดตั้งสภาวัฒนธรรมจังหวัดได้มีการทำความเข้าใจในความหมายและขอบข่ายงานวัฒนธรรมที่ครอบคลุมทุกประเภทของวัฒนธรรมทั้งวัฒนธรรมด้านจิตใจ ด้านสังคม และด้านวัตถุ โดยผู้ที่เข้าร่วมประชุมในการจัดตั้งก็ครอบคลุมหน่วยงานและองค์กรที่ดำเนินงานวัฒนธรรมทั้งด้านจิตใจ ด้านสังคม และด้านวัตถุเช่นกัน

(3) การขยายและการพัฒนาของประชาสังคม

ประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัด เน้นการขยายและพัฒนาการดำเนินงานวัฒนธรรมด้านจิตใจเป็นสำคัญ โดยเฉพาะในเรื่องจริยธรรม คุณธรรม และความซาบซึ้งในศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่วนวัฒนธรรมด้านสังคมได้เน้นเรื่องความร่วมมือกันดำเนินงานวัฒนธรรม การสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มชน และในวัฒนธรรมด้านวัตถุนั้นไม่เน้นมากนัก ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับภูมิปัญญาชาวบ้าน

(4) การดำรงอยู่ของประชาสังคม

ได้ดำเนินงานวัฒนธรรมครอบคลุมทุกประเภทของวัฒนธรรม ดังนี้

1) **ด้านจิตใจ** เน้นการพัฒนาและสร้างค่านิยมให้แก่ประชาชน และเยาวชน ให้รู้และซาบซึ้งในหลักธรรมของศาสนา และแนวทางการปฏิบัติตนในสังคมปัจจุบัน และเน้นการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมเพื่อให้เกิดความซาบซึ้งในศิลปวัฒนธรรมและความภาคภูมิใจในภูมิธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น

2) **ด้านสังคม** เน้นให้ชุมชนท้องถิ่นรวมตัวกันเพื่อจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม โดยคำนึงถึงองค์ประกอบพื้นฐานทางสังคมของชุมชนเป็นหลัก เน้นให้ประชาชน องค์กรท้องถิ่น กลุ่มพลังต่าง ๆ ในชุมชนร่วมกันคิด ร่วมกันทำและร่วมกันรับผิดชอบในการจัดกิจกรรมวัฒนธรรมของตนเอง ตามระบอบประชาธิปไตย เน้นการให้ความเห็นอกเห็นใจของคนในสังคม สร้างความเข้มแข็งให้แก่ครอบครัว และชุมชนให้สามารถพึ่งพาตนเองและพึ่งพากันเองได้

3) **ด้านวัตถุ** เน้นการศึกษาและการพัฒนาอาชีพท้องถิ่นที่ใช้วัฒนธรรมเป็นพื้นฐาน ทั้งด้านการเกษตร อุตสาหกรรม และหัตถกรรม การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ที่ก่อให้เกิดรายได้เพื่อแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ โดยคำนึงถึงการผลิตสินค้าพื้นบ้านที่เป็นประโยชน์นำมาจำหน่ายสร้างรายได้ นอกจากนี้ยังเน้นการสร้างวัตถุที่เป็นสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของจังหวัด

จากข้อมูลการศึกษาความคิดเห็นของเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกพบว่า สภาวัฒนธรรมจังหวัดได้ดำเนินงานวัฒนธรรมครอบคลุมทั้ง 8 ลักษณะงาน และครอบคลุมทุกประเภทของวัฒนธรรมทั้งด้านจิตใจ ด้านสังคม และด้านวัตถุ ดังปรากฏในตารางที่ 9

ตารางที่ 9 ความคิดเห็นของเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัด

ที่	ข้อความ	ความคิดเห็น					
		ใช่		ไม่ใช่		ไม่ตอบ	
		n	%	n	%	n	%
1.	สภาวัฒนธรรมจังหวัดเป็นศูนย์กลางในการดำเนินการวิจัยวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของจังหวัด	659	80.9	119	14.6	36	4.4
2.	สภาวัฒนธรรมจังหวัดเป็นศูนย์กลางในการดำเนินการอนุรักษ์วัฒนธรรมของท้องถิ่นและของจังหวัด	750	92.1	55	6.7	9	1.1
3.	สภาวัฒนธรรมจังหวัดเป็นศูนย์กลางในการดำเนินการฟื้นฟูวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของจังหวัด	703	86.3	101	12.4	10	1.2
4.	สภาวัฒนธรรมจังหวัดเป็นศูนย์กลางในการดำเนินการพัฒนาวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของจังหวัด	690	84.8	121	14.9	3	0.4
5.	สภาวัฒนธรรมจังหวัดเป็นศูนย์กลางในการดำเนินการถ่ายทอดวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของจังหวัด	735	90.3	48	5.9	31	3.8
6.	สภาวัฒนธรรมจังหวัดเป็นศูนย์กลางในการดำเนินการส่งเสริมกิจกรรมวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของจังหวัด	751	92.3	53	6.5	10	1.2

ตารางที่ 9 ความคิดเห็นของเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัด (ต่อ)

ที่	ข้อความ	ความคิดเห็น					
		ใช่		ไม่ใช่		ไม่ตอบ	
		n	%	n	%	n	%
7.	สภาวัฒนธรรมจังหวัดเป็นศูนย์กลางในการดำเนินการเสริมสร้างเอตทัคคะทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของจังหวัด	671	82.4	97	11.9	46	5.6
8.	สภาวัฒนธรรมจังหวัดเป็นศูนย์กลางในการดำเนินการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของจังหวัด	711	87.3	87	10.6	16	1.9
9.	การดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดครอบคลุมวัฒนธรรมด้านจิตใจ	688	84.5	115	14.1	11	1.3
10.	การดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดครอบคลุมวัฒนธรรมด้านสังคม	679	83.4	109	13.3	24	3.1
11.	การดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดครอบคลุมวัฒนธรรมด้านวัตถุ	663	81.4	122	14.9	29	3.5

จากข้อมูลการศึกษาความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญพบว่า ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่ได้ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดว่า สภาวัฒนธรรมจังหวัดจะต้องส่งเสริมและพัฒนาการดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นและจังหวัดอย่างเข้มแข็งและจริงจังในเรื่องต่าง ๆ คือ

1) การวิจัยวัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งภูมิธรรมภูมิปัญญา ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญ เพราะเป็นที่มาของวัฒนธรรม ต้องศึกษาให้รู้ซึ่งถึงแก่นสาระของวัฒนธรรมและประเพณีต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความซาบซึ้ง เห็นคุณค่า เห็นประโยชน์ ความดี ความงามของวัฒนธรรมต่าง ๆ

2) การอนุรักษ์วัฒนธรรม โดยทำให้เห็นคุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่นต่าง ๆ และลุกขึ้นมาพิทักษ์รักษาวัฒนธรรมด้วยชุมชนและท้องถิ่นเอง เช่น การสนับสนุนให้มีพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น หรือพิพิธภัณฑ์ชุมชนขึ้น เพื่อแสดงวิถีชีวิต ความเป็นมาของชุมชน อันจะเป็นการสร้างความภาคภูมิใจในชุมชนในท้องถิ่น เป็นต้น

3) การฟื้นฟูวัฒนธรรม การดำเนินงานวัฒนธรรมเป็นการทำงานเรื่องวิถีชีวิตชุมชน เป็นงานที่ต้องฟื้นฟูชีวิตความเป็นอยู่ สภาวัฒนธรรมจังหวัดต้องเป็นเวทีที่คนจะมาพบกันแล้วเอาเรื่องของการฟื้นฟูวิถีชีวิตมาทบทวน เพื่อหาวิธีการทำให้เกิดขึ้นในชุมชน

4) การพัฒนาวัฒนธรรม การทำงานด้านวัฒนธรรมต้องทำให้วิถีชีวิตของชาวบ้านดีขึ้น มีอาชีพดีขึ้น มีรายได้ดีขึ้น ดังนั้นต้องทำงานในเรื่องของความเป็นอยู่ การพัฒนาวิถีชีวิตด้วย แล้วความสงบสุขก็จะตามมา เช่น การจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ซึ่งจะสามารถเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนก็ให้เกิดรายได้ขึ้น เป็นต้น

5) การถ่ายทอดวัฒนธรรม ต้องมองย้อนกลับไปในอดีตว่าวัฒนธรรมนี้มีเหตุปัจจัยอะไรทำให้เกิดขึ้น มีแก่นสาระสาระอะไร และมีประโยชน์ในการดำเนินวิถีชีวิตของบุคคลในสมัยนั้นอย่างไร ในขณะเดียวกันถ้าเห็นว่าเป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวันในปัจจุบันและจะเป็นพื้นฐานสืบต่อไปในอนาคตก็นำมาใช้ ประยุกต์ใช้ และถ่ายทอดไปยังอนุชนรุ่นต่อ ๆ ไป

6) การส่งเสริมกิจกรรมวัฒนธรรม สภาวัฒนธรรมจังหวัดจะเข้มแข็งก็ต่อเมื่อได้ทำกิจกรรมทางวัฒนธรรมอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ดังนั้นสภาวัฒนธรรมจังหวัดต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้เครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายได้ทำกิจกรรมทางวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ตามหน้าที่ ความรับผิดชอบ ความถนัดและความสนใจ

7) การเสริมสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ต้องเปิด "โอกาส" ให้ชาวบ้านได้แสดงศักยภาพทางวัฒนธรรมของเขา ให้เขาู้ตัวเองว่าเขาควรจะต้องทำอะไร ในขณะเดียวกันชาวบ้านจะรู้กันเองว่าใครมีความสามารถเรื่องอะไร ใครควรจะทำงานอะไร เพราะเขาคิดลูกคิดกันมานาน โดยสภาวัฒนธรรมจังหวัดอาจทำหน้าที่ในการยกย่อง ชมเชย และให้ขวัญกำลังใจเพื่อสร้างความมั่นใจให้เขาได้คิดและทำต่อไป

8) การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม ต้องเปิดโอกาสให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันของชาวบ้าน และของเครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายต่าง ๆ กรณีการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นชั้นจะทำให้นักท่องเที่ยว และผู้มาเยือนได้รู้จักวิถีชีวิตของชาวบ้าน เรียนรู้จากชาวบ้าน ชาวบ้านก็จะเกิดความภาคภูมิใจที่ได้แลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกัน เป็นต้น

จากข้อมูลที่ได้จากการศึกษาทั้ง 3 วิธี สามารถสรุปรูปแบบกระบวนการพัฒนาประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัด ในเรื่องของการดำเนินงานวัฒนธรรมได้ดังนี้

1) สภาวัฒนธรรมจังหวัดจะต้องส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาการดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของจังหวัดอย่างเข้มแข็งและจริงจัง ให้ครอบคลุมขอบข่ายงานวัฒนธรรมทั้ง 8 ลักษณะงาน คือ

1.1) การวิจัยวัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งภูมิธรรมภูมิปัญญา ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญเพราะเป็นที่มาของวัฒนธรรม ต้องศึกษาให้รู้ซึ่งถึงแก่นสาระของวัฒนธรรมและประเพณีต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความซาบซึ้ง เห็นคุณค่า เห็นประโยชน์ ความดี ความงามของวัฒนธรรมต่าง ๆ

1.2) การอนุรักษ์วัฒนธรรม โดยทำให้เห็นคุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่นต่าง ๆ และลุกขึ้นมาพิทักษ์รักษาวัฒนธรรมด้วยชุมชนและท้องถิ่นเอง เช่น การสนับสนุนให้มีพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น หรือ พิพิธภัณฑ์ชุมชนขึ้น เพื่อแสดงวิถีชีวิต ความเป็นมาของชุมชน อันจะเป็นการสร้าง ความภาคภูมิใจในชุมชนในท้องถิ่น เป็นต้น

1.3) การฟื้นฟูวัฒนธรรม การดำเนินงานวัฒนธรรมเป็นการทำงานเรื่องวิถีชีวิตชุมชน เป็นงานที่ต้องฟื้นฟูชีวิตความเป็นอยู่ สภาวัฒนธรรมจังหวัดต้องเป็นเวทีที่คนจะมาพบกันแล้วเอาเรื่องของการฟื้นฟูวิถีชีวิตมาทบทวน เพื่อหาวิธีการทำให้เกิดขึ้นในชุมชน

1.4) การพัฒนาวัฒนธรรม การทำงานด้านวัฒนธรรมต้องทำให้วิถีชีวิตของชาวบ้านดีขึ้น มีอาชีพดีขึ้น มีรายได้ดีขึ้น ดังนั้นต้องทำงานในเรื่องของความเป็นอยู่ การพัฒนาวิถีชีวิตด้วย แล้วความสงบสุขก็จะตามมา เช่น การจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ซึ่งจะสามารถเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนก็ให้เกิดรายได้ขึ้น เป็นต้น

1.5) การถ่ายทอดวัฒนธรรม ต้องมองย้อนกลับไปในอดีตว่าวัฒนธรรมนี้มีเหตุปัจจัยอะไรที่ทำให้เกิดขึ้น มีแก่นสารสาระอะไร และมีประโยชน์ในการดำเนินวิถีชีวิตของบุคคลในสมัยนั้นอย่างไร ในขณะเดียวกันถ้าเห็นว่าเป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวันในปัจจุบันและจะเป็นพื้นฐานสืบต่อไป ในอนาคตก็นำมาใช้ ประยุกต์ใช้ และถ่ายทอดไปยังอนุชนรุ่นต่อ ๆ ไป

1.6) การส่งเสริมกิจกรรมวัฒนธรรม สภาวัฒนธรรมจังหวัดจะเข้มแข็งก็ต่อเมื่อได้ทำกิจกรรมทางวัฒนธรรมอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ดังนั้นสภาวัฒนธรรมจังหวัดต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้ทำกิจกรรมทางวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ตามหน้าที่ ความรับผิดชอบ ความถนัดและความสนใจ

1.7) การเสริมสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ต้องเปิด "โอกาส" ให้ชาวบ้านได้แสดงศักยภาพทางวัฒนธรรมของเขา ให้เขารู้ตัวเองว่าเขาควรจะต้องทำอะไร ในขณะเดียวกันชาวบ้านเขาก็จะรู้กันเองว่าใครมีความสามารถเรื่องอะไร ใครควรจะทำงานอะไร เพราะเขาคลุกคลีกันมานาน โดยสภาวัฒนธรรมจังหวัดอาจทำหน้าที่ในการยกย่อง ชมเชย และให้ขวัญกำลังใจเพื่อสร้างความมั่นใจให้เขาได้คิดและทำต่อไป

1.8) การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม ต้องเปิดโอกาสให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันของชาวบ้าน และของเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกต่าง ๆ กรณีการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นขึ้นจะทำให้นักท่องเที่ยว และผู้มาเยือนได้รู้จักวิถีชีวิตของชาวบ้าน เรียนรู้จากชาวบ้าน ชาวบ้านก็จะเกิดความภาคภูมิใจที่ได้แลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกัน เป็นต้น

2) สภาวัฒนธรรมจังหวัดจะต้องส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนาการดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของจังหวัดอย่างเข้มแข็งและจริงจังให้ครอบคลุมทุกประเภทของวัฒนธรรม กล่าวคือ

1) **ด้านจิตใจ** เน้นการพัฒนาและสร้างค่านิยมให้แก่ประชาชนและ

เยาวชน ให้รู้และซาบซึ้งในหลักธรรมของศาสนา และแนวทางการปฏิบัติตนในสังคมปัจจุบัน และเน้นการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมเพื่อให้เกิดความซาบซึ้งในศิลปวัฒนธรรมและความภาคภูมิใจในภูมิธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น

2) **ด้านสังคม** เน้นให้ชุมชนท้องถิ่นรวมตัวกันเพื่อจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม โดยคำนึงถึงองค์ประกอบพื้นฐานทางสังคมของชุมชนเป็นหลัก เน้นให้ประชาชน องค์กรท้องถิ่น กลุ่มพลังต่าง ๆ ในชุมชนร่วมกันคิด ร่วมกันทำและร่วมกันรับผิดชอบในการจัดกิจกรรมวัฒนธรรมของตนเอง ตามระบอบประชาธิปไตย เน้นการให้ความเห็นอกเห็นใจของคนในสังคม สร้างความเข้มแข็งให้แก่ครอบครัว และชุมชนให้สามารถพึ่งพาตนเองและพึ่งพากันเองได้

3) **ด้านวัตถุ** เน้นการศึกษาและการพัฒนาอาชีพท้องถิ่นที่ใช้วัฒนธรรมเป็นพื้นฐาน ทั้งด้านการเกษตร อุตสาหกรรม และหัตถกรรม การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ที่ก่อให้เกิดรายได้ เพื่อแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ โดยคำนึงถึงการผลิตสินค้าพื้นบ้านที่เป็นประโยชน์นำมาจำหน่ายสร้างรายได้ นอกจากนี้ยังเน้นการสร้างวัตถุที่เป็นสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของจังหวัด

2.3 กระบวนการ

2.3.1 กระบวนการที่ทำให้เกิดประชาสังคม

จากข้อมูลเชิงประจักษ์พบว่าพัฒนาการของกระบวนการที่ทำให้เกิดประชาสังคมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดเป็นดังนี้

(1) ก่อนเกิดประชาสังคม

หน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ต่างดำเนินงานวัฒนธรรมตามหน้าที่ ความรับผิดชอบ ความถนัดและความสนใจ โดยมีสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเป็นหน่วยงานกลางในการประสานการดำเนินงาน

(2) การเกิดขึ้นของประชาสังคม

ในการประชุมเพื่อจัดตั้งสภาวัฒนธรรมจังหวัดได้มีการทำความเข้าใจในความสำคัญและพลังของการที่จะต้องรวมตัวกันจัดตั้งเป็นสภาวัฒนธรรมจังหวัด เพื่อร่วมมือกันดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของจังหวัดให้ไปในทิศทางเดียวกันอย่างเกิดพลัง

(3) การขยายและการพัฒนาของประชาสังคม

1) การสร้างจิตสำนึกและความมั่นใจในการดำเนินงานวัฒนธรรม

โดยได้สร้างความรู้ความเข้าใจจนเครือข่ายเครือข่ายจิตอาสาจิตอาสาและประชาชนเห็นคุณค่าและความสำคัญของงานวัฒนธรรมจนเกิดจิตสำนึกทางวัฒนธรรม พร้อมทั้งปลูกเร้าให้เครือข่ายเครือข่ายจิตอาสาจิตอาสาและประชาชนได้มั่นใจและสำนึกถึงพลังของตนเองว่าจะสามารถร่วมกันดำเนินงานวัฒนธรรมเพื่อป้องกันและแก้ปัญหาทางวัฒนธรรมและพัฒนาวัฒนธรรมของท้องถิ่นและจังหวัดได้ด้วยตนเองบนเงื่อนไขของจิตสำนึกของความเป็นคนในท้องถิ่นที่ต้องมาคิดและลงมือทำงานวัฒนธรรมโดยการพึ่งกันเองและพึ่งกันเอง โดยไม่ต้องคอยให้รัฐสั่งการ

2) **การรวมตัวกันดำเนินงานวัฒนธรรม** โดยได้ปลูกจิตสำนึกให้เครือข่ายเครือข่ายครูภูมิปัญญาท้องถิ่น และผู้รู้ ผู้สนใจในเรื่องวัฒนธรรมต่าง ๆ ได้เกิดความสำนึกในความสำคัญและพลังของการร่วมมือกันดำเนินงานวัฒนธรรมเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาวัฒนธรรมของท้องถิ่นและจังหวัดด้วยการพึ่งกันเองเป็นสำคัญ โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้ได้รวมตัวกันดำเนินกิจกรรมวัฒนธรรมตามความถนัด ความสามารถ และสนใจร่วมกันอย่างอิสระและหลากหลาย

3) **การเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย** โดยสภาวัฒนธรรมจังหวัดเป็นแหล่งกลางให้เครือข่ายเครือข่ายครูภูมิปัญญาท้องถิ่นได้เชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย เพื่อร่วมกันเรียนรู้และร่วมกันดำเนินงานวัฒนธรรมเสริมซึ่งกันและกันอย่างอิสระและหลากหลาย ทั้งในแนวตั้งและแนวนอนให้ "ถักทอ" และ "เชื่อมโยง" กันอย่างแข็งแรง โดยการจัดเวที เปิดโอกาส และจัดช่องทางในการติดต่อสื่อสารที่เครือข่ายครูภูมิปัญญาท้องถิ่นสามารถติดต่อสื่อสารให้เข้าใจร่วมกันได้

(4) การดำรงอยู่ของประชาสังคม

1) **การสร้างจิตสำนึกและความมั่นใจในการดำเนินงานวัฒนธรรม** โดยได้สร้างความรู้ความเข้าใจจนเครือข่ายครูภูมิปัญญาท้องถิ่นและประชาชนเห็นคุณค่าและความสำคัญของงานวัฒนธรรมจนเกิดจิตสำนึกทางวัฒนธรรม มั่นใจและสำนึกถึงพลังของตนเองว่าจะสามารถร่วมกันดำเนินงานวัฒนธรรมเพื่อป้องกัน แก้ปัญหาและพัฒนาวัฒนธรรมของท้องถิ่นและจังหวัดได้ จนเกิดความสำนึกที่จะต้องเป็นผู้รับผิดชอบการดำเนินงานวัฒนธรรม ด้วยตนเองบนเงื่อนไขของจิตสำนึกของความเป็นคนในท้องถิ่นที่ต้องมาคิดและลงมือทำงานวัฒนธรรมโดยการพึ่งกันเองและพึ่งกันเอง โดยไม่ต้องคอยให้รัฐสั่งการ โดยต้องเปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นได้พัฒนาความรู้ ความคิด และการดำเนินงานวัฒนธรรมให้มาก เปิดโอกาสให้คิดเอง ทำเอง พึ่งตนเอง และพึ่งกันเอง และดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นด้วยตนเองเป็นสำคัญ

2) **การรวมตัวกันดำเนินงานวัฒนธรรม** โดยได้ปลูกจิตสำนึกให้เครือข่ายเครือข่ายครูภูมิปัญญาท้องถิ่น และผู้รู้ ผู้สนใจในเรื่องวัฒนธรรมต่าง ๆ ได้เกิดความสำนึกในความสำคัญและพลังของการร่วมมือกันดำเนินงานวัฒนธรรมเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาวัฒนธรรมของท้องถิ่นและจังหวัดด้วยการพึ่งกันเองเป็นสำคัญ โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้ได้รวมตัวกันดำเนินกิจกรรมวัฒนธรรมตามความถนัด ความสามารถ และสนใจร่วมกันอย่างอิสระและหลากหลายในระดับต่าง ๆ

3) **การเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย** โดยสภาวัฒนธรรมจังหวัดเป็นแหล่งกลางให้เครือข่ายครูภูมิปัญญาท้องถิ่นได้เชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย เพื่อร่วมกันเรียนรู้และร่วมกันดำเนินงานวัฒนธรรมเสริมซึ่งกันและกันอย่างอิสระและหลากหลาย ทั้งในแนวตั้งและแนวนอนให้ "ถักทอ" และ "เชื่อมโยง" กันอย่างแข็งแรง โดยการจัดเวที เปิดโอกาส และจัดช่องทางในการติดต่อสื่อสารที่เครือข่ายครูภูมิปัญญาท้องถิ่นสามารถติดต่อสื่อสารให้เข้าใจร่วมกันได้

จากข้อมูลการศึกษาความคิดเห็นของเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกพบว่า สภาวัฒนธรรมจังหวัดมีกระบวนการที่ทำให้เกิดประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรม ดังปรากฏรายละเอียดในตารางที่ 10

ตารางที่ 10 ความคิดเห็นของเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกเกี่ยวกับกระบวนการที่ทำให้เกิดประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัด

ที่	ข้อความ	ความคิดเห็น					
		ใช่		ไม่ใช่		ไม่ตอบ	
		n	%	n	%	n	%
1.	สภาวัฒนธรรมจังหวัดได้สร้างความรู้ความเข้าใจจนเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกเห็นคุณค่าและความสำคัญของงานวัฒนธรรม	662	81.3	137	16.8	15	1.8
2.	สภาวัฒนธรรมจังหวัดได้ปลูกจิตสำนึกบนเงื่อนไขของความเป็นพลเมืองในท้องถิ่นที่จะต้องมาคิดและลงมือทำงานวัฒนธรรมเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาวัฒนธรรมท้องถิ่นร่วมกันมากกว่าการดำเนินการโดยกลไกของรัฐ	603	74.1	188	23.1	23	2.8
3.	สภาวัฒนธรรมจังหวัดได้สร้างความรู้ ความเข้าใจจนเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกมั่นใจและสำนึกถึงพลังของตนเองว่าจะสามารถร่วมกันแก้ปัญหาและพัฒนาวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของจังหวัดได้	616	75.7	184	22.6	14	1.7
4.	สภาวัฒนธรรมจังหวัดได้พัฒนาให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกให้เกิดความสำนึกในการร่วมมือกันดำเนินงานวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาและแก้ปัญหาของท้องถิ่นของจังหวัดได้ และสังคมไทยร่วมกัน	669	82.2	124	15.2	21	2.6
5.	สภาวัฒนธรรมจังหวัดได้ปลูกจิตสำนึกให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้รวมตัวกันดำเนินกิจกรรมทางวัฒนธรรมต่าง ๆ ตามความถนัด ความสามารถและความสนใจอย่างอิสระและหลากหลาย	643	79.0	160	19.7	11	1.4

ตารางที่ 10 ความคิดเห็นของเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกเกี่ยวกับกระบวนการที่ทำให้เกิดประชาสังคมเพื่อ
การดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัด (ต่อ)

ที่	ข้อความ	ความคิดเห็น					
		ใช่		ไม่ใช่		ไม่ตอบ	
		n	%	n	%	n	%
6.	สภาวัฒนธรรมจังหวัดได้พัฒนาและเชื่อมโยงเครือข่ายในการดำเนินงานวัฒนธรรมเพื่อร่วมกันดำเนินงานวัฒนธรรมเสริมซึ่งกันและกันอย่างอิสระและหลากหลาย	586	72.0	212	26.0	16	2.0
7	สภาวัฒนธรรมจังหวัดได้พัฒนาและเชื่อมโยงเครือข่ายในการดำเนินงานวัฒนธรรมโดยจัดให้เวที และช่องทางในการติดต่อ สื่อสาร แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และทำงานวัฒนธรรมร่วมกันได้	592	72.7	205	25.2	17	2.1

จากข้อมูลการศึกษาความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญพบว่า ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่ได้ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการที่ทำให้เกิดประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดดังนี้

1) การต้องเผชิญกับปัญหาทางวัฒนธรรมและวิกฤตการณ์ทางวัฒนธรรมร่วมกันของสังคม หรือการเกิดอุดมการณ์ทางวัฒนธรรมร่วมกัน การเห็นคุณค่าและความสำคัญของงานวัฒนธรรม หรือมีวัตถุประสงค์เพื่องานวัฒนธรรมร่วมกัน จนนำไปสู่การเกิดจิตสำนึกทางวัฒนธรรม หรืออุดมการณ์ทางวัฒนธรรมร่วมกันของคนในสังคมนั้น เป็นจิตสำนึกสาธารณะเพื่อประโยชน์ร่วมกันของสังคมนั้น ซึ่งจะเกิดจากการรู้และเข้าใจในสิ่งนั้น การเห็นคุณค่า เห็นประโยชน์และการรู้ถึงพลังและอำนาจของตนเองที่จะสามารถเป็นกำลังสำคัญในการมีส่วนอย่างสำคัญในการแก้ปัญหาทางวัฒนธรรมนั้น ๆ

2) การที่คนมีจิตสำนึกทางวัฒนธรรม มีอุดมการณ์ร่วมทางวัฒนธรรม มีวิธีการแนวทางในการที่จะแก้ปัญหาหรือเผชิญวิกฤตการณ์ทางวัฒนธรรมนั้นร่วมกัน มีผลประโยชน์ร่วมกัน มารวมตัวกันเป็นกลุ่ม หรือเป็นองค์กรทางวัฒนธรรมเพื่อร่วมกันแก้ปัญหาทางวัฒนธรรม หรือกระทำการบางอย่างได้ บรรลุวัตถุประสงค์ทางวัฒนธรรมร่วมกันตามความถนัด ความสนใจ และประสบการณ์ที่หลากหลาย

3) ถ้าชุมชนรวมตัวกันเป็นกลุ่มเป็นองค์กรทางวัฒนธรรม เพื่อร่วมกันแก้ปัญหาทางวัฒนธรรมแล้วเชื่อมโยงไปยังกลุ่มอื่น องค์กรทางวัฒนธรรมอื่น ในพื้นที่อื่น ๆ ทั้งในแนวนอนและแนวตั้ง

ให้เชื่อมโยงถึงกัน ซึ่งจะทำให้รู้เขารู้เรา ได้ฟังพากัน ได้เรียนรู้ร่วมกัน มีกำลังใจ มีพวกเป็นกัลยาณมิตรกัน ก็จะเกิดกระบวนการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เกิดการระดมความคิด และทรัพยากรต่าง ๆ ในการดำเนินงานวัฒนธรรม และทำให้มีพลัง มีอำนาจในการต่อรองสูงขึ้น

นอกจากนั้นผู้เชี่ยวชาญยังมีความคิดเห็นสอดคล้องต้องกันว่า กระบวนการที่ทำให้เกิดประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมดังกล่าวข้างต้นนี้จะเกิดขึ้นได้ต้องสร้าง "เวที" และ "โอกาส" ให้กลุ่มคนในสังคมได้มีการพบปะ สังสรรค์ ถกแถลง และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของเขา ที่เป็นปัญหา หรือเป็นวิกฤตการณ์ทางวัฒนธรรมร่วมกันของสังคมนั้น โอกาสดังกล่าวข้างต้นอาจจะเกิดขึ้นได้โดย

1) การจัดพื้นที่เพื่อให้เป็นเวทีที่คนในชุมชน ในสังคม ทุกเพศ ทุกวัย ทุกกลุ่ม ทุกสาขาอาชีพจะได้มาพบปะ พูดคุย สังสรรค์ เล่าสารทุกข์สุกดิบ แลกเปลี่ยนเรียนรู้และทำกิจกรรมทางวัฒนธรรมต่าง ๆ ร่วมกัน เช่น ลานวัด พิพิธภัณฑ์ ห้องสมุดโรงเรียน หรือพื้นที่สาธารณะ (Open Space) ต่าง ๆ

2) การจัดโอกาสทางสื่อสารมวลชน เช่น วิทยุ โทรทัศน์ของรัฐ ต้องให้โอกาสท้องถิ่นได้แสดงตัวตน ได้เสนอกิจกรรมทางวัฒนธรรมต่าง ๆ สื่อมวลชนท้องถิ่น หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจะต้องช่วยสร้างโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นได้แสดงตัวตน นำสิ่งดีสิ่งงามออกเผยแพร่ รับรู้ข่าวสารระหว่างกัน แลกเปลี่ยนความคิด และประสบการณ์ซึ่งกันและกัน เป็นต้น

3) การจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมร่วมกันของชุมชน เช่น ประเพณี พิธีกรรมต่าง ๆ รวมทั้งกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่หลากหลายทั้งที่สืบทอดต่อกันมา และสร้างสรรค์ขึ้นใหม่ ซึ่งการทำกิจกรรมทางวัฒนธรรมร่วมกันของคนในชุมชนในสังคมนี้อาจทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจ เป็นการเรียนรู้จากการกระทำ (Interactive Learning through Action)

จากข้อมูลที่ได้จากการศึกษาทั้ง 3 วิธี สามารถสรุปรูปแบบกระบวนการพัฒนาประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดในเรื่องของกระบวนการที่ทำให้เกิดประชาสังคมดังนี้

1) การสร้างจิตสำนึกและความมั่นใจในการดำเนินงานวัฒนธรรม โดยได้สร้างความรู้ความเข้าใจจนเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกและประชาชนเห็นคุณค่าและความสำคัญของงานวัฒนธรรมจนเกิดจิตสำนึกทางวัฒนธรรม มั่นใจและสำนึกถึงพลังของตนเองว่าจะสามารถร่วมกันดำเนินงานวัฒนธรรมเพื่อป้องกัน แก้ปัญหาและพัฒนาวัฒนธรรมของท้องถิ่นและจังหวัดได้ จนเกิดความสำนึกที่จะต้องเป็นผู้รับผิดชอบการดำเนินงานวัฒนธรรม ด้วยตนเองบนเงื่อนไขของจิตสำนึกของความเป็นคนในท้องถิ่นที่ต้องมาคิดและลงมือทำงานวัฒนธรรมโดยการพึ่งกันเองและพึ่งกันเอง โดยไม่ต้องคอยให้รัฐสั่งการ โดยต้องเปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นได้พัฒนาความรู้ ความคิด และการดำเนินงานวัฒนธรรมให้มาก เปิดโอกาสให้เขาคิดเอง ทำเอง พึ่งตนเองและพึ่งกันเอง และดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นด้วยตนเองเป็นสำคัญ

2) การรวมตัวกันดำเนินงานวัฒนธรรม โดยได้ปลุกจิตสำนึกให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิก และผู้รู้ ผู้สนใจในเรื่องวัฒนธรรมต่าง ๆ ได้เกิดความสำนึกในความสำคัญและพลังของการร่วมมือกันดำเนินงานวัฒนธรรมเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาวัฒนธรรมของท้องถิ่นและจังหวัดด้วยการพึ่งกันเองเป็นสำคัญ โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้ได้รวมตัวกันดำเนินกิจกรรมวัฒนธรรมตามความถนัด ความสามารถ และสนใจร่วมกันอย่างอิสระและหลากหลายในระดับต่าง ๆ

3) การเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย โดยสภาวัฒนธรรมจังหวัดเป็นแหล่งกลางให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้เชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย เพื่อร่วมกันเรียนรู้และร่วมกันดำเนินงานวัฒนธรรมเสริมซึ่งกันและกันอย่างอิสระและหลากหลาย ทั้งในแนวตั้งและแนวนอนให้ “ถักทอ” และ “เชื่อมโยง” กันอย่างแข็งแกร่ง โดยการจัดเวที เปิดโอกาส และจัดช่องทางในการติดต่อสื่อสารที่เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกสามารถติดต่อสื่อสารให้เข้าใจร่วมกันได้

โดยกระบวนการที่ทำให้เกิดประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมนี้จะเกิดขึ้นได้ต้องสร้างเวทีและโอกาสให้กลุ่มคนในสังคมได้มีการพบปะ สังสรรค์ ถกแถลง และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของเขา ที่เป็นปัญหา หรือเป็นวิกฤตการณ์ทางวัฒนธรรมร่วมกันของสังคมนั้น โอกาสดังกล่าวข้างต้นอาจจะเกิดขึ้นได้โดย

1) การจัดพื้นที่เพื่อให้เป็นเวทีที่คนในชุมชน ในสังคม ทุกเพศ ทุกวัย ทุกกลุ่ม ทุกสาขาอาชีพจะได้มาพบปะ พูดคุย สังสรรค์ เล่าสารทุกข์สุกดิบ แลกเปลี่ยนเรียนรู้และทำกิจกรรมทางวัฒนธรรมต่าง ๆ ร่วมกัน เช่น ลานวัด พิพิธภัณฑ์ ห้องสมุดโรงเรียน หรือพื้นที่สาธารณะ (Open Space) ต่าง ๆ

2) การจัดโอกาสทางสื่อสารมวลชน เช่น วิทยุ โทรทัศน์ของรัฐ ต้องให้โอกาสท้องถิ่นได้แสดงตัวตน ได้เสนอกิจกรรมทางวัฒนธรรมต่าง ๆ สื่อมวลชนท้องถิ่น หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจะต้องช่วยสร้างโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นได้แสดงตัวตน นำสิ่งดีสิ่งงามออกเผยแพร่ รับรู้ข่าวสารระหว่างกัน แลกเปลี่ยนความคิด และประสบการณ์ซึ่งกันและกัน เป็นต้น

3) การจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมร่วมกันของชุมชน เช่น ประเพณี พิธีกรรมต่าง ๆ รวมทั้งกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่หลากหลายทั้งที่สืบทอดต่อกันมา และสร้างสรรค์ขึ้นใหม่ ซึ่งการทำกิจกรรมทางวัฒนธรรมร่วมกันของคนในชุมชน ในสังคมนี จะทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจ เป็นการเรียนรู้จากการกระทำร่วมกัน

2.3.2 กระบวนการที่ทำให้ประชาสังคมดำเนินงานวัฒนธรรมได้

2.3.2.1 กระบวนการทางวัฒนธรรม

จากข้อมูลเชิงประจักษ์พบว่าพัฒนาการของกระบวนการที่ทำให้ประชาสังคมดำเนินงานวัฒนธรรมได้ โดยเฉพาะในกระบวนการทางวัฒนธรรมเป็นดังนี้

(1) ก่อนเกิดประชาสังคม

หน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ต่างดำเนินงานวัฒนธรรมตามหน้าที่ความรับผิดชอบ ความถนัดและความสนใจ

(2) การเกิดขึ้นของประชาสังคม

ในการประชุมเพื่อจัดตั้งสภาวัฒนธรรมจังหวัดได้มีการทำความเข้าใจในการดำเนินงานวัฒนธรรม

(3) การขยายและการพัฒนาของประชาสังคม**1) กระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรม** ให้มีความสำคัญ

กับภูมิธรรมภูมิปัญญาของท้องถิ่นที่บรรพบุรุษโดยสร้างสรรค์ เลือกสรรกลั่นกรอง พัฒนาและสั่งสมไว้เพื่อประโยชน์ในการดำเนินวิถีชีวิตในรูปแบบต่าง ๆ โดยได้จัดให้มีการศึกษา ค้นคว้า รวบรวมภูมิธรรมภูมิปัญญาเหล่านี้ แล้วนำออกเผยแพร่และถ่ายทอดไปยังเยาวชน และประชาชนทั่วไปเพื่อสร้างความเข้าใจในคุณค่า สาระและความสำคัญของภูมิธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นต่าง ๆ นั้น ซึ่งได้ก่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ การเห็นคุณค่า ความสำคัญ คุณประโยชน์ จนเกิดการประพฤติปฏิบัติจนเป็นวิถีชีวิต

2) กระบวนการสังสรรค์ทางวัฒนธรรม สังคมไทย

เป็นสังคมเปิด จึงทำให้มีการสังสรรค์ระหว่างวัฒนธรรมต่าง ๆ ตลอดเวลา ประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัด ต้องใช้กระบวนการสังสรรค์ทางวัฒนธรรมมาใช้ประโยชน์ในการดำเนินงานวัฒนธรรม โดยจัดให้มีการศึกษาวัฒนธรรมต่าง ๆ แล้วนำมาเผยแพร่แลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกันเพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในคุณค่า สาระ และความสำคัญของวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน ในขณะเดียวกันก็จัดให้มีการศึกษาวัฒนธรรมที่ไหลบ่ามาตามกระแสโลกาภิวัตน์ เพื่อให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ แล้วเลือกสรรกลั่นกรองมาใช้ให้เหมาะสมกับพื้นฐานภูมิธรรมภูมิปัญญาของวัฒนธรรมท้องถิ่นด้วย

3) กระบวนการปรับปรนทางวัฒนธรรม ต้อง

พยายามสร้างให้เครือข่ายเครือญาติภาคีสมาชิกมีความสามารถในการปรับปรนทางวัฒนธรรม โดยการเลือกสรร กลั่นกรองวัฒนธรรมต่าง ๆ ทั้งที่เป็นภูมิธรรมภูมิปัญญาดั้งเดิม และวัฒนธรรมใหม่ ๆ ที่หลั่งไหลมากับกระแสโลกาภิวัตน์ด้วยเหตุและผลอย่างรอบคอบรอบด้านให้สามารถประสานเชื่อมโยงและเอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกันให้มากที่สุด จนสามารถนำมาใช้ในการดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นและจังหวัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(4) การดำรงอยู่ของประชาสังคม**1) กระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรม** ให้มีความสำคัญ

กับภูมิธรรมภูมิปัญญาของท้องถิ่นที่บรรพบุรุษโดยสร้างสรรค์ เลือกสรรกลั่นกรอง พัฒนาและสั่งสมไว้เพื่อประโยชน์ในการดำเนินวิถีชีวิตในรูปแบบต่าง ๆ โดยได้จัดให้มีการศึกษา ค้นคว้า รวบรวมภูมิธรรมภูมิปัญญาเหล่านี้ แล้วนำออกเผยแพร่และถ่ายทอดเพื่อสร้างความเข้าใจในคุณค่า สาระและความสำคัญของภูมิธรรม

ภูมิปัญญาท้องถิ่นต่าง ๆ นั้น ซึ่งได้ก่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ การเห็นคุณค่า ความสำคัญ คุณประโยชน์ จนเกิดการประพฤติปฏิบัติจนเป็นวิถีชีวิต

2) **กระบวนการสังสรรค์ทางวัฒนธรรม** สังคมไทย เป็นสังคมเปิด จึงทำให้มีการสังสรรค์ระหว่างวัฒนธรรมต่าง ๆ รวมทั้งวัฒนธรรมสากลในกระแสโลกาภิวัตน์ ตลอดเวลา ประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดต้องใช้กระบวนการสังสรรค์ทางวัฒนธรรมมาใช้ประโยชน์ในการดำเนินงานวัฒนธรรม โดยจัดให้มีการศึกษาวัฒนธรรมต่าง ๆ แล้วนำมาเผยแพร่แลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกันเพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในคุณค่า สาระ และความสำคัญของวัฒนธรรมของกันและกัน ในขณะเดียวกันก็จัดให้มีการศึกษาวัฒนธรรมที่ไหลบ่ามาตามกระแสโลกาภิวัตน์ เพื่อให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ แล้วเลือกสรรกลั่นกรองมาใช้ให้เหมาะสมกับพื้นฐานภูมิธรรมภูมิปัญญาของวัฒนธรรมท้องถิ่นด้วย

3) **กระบวนการปรับปรนทางวัฒนธรรม** ต้องพยายามสร้างให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกมีความสามารถในการปรับปรนทางวัฒนธรรม โดยการเลือกสรร กลั่นกรองวัฒนธรรมต่าง ๆ ทั้งที่เป็นภูมิธรรมภูมิปัญญาดั้งเดิม และวัฒนธรรมใหม่ ๆ ที่สั่งไหลมากับกระแสโลกาภิวัตน์ด้วยเหตุและผลอย่างรอบคอบรอบด้านให้สามารถประสานเชื่อมโยงและเอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกันให้มากที่สุด จนสามารถนำมาใช้ในการดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่น และจังหวัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากข้อมูลการศึกษาความคิดเห็นของเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกพบว่า สภาวัฒนธรรมจังหวัดมีกระบวนการที่ทำให้ประชาสังคมดำเนินงานวัฒนธรรมได้โดยเฉพาะในกระบวนการทางวัฒนธรรม ดังปรากฏ รายละเอียดในตารางที่ 11

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 11 ความคิดเห็นของเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกเกี่ยวกับกระบวนการที่ทำให้ประชาสังคมดำเนินงานวัฒนธรรมได้ โดยเฉพาะในกระบวนการทางวัฒนธรรม

ที่	ข้อความ	ความคิดเห็น					
		ใช่		ไม่ใช่		ไม่ตอบ	
		n	%	n	%	n	%
1.	สภาวัฒนธรรมจังหวัดได้ให้ความสำคัญกับ ภูมิธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยจัดให้มีการศึกษา ค้นคว้า แล้วนำออกเผยแพร่เพื่อให้ความรู้ เห็นคุณค่า ความสำคัญ คุณประโยชน์ จนเกิดการประพุดติ ปฏิบัติกันอย่างกว้างขวางจนเป็นวิถีชีวิต	659	81.0	142	17.4	13	1.6
2.	สภาวัฒนธรรมจังหวัดได้จัดให้มีการศึกษา วัฒนธรรมของท้องถิ่นและกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ แล้วนำมาเผยแพร่ แลกเปลี่ยน เพื่อสร้างความ เข้าใจอันดีระหว่างกัน รวมทั้งให้มีการศึกษา วัฒนธรรมใหม่ ๆ ที่ล้าสมัยมากับกระแส โลกาภิวัตน์ เพื่อให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง แล้วเลือกสรรมาใช้ ให้เหมาะสมกับพื้นฐาน วัฒนธรรมของท้องถิ่น	615	75.6	184	22.6	14	1.7
3.	สภาวัฒนธรรมจังหวัดได้พัฒนาให้เครือข่าย เครือข่ายภาคีสมาชิกมีความสามารถในการ เลือกสรร กลั่นกรองวัฒนธรรมต่าง ๆ ทั้งที่เป็น ภูมิธรรมภูมิปัญญาดั้งเดิม และวัฒนธรรมใหม่ ๆ ให้ประสานเชื่อมโยงและเอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกัน	618	75.9	187	21.9	18	2.2

จากข้อมูลการศึกษาความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญพบว่าผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่ได้ให้ข้อ
คิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการที่ทำให้เกิดประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัด
โดยเฉพาะในกระบวนการทางวัฒนธรรม ดังนี้

1) สังคมไทยมี "ทุนทางสังคม" ซึ่งเป็นภูมิธรรมภูมิปัญญาที่เป็นพื้นฐานที่
บรรพบุรุษได้สั่งสมไว้เป็นภูมิปัญญาสั่งสม ซึ่งสามารถจะใช้เป็นพลังที่จะสานต่อไปในอนาคตได้ ภูมิธรรม
ภูมิปัญญาของสังคมไทยนี้อาจสะท้อนออกมาในรูปของศาสนา ประเพณี ความเชื่อ และแนวทางการประพุดติ
ปฏิบัติในการดำเนินวิถีชีวิตต่าง ๆ ภูมิธรรมภูมิปัญญาที่สำคัญของสังคมไทยมีหลายลักษณะ กล่าวคือ ระบบ

เครือญาติที่ก่อให้เกิดความรัก ความเผื่อแผ่ เอื้ออาทร และมีเมตตาต่อกัน การมีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย และความสามารถในการปรับตัวและประสานประโยชน์ของคนไทย เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีสถาบันพระมหากษัตริย์ พระพุทธศาสนา ความสามารถในการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม และการเป็นสังคมเปิดของสังคมไทย เป็นต้น

การจะทำให้ภูมิธรรมภูมิปัญญาเจริญงอกงามนั้นในสังคมในชุมชนนั้นจะต้องมีภูมิธรรมสืบทอดต่อกันมา มีการรับภูมิธรรมนั้นด้วยภูมิปัญญา และใช้ภูมิปัญญานั้นจนเป็นวิถีชีวิตปกติ

2) สังคมไทยเป็นสังคมเปิดที่ความรู้จากภายนอก จากกระแสโลกาภิวัตน์สามารถเข้ามาสู่สังคมและชุมชนได้ ทั้งโดยการผ่านระบบการศึกษา และผ่านสื่อต่าง ๆ จึงมีความจำเป็นที่สังคมไทยและชุมชนต่าง ๆ จะต้องเรียนรู้อย่างรู้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ นั้น

3) การมุ่งรักษาภูมิธรรมภูมิปัญญาดั้งเดิม หรือการรับความรู้จากภายนอกอย่างขาดการวิเคราะห์ด้วยเหตุและผล และพิจารณาถ่วงถ่วงอย่างรอบคอบรอบด้านก็จะทำให้เกิดปัญหาในการปรับตัวได้ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องศึกษาวิเคราะห์ด้วยเหตุและผลอย่างรอบคอบรอบด้านแล้วนำความรู้ใหม่ ๆ มาเสริมภูมิธรรมภูมิปัญญาดั้งเดิมให้ประสานเชื่อมโยง กลมกลืนและเอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกัน จนสามารถก่อให้เกิดการสังมองค์ความรู้ และเกิดการเรียนรู้ที่สามารถจะพัฒนาสังคมต่อไปได้อย่างสมดุลและยั่งยืน

จากข้อมูลที่ได้จากการศึกษาทั้ง 3 วิธี สามารถสรุปรูปแบบกระบวนการพัฒนาประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัด ในเรื่องกระบวนการที่ทำให้ประชาสังคมดำเนินงานวัฒนธรรมได้ โดยเฉพาะในกระบวนการทางวัฒนธรรม ดังนี้

1) **กระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรม** ให้ความสำคัญกับภูมิธรรมภูมิปัญญาของท้องถิ่นที่บรรพบุรุษโดยสร้างสรรค์ เลือกรสรกลั่นกรอง พัฒนาและส่งสุมไว้เพื่อประโยชน์ในการดำเนินวิถีชีวิตในรูปแบบต่าง ๆ โดยได้จัดให้มีการศึกษา ค้นคว้า รวบรวมภูมิธรรมภูมิปัญญาเหล่านี้ แล้วนำออกเผยแพร่และถ่ายทอดเพื่อสร้างความเข้าใจในคุณค่า สาระและความสำคัญของภูมิธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นต่าง ๆ นั้น ซึ่งได้ก่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ การเห็นคุณค่า ความสำคัญ คุณประโยชน์ จนเกิดการประพฤติปฏิบัติจนเป็นวิถีชีวิต

2) **กระบวนการสังสรค์ทางวัฒนธรรม** สังคมไทยเป็นสังคมเปิด จึงทำให้มีการสังสรค์ระหว่างวัฒนธรรมต่าง ๆ รวมทั้งวัฒนธรรมสากลในกระแสโลกาภิวัตน์ตลอดเวลา ประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดต้องใช้กระบวนการสังสรค์ทางวัฒนธรรมมาใช้ประโยชน์ในการดำเนินงานวัฒนธรรม โดยจัดให้มีการศึกษาวัฒนธรรมต่าง ๆ แล้วนำมาเผยแพร่แลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกันเพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในคุณค่า สาระ และความสำคัญของวัฒนธรรมของกันและกัน ในขณะเดียวกันก็จัดให้มีการศึกษาวัฒนธรรมที่ไหลบ่ามาตามกระแสโลกาภิวัตน์ เพื่อให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ แล้วเลือกรสรกลั่นกรองมาใช้ให้เหมาะสมกับพื้นฐานภูมิธรรมภูมิปัญญาของวัฒนธรรมท้องถิ่นด้วย

3) **กระบวนการปรับปรุงนทางวัฒนธรรม** ต้องพยายามสร้างให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกมีความสามารถในการปรับปรุงนทางวัฒนธรรม โดยการเลือกสรร กลั่นกรองวัฒนธรรมต่าง ๆ ทั้งที่เป็นภูมิธรรมภูมิปัญญาดั้งเดิม และวัฒนธรรมใหม่ ๆ ที่ล่งไหลมากับกระแสโลกาภิวัตน์ด้วยเหตุและผลอย่างรอบคอบรอบด้านให้สามารถประสานเชื่อมโยงและเอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกันให้มากที่สุด จนสามารถนำมาใช้ในการดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่น และจังหวัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.3.2.2 กระบวนการเรียนรู้

จากข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่าพัฒนาการของกระบวนการที่ทำให้ประชาสังคมดำเนินงานวัฒนธรรมได้ โดยเฉพาะในกระบวนการเรียนรู้ เป็นดังนี้

(1) ก่อนเกิดประชาสังคม

หน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ต่างดำเนินงานวัฒนธรรมตามหน้าที่ความรับผิดชอบ ความถนัด และความสนใจ

(2) การเกิดขึ้นของประชาสังคม

ในการประชุมเพื่อจัดตั้งสภาวัฒนธรรมจังหวัดได้มีการทำความเข้าใจในการดำเนินงานวัฒนธรรม

(3) การขยายและการพัฒนาของประชาสังคม

ได้พัฒนาให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกมีความสามารถในการแสวงหา สร้าง เลือกสรร กลั่นกรองด้วยเหตุและผลอย่างรอบคอบรอบด้าน และสังส่องค์ความรู้ทั้งที่เป็นภูมิธรรมภูมิปัญญาดั้งเดิม และความรู้สากลที่เป็นวัฒนธรรมใหม่ ๆ แล้วนำมาใช้หรือประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานวัฒนธรรม การขยายและการพัฒนาประชาสังคมเพื่อดำเนินงานวัฒนธรรม และก่อให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาภูมิธรรมภูมิปัญญาเพิ่มขึ้นตลอดเวลา ดังนี้

1) **การจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง** ได้ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมอย่างสม่ำเสมอ ทั้งที่เป็นกิจกรรมทางวัฒนธรรมของเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกและกิจกรรมของคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ของสภาวัฒนธรรมจังหวัด ทั้งกิจกรรมตามประเพณีและเทศกาลต่าง ๆ และกิจกรรมที่จัดดำเนินการตามแผนงานและโครงการ เพื่อให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้เกิดการเรียนรู้ในการดำเนินงานวัฒนธรรมจากการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมร่วมกัน

2) **การประชุม สัมมนา เสวนา และพบปะพูดคุย** ได้จัดให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกและประชาชนได้มีโอกาสมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ทั้งในรูปแบบที่เป็นทางการ คือ การประชุมกรรมการบริหารสภาวัฒนธรรมจังหวัด และการประชุมสัมมนาเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิก และไม่เป็นทางการ คือ การเสวนา พบปะ พูดคุยกันตามโอกาสที่เหมาะสม

3) **การศึกษาดูงาน** ได้จัดให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิก

ได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน โดยการศึกษาดูงานการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดต่าง ๆ และศึกษาดูงานการดำเนินงานวัฒนธรรมภายในท้องถิ่นและจังหวัดเดียวกัน

4) การใช้สื่อและสื่อสารมวลชน โดยได้จัดทำสื่อของสภาวัฒนธรรมจังหวัดเอง และใช้สื่อสารมวลชนของท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิทยุท้องถิ่น หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น และสื่อมวลชนท้องถิ่น รวมทั้งสื่อขององค์กรปกครองท้องถิ่น เป็นสื่อในการสร้างความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินงานวัฒนธรรม รวมทั้งการสร้างความรู้ความเข้าใจในคุณค่า สาระ และความสำคัญของวัฒนธรรมต่าง ๆ ด้วย

ประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดได้เป็นเวทีกลางให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้มาเรียนรู้และดำเนินงานวัฒนธรรมร่วมกัน ซึ่งกระบวนการเรียนรู้ของประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัด มีลักษณะดังนี้

1) เป็นกระบวนการกลุ่ม ที่เกิดจากเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้ร่วมกันพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น วิพากษ์ วิจารณ์ ตั้งคำถาม หาคำตอบ และแนวทางเลือกในการดำเนินงานวัฒนธรรม ลงมือปฏิบัติ ประเมินการดำเนินงานและสรุปบทเรียนร่วมกัน ซึ่งทำให้เกิดภูมิปัญญาหมู่ ที่สามารถยกระดับองค์ความรู้และสังสมภูมิธรรมภูมิปัญญา อันจะเป็นพลังในการพัฒนาและแก้ปัญหาทางวัฒนธรรมต่าง ๆ ของท้องถิ่นและจังหวัดร่วมกัน

2) เป็นการเรียนรู้จากการลงมือดำเนินงานวัฒนธรรมจริง ซึ่งเกิดจากการคิด - ทำ - ทบทวน - วิเคราะห์ - ทำ ซึ่งทำให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกมีประสบการณ์ทำให้ได้ยกระดับความคิดและสังสมภูมิปัญญาไว้ใช้ในการดำเนินงานต่อไป

3) เป็นการเรียนรู้จากปัญหาทางวัฒนธรรมในชีวิตจริง ซึ่งเป็นความพยายามในการแก้ปัญหา และตอบสนองความต้องการของวัฒนธรรมในชีวิตจริงของท้องถิ่นและจังหวัด จึงทำให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจและเรียนรู้ที่จะดำเนินงานวัฒนธรรมได้

4) เป็นการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงเป็นเครือข่าย ที่เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกมีการติดต่อสื่อสารถึงกัน ช่วยเหลือกัน มีความเอื้ออาทรกัน สนใจที่จะมาร่วมกันดำเนินงาน

วัฒนธรรม โดยใช้ทั้งการเชื่อมโยงเครือข่ายบุคคล และการใช้ช่องของการสื่อสารต่าง ๆ ทั้งสื่อของสภาวัฒนธรรมจังหวัด และสื่อสารมวลชนของท้องถิ่น

(4) การดำรงอยู่ของประชาสังคม

1) การจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง ได้ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมอย่างสม่ำเสมอ ทั้งที่เป็นกิจกรรมทางวัฒนธรรมของเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกและกิจกรรมของคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ โดยมีทั้งกิจกรรมตามประเพณีและเทศกาลต่าง ๆ และกิจกรรมที่จัดดำเนินการตามแผนงานและโครงการ เพื่อให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้เกิดการเรียนรู้ในการดำเนินงานวัฒนธรรม จากการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมร่วมกัน

2) **การประชุม สัมมนา เสวนา และพบปะพูดคุย** ได้จัดให้เครือข่ายเครือข่ายครีษาคีสมาชิกรวม และประชาชนได้มีโอกาสมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้อาร่วมกัน ทั้งในรูปแบบที่เป็นทางการ คือ การประชุมกรรมการบริหาร สภาวัฒนธรรมจังหวัด และการประชุมสัมมนาเครือข่ายเครือข่ายครีษาคีสมาชิกรวม และไม่เป็นทางการ คือ การเสวนา พบปะ พูดคุยกันตามโอกาสที่เหมาะสม

3) **การศึกษาดูงาน** ได้จัดให้เครือข่ายเครือข่ายครีษาคีสมาชิกรวม ได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้อาร่วมกัน โดยการศึกษาดูงานการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดต่าง ๆ และศึกษาดูงานการดำเนินงานวัฒนธรรมภายในท้องถิ่นและจังหวัดเดียวกัน

4) **การใช้สื่อและสื่อสารมวลชน** ได้จัดทำสื่อของสภาวัฒนธรรมจังหวัดเอง และใช้สื่อสารมวลชนของท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิทยุท้องถิ่น หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น และสื่อมวลชนท้องถิ่นรวมทั้งสื่อขององค์กรปกครองท้องถิ่น เป็นสื่อในการสร้างความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินงานวัฒนธรรม รวมทั้งการสร้างความรู้ความเข้าใจในคุณค่า สาระ และความสำคัญของวัฒนธรรมต่าง ๆ ด้วย

กระบวนการเรียนรู้ ของประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัด มีลักษณะดังนี้

1) **เป็นกระบวนการกลุ่ม** ที่เกิดจากเครือข่ายเครือข่ายครีษาคีสมาชิกรวมได้ร่วมกันพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น วิพากษ์ วิจารณ์ ตั้งคำถาม หาคำตอบ และแนวทางเลือกในการดำเนินงานวัฒนธรรม ลงมือปฏิบัติ ประเมินการดำเนินงานและสรุปทเรียนรู้อาร่วมกัน ซึ่งทำให้เกิดภูมิปัญญาหมู่ ที่สามารถยกระดับองค์ความรู้และสังมภูมิธรรมภูมิปัญญา อันจะเป็นพลังในการพัฒนาและแก้ปัญหาทางวัฒนธรรมต่าง ๆ ของท้องถิ่นและจังหวัดร่วมกัน

2) **เป็นการเรียนรู้จากการลงมือดำเนินงานวัฒนธรรมจริง** ซึ่งเกิดจากการคิด - ทำ - ทบทวน - วิเคราะห์ - ทำ ซึ่งทำให้เครือข่ายเครือข่ายครีษาคีสมาชิกรวมมีประสบการณ์ทำให้ได้ยกระดับความคิดและสังมภูมิปัญญาไว้ใช้ในการดำเนินงานต่อไป

3) **เป็นการเรียนรู้จากปัญหาทางวัฒนธรรมในชีวิตจริง** ซึ่งเป็นความพยายามในการแก้ปัญหา และตอบสนองความต้องการของวัฒนธรรมในชีวิตจริงของท้องถิ่นและจังหวัด จึงทำให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจและเรียนรู้ที่จะดำเนินงานวัฒนธรรมได้

4) **เป็นการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงเป็นเครือข่าย** ที่เครือข่ายเครือข่ายครีษาคีสมาชิกรวมมีการติดต่อสื่อสารถึงกัน ช่วยเหลือกัน มีความเอื้ออาทรกัน สนใจที่จะมาร่วมกันดำเนินงานวัฒนธรรม โดยใช้ทั้งการเชื่อมเครือข่ายบุคคล และการใช้ช่องของการสื่อสารต่าง ๆ ทั้งสื่อของสภาวัฒนธรรมจังหวัด และสื่อสารมวลชนของท้องถิ่น

จากข้อมูลการศึกษาความคิดเห็นของเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกพบว่า สภาวัฒนธรรมจังหวัดมีกระบวนการที่ทำให้ประชาสังคมดำเนินงานวัฒนธรรมได้ โดยเฉพาะในกระบวนการเรียนรู้ ดังปรากฏ รายละเอียดในตารางที่ 12

ตารางที่ 12 ความคิดเห็นของเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกเกี่ยวกับกระบวนการที่ทำให้ประชาสังคมดำเนินงานวัฒนธรรมได้ โดยเฉพาะในกระบวนการเรียนรู้

ที่	ข้อความ	ความคิดเห็น					
		ใช่		ไม่ใช่		ไม่ตอบ	
		n	%	n	%	n	%
1.	สภาวัฒนธรรมจังหวัดได้พัฒนาให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้พัฒนาทั้งองค์ความรู้และศักยภาพในการแสวงหาองค์ความรู้ในการดำเนินงานวัฒนธรรมด้วยวิธีการต่าง ๆ	599	73.6	199	24.4	16	2.0
2.	สภาวัฒนธรรมจังหวัดได้พัฒนาให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้ศึกษาวิเคราะห์จนเข้าใจสถานการณ์ทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมอย่างต้องแท้	577	70.9	213	26.2	24	2.9
3.	สภาวัฒนธรรมจังหวัดได้พัฒนาให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกมีความสามารถในการแสวงหา สร้าง และสะสมองค์ความรู้ในการดำเนินงานวัฒนธรรม และสามารถนำมาปรับใช้ในการดำเนินงานวัฒนธรรม	618	75.9	178	21.9	18	2.2
4.	สภาวัฒนธรรมจังหวัดได้พัฒนาให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกมีความสามารถในการแสวงหา สร้าง และสะสมองค์ความรู้ในการดำเนินงานวัฒนธรรม และเพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้ในการดำเนินงานวัฒนธรรมเพิ่มขึ้นตลอดเวลา	601	73.8	198	24.3	15	1.8
5.	สภาวัฒนธรรมจังหวัดได้พัฒนาไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้โดยการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้เกิดการเรียนรู้ในการดำเนินงานวัฒนธรรมร่วมกัน	619	76	180	22.1	15	1.8

ตารางที่ 12 ความคิดเห็นของเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกเกี่ยวกับกระบวนการที่ทำให้ประชาสังคมดำเนินงานวัฒนธรรมได้ โดยเฉพาะในกระบวนการเรียนรู้ (ต่อ)

ที่	ข้อความ	ความคิดเห็น					
		ใช่		ไม่ใช่		ไม่ตอบ	
		n	%	n	%	n	%
6.	สภาวัฒนธรรมจังหวัดได้พัฒนาไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ โดยการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องเพื่อให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้เกิดการเรียนรู้ในการดำเนินงานวัฒนธรรมจากการแลกเปลี่ยนความรู้ความคิด และข่าวสารข้อมูลทางวัฒนธรรมกันอย่างกว้างขวาง	602	74	194	23.8	18	2.2
7.	สภาวัฒนธรรมจังหวัดได้พัฒนาให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้เกิดการเรียนรู้ในการดำเนินงานวัฒนธรรมร่วมกันเป็นกระบวนการกลุ่มซึ่งช่วยทำให้เกิดปัญหาหม้อ อันจะเป็นพลังในการพัฒนาและแก้ปัญหาวัฒนธรรมต่าง ๆ ร่วมกัน	634	77.9	165	20.3	15	1.8
8.	สภาวัฒนธรรมจังหวัดได้พัฒนาให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้เกิดการเรียนรู้ในการดำเนินงานวัฒนธรรมจากการดำเนินงานวัฒนธรรมร่วมกันเพื่อให้ภาคีสมาชิกได้ร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็น วิชาการ วิจารณ์ ตั้งคำถาม หาคำตอบ และแสวงหาทางเลือกในการดำเนินงานวัฒนธรรมที่ภาคีสมาชิกยอมรับร่วมกัน	612	75.2	184	22.6	18	2.2
9.	สภาวัฒนธรรมจังหวัดได้พัฒนาไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ในการดำเนินงานวัฒนธรรม เพื่อแก้ปัญหา และตอบสนองความต้องการทางวัฒนธรรมในชีวิตจริง ซึ่งเกิดจากการคิด-ทำ-ทบทวน-วิเคราะห์-ทำ อันจะทำให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้ยกระดับความคิดและสัมฤทธิผลปัญหาไว้ใช้ในการดำเนินงานวัฒนธรรมต่อไป	538	71.6	213	26.2	18	2.2
10.	สภาวัฒนธรรมจังหวัดได้พัฒนาและเชื่อมโยงเครือข่ายในการดำเนินงานวัฒนธรรมโดยการจัดให้มีระบบการสื่อสารที่เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกสามารถติดต่อสื่อสารให้เข้าใจร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ	596	73.2	200	24.6	18	2.2

ตารางที่ 12 ความคิดเห็นของเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกเกี่ยวกับกระบวนการที่ทำให้ประชาสังคม
ดำเนินงานวัฒนธรรมได้ โดยเฉพาะในกระบวนการเรียนรู้ (ต่อ)

ที่	ข้อความ	ความคิดเห็น					
		ใช่		ไม่ใช่		ไม่ตอบ	
		n	%	n	%	n	%
11.	สภาวัฒนธรรมจังหวัดได้พัฒนาให้เครือข่าย ในการดำเนินงานวัฒนธรรมโดยการจัดให้มีระบบ การสื่อสารที่เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกสามารถ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และทำงานวัฒนธรรมร่วมกันได้ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ	592	72.7	205	25.2	17	2.1

จากข้อมูลการศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญพบว่า ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่ได้ให้ความคิด
เห็นเกี่ยวกับกระบวนการที่ทำให้ประชาสังคมดำเนินงานวัฒนธรรมได้ โดยเฉพาะในกระบวนการเรียนรู้ สิ่งที่น่า
เป็นคือ จะต้องสร้างโอกาสในการเรียนรู้ ซึ่งอาจจะเป็นเวที (Forum) ที่เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกจะได้มี
โอกาสมาพบปะ สังสรรค์ สันทนาการ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ซึ่งกันและกัน และกิจกรรมทาง
วัฒนธรรมต่าง ๆ ที่เป็นโอกาสให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้มาเรียนรู้จากการมาร่วมกันคิด ร่วมกัน
วิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุต่าง ๆ ร่วมกันวิเคราะห์ทางเลือกในการดำเนินงานวัฒนธรรม ร่วมกันตัดสินใจทาง
เลือกในการดำเนินงาน ร่วมกันดำเนินงานวัฒนธรรม และร่วมกันสรุปบทเรียนจากการดำเนินงานวัฒนธรรม
นั้น ๆ ซึ่งจะก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ยกระดับองค์ความรู้และสิ่งสมมุติบัญญัติใหม่ ๆ ไว้ใช้สำหรับดำเนินการเพื่อ
แก้ปัญหาทางวัฒนธรรมใหม่ ๆ ได้ กระบวนการเรียนรู้ในการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัด
ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญสามารถสรุปได้ว่ามีลักษณะสำคัญ 4 ประการ คือ

1) เป็นกระบวนการกลุ่ม กระบวนการที่เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้มาร่วม
กันคิด และทำงานร่วมกันนี้เท่ากับเป็นการยอมรับความเท่าเทียมกันของเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกที่มาร่วม
เรียนรู้ในการดำเนินงานวัฒนธรรมด้วยกัน เป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เป็นกระบวนการที่ทำให้
เกิดพลังของสติปัญญาที่ได้จากการระดมสมอง ได้มีประสบการณ์ของการทดลองในการดำเนินงานวัฒนธรรม
ของสภาวัฒนธรรมจังหวัดร่วมกัน

2) เป็นการเรียนรู้จากการลงมือดำเนินงานวัฒนธรรมจริง พลวัตของการเรียนรู้ใน
การดำเนินงานวัฒนธรรมเกิดจากการพูดคุย แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด ประสบการณ์ วิเคราะห์ปัญหา

สาเหตุและหาแนวทางแก้ไขโดยการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัด เมื่อได้ข้อตกลงแล้วเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกก็นำไปลงมือดำเนินงานวัฒนธรรมร่วมกัน เพื่อหาทางแก้ไขให้ดียิ่งขึ้น กระบวนการคิด-ทำ-ทบทวน-วิเคราะห์-ทำ จึงทำหมุนวนไป ซึ่งจะส่งผลให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้ยกระดับความคิดและสั่งสมภูมิปัญญาไว้

3) เป็นการเรียนรู้จากการแก้ปัญหาในชีวิตจริง เป็นการเรียนรู้ในการดำเนินงานวัฒนธรรม เพื่อหาความพยายามที่จะแก้ปัญหาและตอบสนองความต้องการในการพัฒนาในชีวิตจริง โดยการดำเนินงานวัฒนธรรมของจังหวัดจริง ดังนั้นการเรียนรู้ของสภาวัฒนธรรมจังหวัดนี้จึงมิได้มีความหมายเพียงการยกระดับความคิด สติปัญญาของเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกจะสูงขึ้น กล่าวคือริเริ่มและค้นคว้าหาวิธีการที่จะเรียนรู้และดำเนินงานวัฒนธรรมให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นเท่านั้น แต่เป็นการเรียนรู้เพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรม ซึ่งเป็นเรื่องของวิถีชีวิตจริงของชาวบ้าน/ของท้องถิ่น/ของชุมชน/ของจังหวัด ซึ่งทำให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจและเรียนรู้ที่จะดำเนินงานวัฒนธรรมได้

4) เป็นการเรียนรู้และดำเนินงานวัฒนธรรมร่วมกันในลักษณะเป็นเครือข่าย ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ในแนวนอนมากกว่าในแนวตั้ง การเชื่อมโยงระหว่างเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิก และระหว่างสมาชิกของแต่ละภาคี เป็นการเรียนรู้ในการดำเนินงานวัฒนธรรมจากความคิดและประสบการณ์ซึ่งกันและกัน มีการช่วยเหลือกัน มีการติดต่อสื่อสารถึงกัน มีความเอื้ออาทรต่อกัน ทำให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกที่สนใจร่วมกันมาทำงานวัฒนธรรมภายใต้วัตถุประสงค์เดียวกัน เป็นลักษณะเครือข่ายการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกัน

จากข้อมูลที่ได้จากการศึกษาทั้ง 3 วิธี สามารถสรุปรูปแบบกระบวนการพัฒนาประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัด ในเรื่องกระบวนการที่ทำให้ประชาสังคมดำเนินงานวัฒนธรรมได้ โดยเฉพาะในกระบวนการเรียนรู้ ดังนี้

1) **การจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง** ต้องได้ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมอย่างสม่ำเสมอ ทั้งที่เป็นกิจกรรมทางวัฒนธรรมของเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกและกิจกรรมของคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ของสภาวัฒนธรรมจังหวัด ทั้งกิจกรรมตามประเพณีและเทศกาลต่าง ๆ และกิจกรรมที่จัดดำเนินการตามแผนงานและโครงการ เพื่อให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้เกิดการเรียนรู้ในการดำเนินงานวัฒนธรรมจากการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมร่วมกัน

2) **การประชุม สัมมนา เสวนา และพบปะพูดคุย** ต้องจัดให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกและประชาชนได้มีโอกาสมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ทั้งในรูปแบบที่เป็นทางการ คือ การประชุมกรรมการบริหารสภาวัฒนธรรมจังหวัด และการประชุมสัมมนาเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิก และไม่เป็นทางการ คือ การเสวนา พบปะ พูดคุยกันตามโอกาสอันควร

3) **การศึกษาดูงาน** ต้องจัดให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน โดยการศึกษาดูงานการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดต่าง ๆ และศึกษาดูงานการดำเนินงานวัฒนธรรมภายในท้องถิ่นและจังหวัดเดียวกัน

4) **การใช้สื่อและสื่อสารมวลชน** ต้องใช้สื่อของสภาวัฒนธรรมจังหวัด และใช้สื่อสารมวลชนของท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิทยุท้องถิ่น หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น และสื่อมวลชนท้องถิ่น รวมทั้งสื่อขององค์กรปกครองท้องถิ่นเป็นสื่อในการสร้างความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินงานวัฒนธรรมรวมทั้งการสร้างความรู้ความเข้าใจในคุณค่า สาระ และความสำคัญของวัฒนธรรมต่าง ๆ ด้วย

ประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดต้องเป็นเวทีกลางให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้มาเรียนรู้และดำเนินงานวัฒนธรรมร่วมกัน ซึ่งกระบวนการเรียนรู้ของประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัด มีลักษณะดังนี้

1) **เป็นกระบวนการกลุ่ม** ที่เกิดจากเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้ร่วมกันพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น วิพากษ์ วิจารณ์ ตั้งคำถาม หาคำตอบ และแนวทางเลือกในการดำเนินงานวัฒนธรรม ลงมือปฏิบัติ ประเมินการดำเนินงานและสรุปทบทวนร่วมกัน ซึ่งทำให้เกิดภูมิปัญญาหมู่ ที่สามารถยกระดับองค์ความรู้และสังสมภูมิธรรมภูมิปัญญา อันจะเป็นพลังในการพัฒนาและแก้ปัญหาทางวัฒนธรรมต่าง ๆ ของท้องถิ่นและจังหวัดร่วมกัน

2) **เป็นการเรียนรู้จากการลงมือดำเนินงานวัฒนธรรมจริง** ซึ่งเกิดจากการคิด - ทำ - ทบทวน - วิเคราะห์ - ทำ ซึ่งทำให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกมีประสบการณ์ทำให้ได้ยกระดับความคิดและสังสมภูมิปัญญาไว้ใช้ในการดำเนินงานต่อไป

3) **เป็นการเรียนรู้จากปัญหาทางวัฒนธรรมในชีวิตจริง** ซึ่งเป็นความพยายามในการแก้ปัญหา และตอบสนองความต้องการของวัฒนธรรมในชีวิตจริงของท้องถิ่นและจังหวัด จึงทำให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจและเรียนรู้ที่จะดำเนินงานวัฒนธรรมได้

4) **เป็นการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงเป็นเครือข่าย** ที่เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกมีการติดต่อสื่อสารถึงกัน ช่วยเหลือกัน มีความเอื้ออาทรกัน สนใจที่จะมาร่วมกันดำเนินงานวัฒนธรรม โดยใช้ทั้งการเชื่อมเครือข่ายบุคคล และการใช้ช่องของการสื่อสารต่าง ๆ ทั้งสื่อของสภาวัฒนธรรมจังหวัด และสื่อสารมวลชนของท้องถิ่น

2.3.2.3 กระบวนการจัดการ

จากข้อมูลเชิงประจักษ์พบว่า พัฒนาการของกระบวนการที่ทำให้ประชาสังคมดำเนินงานวัฒนธรรมได้ โดยเฉพาะในกระบวนการจัดการเป็นดังนี้

(1) ก่อนเกิดประชาสังคม

หน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ต่างดำเนินงานวัฒนธรรมตามหน้าที่ ความรับผิดชอบ ความถนัดและความสนใจ

(2) การเกิดขึ้นของประชาสังคม

ในการประชุมเพื่อจัดตั้งสภาวัฒนธรรมจังหวัดได้มีการทำ
ความเข้าใจในการดำเนินงานวัฒนธรรม

(3) การขยายและการพัฒนาของประชาสังคม

พยายามให้เครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิก และประชาชน
ทั่วไปสามารถเข้ามามีส่วนร่วมอย่างสำคัญในการดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของจังหวัดร่วมกันได้ โดย

1) **การสร้างแรงจูงใจให้ดำเนินงานวัฒนธรรมตาม
ภาระหน้าที่** โดยการสร้างความรู้ความเข้าใจและตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของวัฒนธรรมและงาน
วัฒนธรรม ให้เข้าใจถึงผลดีของการดำเนินงานวัฒนธรรมตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบและผลเสียของการ
ไม่ดำเนินงานวัฒนธรรมตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ ซึ่งสามารถก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ ความสำนึก
ตระหนัก จนเกิดแรงจูงใจที่จะร่วมกันดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของจังหวัดได้

2) **การสร้างแรงจูงใจให้รวมตัวกันเป็นสภา
วัฒนธรรมจังหวัด** โดยการสร้างความรู้ ความเข้าใจ และสำนึกตระหนักในคุณค่า ความสำคัญและพลังของการ
รวมตัวกันเป็นประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมในระดับต่าง ๆ รวมทั้งการรวมตัวกันดำเนินงาน
วัฒนธรรมตามความถนัดและความสนใจ แล้วเข้าเป็นเครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกของสภาวัฒนธรรมจังหวัด
เพื่อดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของจังหวัดร่วมกัน และทำให้เกิดทัศนคติที่จะต้องรวมตัวกันขึ้นเป็น
สภาวัฒนธรรมจังหวัดเพื่อเป็นประชาสังคมเพื่อดำเนินงานวัฒนธรรมของจังหวัดและเข้ามามีส่วนร่วมอย่าง
สำคัญในการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัด

3) **การจัดลำดับความสำคัญของวัตถุประสงค์และ
หน้าที่ต่าง ๆ ที่ไม่ขัดกับมูลเหตุจูงใจ ความประสงค์ และความสามารถของเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิก**
เนื่องจากเครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกล้วนแต่ได้ปฏิบัติงานด้านวัฒนธรรมในลักษณะต่าง ๆ ตามบทบาท
หน้าที่ความรับผิดชอบ และตามความถนัด ความสนใจ ซึ่งประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภา
วัฒนธรรมจังหวัดเข้าใจในข้อความจริงนี้ จึงได้จัดลำดับของการดำเนินงานวัฒนธรรมที่ไม่ขัดหรือแย้งกับ
บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ ความถนัดและความสนใจของเครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิก และได้มอบหมาย
ภารกิจหน้าที่ให้รับผิดชอบดำเนินงานวัฒนธรรมตามความถนัด ความสนใจ รวมทั้งได้สรรหาทรัพยากรและจัด
สรรทรัพยากรให้เครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้ทำหน้าที่อย่างสม่ำเสมอด้วย

4) **การปรับตัวเข้าหาซึ่งกันและกัน** โดยสภา
วัฒนธรรมจังหวัดและเครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้ปรับตัวให้เข้าหาซึ่งกันและกัน ซึ่งทำให้สามารถ
ประสานความเข้าใจที่เครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกสามารถยอมรับได้และได้สร้างความเข้าใจระหว่างเครือข่าย
เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกที่แตกต่างกันให้สามารถผนึกและประสานพลังกัน จนสามารถดำเนินงานวัฒนธรรมเสริมกัน
ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จนสามารถแก้ไขความตึงเครียดและความขัดแย้งต่าง ๆ ระหว่างเครือข่ายเครือข่ายเครือข่าย
สมาชิกได้

(4) การดำรงอยู่ของประชาสังคม

ได้พยายามให้เครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายและประชาชนทั่วไปสามารถเข้ามามีส่วนร่วมอย่างสำคัญในการดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของจังหวัดร่วมกันอย่างกว้างขวางและทั่วถึง โดย

1) การสร้างแรงจูงใจให้ดำเนินงานวัฒนธรรมตาม

ภาระหน้าที่ โดยการสร้างความรู้ความเข้าใจและตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของวัฒนธรรมและงานวัฒนธรรม ให้เข้าใจถึงผลดีของการดำเนินงานวัฒนธรรมตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบและผลเสียของการไม่ดำเนินงานวัฒนธรรมตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ ซึ่งสามารถก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ ความสำนึกตระหนัก จนเกิดแรงจูงใจที่จะร่วมกันดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของจังหวัดได้

2) การสร้างแรงจูงใจให้รวมตัวกันเป็นสภา

วัฒนธรรมจังหวัด โดยการสร้างความรู้ ความเข้าใจ และสำนึกตระหนักในคุณค่า ความสำคัญและพลังของการรวมตัวกันเป็นประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมในระดับต่าง ๆ รวมทั้งการรวมตัวกันดำเนินงานวัฒนธรรมตามความถนัดและความสนใจ แล้วเข้าเป็นเครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายของสภาวัฒนธรรมจังหวัดเพื่อดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของจังหวัดร่วมกัน และทำให้เกิดทัศนคติที่จะต้องรวมตัวกันขึ้นเป็นสภาวัฒนธรรมจังหวัดเพื่อเป็นประชาสังคมเพื่อดำเนินงานวัฒนธรรมของจังหวัดและเข้ามามีส่วนร่วมอย่างสำคัญในการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัด

3) การจัดลำดับความสำคัญของวัตถุประสงค์และ

หน้าที่ต่าง ๆ ที่ไม่ขัดกับมูลเหตุจูงใจ ความประสงค์ และความสามารถของเครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายเนื่องจากเครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายล้วนแต่ได้ปฏิบัติงานด้านวัฒนธรรมในลักษณะต่าง ๆ ตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ และตามความถนัด ความสนใจ ซึ่งประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดเข้าใจในข้อความจริงนี้ จึงได้จัดลำดับของการดำเนินงานวัฒนธรรมที่ไม่ขัดหรือแย้งกับบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ ความถนัด และความสนใจของเครือข่ายเครือข่ายเครือข่าย และได้มอบหมายภารกิจหน้าที่ให้รับผิดชอบดำเนินงานวัฒนธรรมตามความถนัด ความสนใจ รวมทั้งได้สรรหาทรัพยากรและจัดสรรทรัพยากรให้เครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายได้ทำหน้าที่อย่างสม่ำเสมอด้วย

4) การปรับตัวเข้าหาซึ่งกันและกัน

โดยสภาวัฒนธรรมจังหวัดและเครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายสามารถปรับตัวให้เข้าหาซึ่งกันและกัน ซึ่งทำให้สามารถประสานความเข้าใจที่เครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายสามารถยอมรับได้และได้สร้างความเข้าใจระหว่างเครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายที่แตกต่างกันให้สามารถนึกและประสานพลังกัน จนสามารถดำเนินงานวัฒนธรรมเสริมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ จนสามารถแก้ไขความตึงเครียดและความขัดแย้งต่าง ๆ ได้

5) การจัดรูปแบบความสัมพันธ์ในแนวนอนมากกว่า

แนวตั้ง โดยได้จัดรูปแบบความสัมพันธ์ในการดำเนินงานวัฒนธรรมให้เครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายได้ร่วมกันเรียนรู้ คิด ตัดสินใจ ลงมือปฏิบัติ และประเมินผลการทำงานร่วมกันด้วยลักษณะดังนี้

- 1) เป็นกัลยาณมิตรที่พร้อมจะร่วมกันรับรู้ปัญหา ร่วมกันคิด ร่วมกันตัดสินใจ และร่วมกันลงมือดำเนินงานวัฒนธรรมร่วมกัน
- 2) เป็นหุ้นส่วนที่เท่าเทียมกันที่จะต้องร่วมกันรับผิดชอบการดำเนินงานวัฒนธรรมร่วมกัน
- 3) ได้รวมตัวกันดำเนินงานวัฒนธรรมด้วยความรัก ความสามัคคี ความผูกพัน ความเอื้ออาทร และความสมานฉันท์

จากข้อมูลการศึกษาความคิดเห็นของเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกพบว่า สภาวัฒนธรรมจังหวัดมีกระบวนการที่ทำให้ประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมได้ โดยเฉพาะในกระบวนการจัดการ ดังปรากฏรายละเอียดในตารางที่ 13

ตารางที่ 13 ความคิดเห็นของเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกเกี่ยวกับกระบวนการที่ทำให้ประชาสังคมดำเนินงานวัฒนธรรมได้ โดยเฉพาะในกระบวนการจัดการ

ที่	ข้อความ	ความคิดเห็น					
		ใช่		ไม่ใช่		ไม่ตอบ	
		ก	%	ก	%	ก	%
1.	ในการทำงานของสภาวัฒนธรรมจังหวัดได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ทำให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกอยู่ได้และทำหน้าที่ได้ดียิ่งขึ้น	677	83.2	122	15.0	15	1.8
2.	สภาวัฒนธรรมจังหวัดพยายามให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกสามารถทำงานวัฒนธรรมร่วมกันได้ โดยการทำให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้ซึมซับเข้าไปจนเกิดแรงจูงใจให้ทำตามภาระหน้าที่ของตน	688	84.5	115	14.1	11	1.4
3.	สภาวัฒนธรรมจังหวัดพยายามให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกสามารถทำงานวัฒนธรรมร่วมกันได้ โดยการทำให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกปฏิบัติตามธรรมเนียมและข้อตกลงของสภาวัฒนธรรมจังหวัด	711	87.3	89	10.9	14	1.7

ตารางที่ 13 ความคิดเห็นของเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกเกี่ยวกับกระบวนการที่ทำให้ประชาสังคม
ดำเนินงานวัฒนธรรมได้ โดยเฉพาะในกระบวนการจัดการ (ต่อ)

ที่	ข้อความ	ความคิดเห็น					
		ใช่		ไม่ใช่		ไม่ตอบ	
		n	%	n	%	n	%
4.	สภาวัฒนธรรมจังหวัดได้จัดลำดับความสำคัญของวัตถุประสงค์และหน้าที่ต่าง ๆ ที่ไม่ขัดกับ มูลเหตุจูงใจของเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิก	689	84.6	117	14.4	8	1.0
5.	สภาวัฒนธรรมจังหวัดได้จัดลำดับความสำคัญของวัตถุประสงค์และหน้าที่ต่าง ๆ ที่ไม่ขัดกับ ความประสงค์ของเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิก	701	86.1	99	12.2	14	1.7
6.	สภาวัฒนธรรมจังหวัดได้จัดลำดับความสำคัญของ วัตถุประสงค์และหน้าที่ต่าง ๆ ที่ไม่ขัดกับ ความสามารถของเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิก	721	88.6	79	9.7	14	1.7
7.	สภาวัฒนธรรมจังหวัดได้สรรหาทรัพยากร เพื่อมาดำเนินงานวัฒนธรรมตามหน้าที่ที่กำหนดไว้	651	80.0	151	18.6	12	1.5
8.	สภาวัฒนธรรมจังหวัดได้จัดสรรทรัพยากรให้ เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้ทำหน้าที่อย่าง สม่ำเสมอ	615	75.6	185	22.7	14	1.7
9.	สภาวัฒนธรรมจังหวัดและเครือข่ายเครือข่าย ภาคีสมาชิกได้ปรับตัวให้เข้าหาซึ่งกันและกัน เพื่อช่วยให้การดำเนินงานวัฒนธรรมของ สภาวัฒนธรรมจังหวัดบรรลุวัตถุประสงค์	708	87.0	84	11.5	12	1.5
10.	สภาวัฒนธรรมจังหวัดและให้เครือข่ายเครือข่าย ภาคีสมาชิกได้ปรับตัวให้สอดคล้องกับบริบท และสภาพแวดล้อมต่าง ๆ เพื่อช่วยให้ การดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรม จังหวัดบรรลุวัตถุประสงค์	704	86.5	94	11.5	16	2.0
11.	สภาวัฒนธรรมจังหวัดได้สร้างความเข้าใจ ระหว่างเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิก ที่แตกต่างกันให้สามารถดำเนินงานวัฒนธรรม เสริมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ	677	83.2	123	15.1	14	1.7

ตารางที่ 13 ความคิดเห็นของเครือข่ายเครือข่ายวิชาชีพสมาชิกเกี่ยวกับกระบวนการที่ทำให้ประชาสังคมดำเนินงานวัฒนธรรมได้ โดยเฉพาะในกระบวนการจัดการ (ต่อ)

ที่	ข้อความ	ความคิดเห็น					
		ใช่		ไม่ใช่		ไม่ตอบ	
		n	%	n	%	n	%
12	สภาวัฒนธรรมจังหวัดได้สร้างแรงจูงใจให้เครือข่ายเครือข่ายวิชาชีพสมาชิกได้กระทำบทบาทหน้าที่ตามบทบาทของตน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ	649	79.7	151	18.6	14	1.7
13	สภาวัฒนธรรมจังหวัดสามารถแก้ไขความตึงเครียดและความขัดแย้งต่าง ๆ ระหว่างเครือข่ายเครือข่ายวิชาชีพสมาชิกได้	660	81.1	139	17.1	15	1.8
14	สภาวัฒนธรรมจังหวัดได้จัดระบบการติดต่อสื่อสารที่เครือข่ายเครือข่ายวิชาชีพสมาชิกสามารถติดต่อสื่อความหมายและเข้าใจร่วมกัน	624	76.7	173	21.3	17	2.1
15	สภาวัฒนธรรมจังหวัดได้รับการยอมรับจากเครือข่ายเครือข่ายวิชาชีพสมาชิกจนสามารถรักษาสถานะของสภาวัฒนธรรมจังหวัดอยู่ได้	674	82.8	124	15.2	16	2.0
16	สภาวัฒนธรรมจังหวัดได้ดำเนินการต่าง ๆ เพื่อให้เครือข่ายเครือข่ายวิชาชีพสมาชิกมีความสัมพันธ์ที่ดี และสามารถทำงานร่วมกันได้	678	83.3	118	14.5	18	2.2
17	สภาวัฒนธรรมจังหวัดสามารถกระตุ้นและควบคุมให้เครือข่ายเครือข่ายวิชาชีพสมาชิกยอมรับและปฏิบัติตามธรรมเนียม และข้อตกลงต่าง ๆ ของสภาวัฒนธรรมจังหวัด	707	86.9	99	12.2	8	1.0
18	สภาวัฒนธรรมจังหวัดได้ดำเนินการอบรมขัดเกลา ให้การศึกษา และสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้แก่เครือข่ายเครือข่ายวิชาชีพสมาชิกให้เกิดการเรียนรู้และเข้ามามีส่วนร่วมอย่างสำคัญในการดำเนินงานของสภาวัฒนธรรมจังหวัด	630	77.4	171	21.0	13	1.6
19	สภาวัฒนธรรมจังหวัดได้ทำให้เครือข่ายเครือข่ายวิชาชีพสมาชิกเกิดทัศนคติในการที่จะต้องรวมตัวกันขึ้นเป็นสภาวัฒนธรรมจังหวัดเพื่อดำเนินงานวัฒนธรรมของจังหวัด	717	88.1	94	11.5	3	0.4

ตารางที่ 13 ความคิดเห็นของเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกเกี่ยวกับกระบวนการที่ทำให้ประชาสังคม
ดำเนินงานวัฒนธรรมได้ โดยเฉพาะในกระบวนการจัดการ (ต่อ)

ที่	ข้อความ	ความคิดเห็น					
		ใช่		ไม่ใช่		ไม่ตอบ	
		n	%	n	%	n	%
20.	สภาวัฒนธรรมจังหวัดได้จัดรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกในลักษณะเป็นกัลยาณมิตรที่พร้อมจะร่วมกันรับรู้ปัญหา ร่วมกันตัดสินใจและลงมือดำเนินงานวัฒนธรรมร่วมกัน	672	82.6	117	14.4	25	3.1
21.	สภาวัฒนธรรมจังหวัดได้จัดรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกในลักษณะเป็นหุ้นส่วนที่มีส่วนรับผิดชอบการดำเนินงานวัฒนธรรมอย่างสำคัญเท่าเทียมกัน	625	76.8	168	20.6	21	2.6
22.	สภาวัฒนธรรมจังหวัดได้จัดรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกด้วยความรัก ความสามัคคี ความเอื้ออาทร และสมานฉันท์	658	80.8	144	17.1	12	1.5

จากข้อมูลการศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญพบว่า ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการที่ทำให้ประชาสังคมดำเนินงานวัฒนธรรมได้ โดยเฉพาะในกระบวนการจัดการ ดังนี้

1) ต้องเสริมสร้างและพัฒนาความเชื่อมั่นทางวัฒนธรรมให้เกิดแก่ชุมชนและท้องถิ่น โดยต้องเปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นได้พัฒนาความรู้ ความคิด และการดำเนินงานวัฒนธรรมให้มาก โดยเปิดโอกาสให้เขาคิดเอง ทำเอง ฟังตนเอง และฟังกันเอง และดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นชุมชนด้วยตนเองเป็นสำคัญ โดยสภาวัฒนธรรมจังหวัดจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้ ให้กำลังใจ และส่งเสริมสนับสนุนตามสมควร

2) ต้องส่งเสริมสถาบันทางวัฒนธรรมในท้องถิ่น/ชุมชนให้สามารถทำหน้าที่เป็นหลักทางวัฒนธรรมของชุมชน และยึดโยงความเป็นชุมชนไว้ กล่าวคือ

- 2.1) ครอบครัว ซึ่งเป็นฐานที่มั่นที่สำคัญที่สุดทางวัฒนธรรม
- 2.2) โรงเรียน ซึ่งเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาศักยภาพของคน
- 2.3) วัด ซึ่งเป็นศูนย์กลางและที่พึ่งทางจิตใจของชาวบ้าน

3) ต้องส่งเสริม อำนวยความสะดวก และกระตุ้นให้เกิดการทำงานร่วมกัน การรวมตัวและการเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายของประชาชนและเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกต่าง ๆ

4) ต้องจัดรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มคนในสังคมให้เป็นไปตามลักษณะ ดังนี้

4.1) เป็นเพื่อน เป็นกัลยาณมิตรกันที่มีความสัมพันธ์กันในลักษณะ แนวนอนมากกว่าแนวตั้ง แต่ไม่ปฏิเสธความสัมพันธ์แนวตั้ง เน้นการ "ถักทอ" ระหว่างความสัมพันธ์แนวตั้งกับ แนวนอนด้วยความสมานฉันท์

4.2) เป็นหุ้นส่วนกันที่ทุกคน ทุกกลุ่ม ทุกภาคีสมาชิกมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการดำเนินงานวัฒนธรรมอย่างสำคัญเท่าเทียมกัน

4.3) มีความสมานฉันท์ที่ทุกคน ทุกฝ่าย ทุกกลุ่ม ทุกภาคีสมาชิกมีความรัก ความปรารถนาดี ความเกื้อกูล และความเอื้ออาทรต่อกัน

จากข้อมูลที่ได้จากการศึกษาทั้ง 3 วิธี สามารถสรุปรูปแบบกระบวนการพัฒนาประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัด ในเรื่องกระบวนการที่ทำให้ประชาสังคมดำเนินงานวัฒนธรรมได้ โดยเฉพาะในกระบวนการจัดการ ดังนี้

1) **การสร้างแรงจูงใจให้ดำเนินงานวัฒนธรรมตามภาระหน้าที่ของตน** โดยการสร้างความรู้ความเข้าใจและตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของวัฒนธรรมและงานวัฒนธรรม ให้เข้าใจถึงผลดีของการดำเนินงานวัฒนธรรมตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบและผลเสียของการไม่ดำเนินงานวัฒนธรรมตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ ซึ่งสามารถก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ ความสำนึกตระหนัก จนเกิดแรงจูงใจที่จะร่วมกันดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของจังหวัดได้

2) **การสร้างแรงจูงใจให้รวมตัวกันเป็นสภาวัฒนธรรมจังหวัด** โดยการสร้างความรู้ ความเข้าใจ และสำนึกตระหนักในคุณค่า ความสำคัญและพลังของการรวมตัวกันเป็นประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมในระดับต่าง ๆ รวมทั้งการรวมตัวกันดำเนินงานวัฒนธรรมตามความถนัดและความสนใจ แล้วเข้าเป็นเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกของสภาวัฒนธรรมจังหวัดเพื่อดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของจังหวัดร่วมกัน และทำให้เกิดทัศนคติที่จะต้องรวมตัวกันขึ้นเป็นสภาวัฒนธรรมจังหวัดเพื่อเป็นประชาสังคมเพื่อดำเนินงานวัฒนธรรมของจังหวัดและเข้ามามีส่วนร่วมอย่างสำคัญในการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัด

3) **การจัดลำดับความสำคัญของวัตถุประสงค์และหน้าที่ต่าง ๆ ที่ไม่ขัดกับมูลเหตุจูงใจ ความประสงค์ และความสามารถของเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิก** เนื่องจากเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกล้วนแต่ได้ปฏิบัติงานด้านวัฒนธรรมในลักษณะต่าง ๆ ตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบและตามความถนัด ความสนใจ ซึ่งประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดต้องเข้าใจในข้อความจริงนี้และจัดลำดับของการดำเนินงานวัฒนธรรมที่ไม่ขัดหรือแย้งกับบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ

ความถนัด และความสนใจของเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิก และมอบหมายภารกิจหน้าที่ให้รับผิดชอบดำเนินงานวัฒนธรรมตามความถนัด ความสนใจ รวมทั้งสรรหาทรัพยากรและจัดสรรทรัพยากรให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้ทำหน้าที่อย่างสม่ำเสมอด้วย

4) **การปรับตัวเข้าหาซึ่งกันและกัน** โดยสภาวัฒนธรรมจังหวัดและเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกต้องปรับตัวให้เข้าหาซึ่งกันและกัน ซึ่งทำให้สามารถประสานความเข้าใจที่เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกสามารถยอมรับได้และได้สร้างความเข้าใจระหว่างเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกที่แตกต่างกันให้สามารถนึกและผสานพลังกัน จนสามารถดำเนินงานวัฒนธรรมเสริมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ จนสามารถแก้ไขความตึงเครียดและความขัดแย้งต่าง ๆ ได้

5) **การจัดรูปแบบความสัมพันธ์ในแนวนอนมากกว่าแนวตั้ง** โดยต้องจัดรูปแบบความสัมพันธ์ในการดำเนินงานวัฒนธรรมให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้ร่วมกันเรียนรู้ คิด ตัดสินใจ ลงมือปฏิบัติ และประเมินผลการทำงานร่วมกันด้วยลักษณะดังนี้

- 1) เป็นกัลยาณมิตรที่พร้อมจะร่วมกันรับรู้ปัญหา ร่วมกันคิด ร่วมกันตัดสินใจ และร่วมกันลงมือดำเนินงานวัฒนธรรมร่วมกัน
- 2) เป็นหุ้นส่วนที่เท่าเทียมกันที่จะต้องร่วมกันรับผิดชอบการดำเนินงานวัฒนธรรมร่วมกัน
- 3) ได้รวมตัวกันดำเนินงานวัฒนธรรมด้วยความรัก ความสามัคคี ความผูกพัน ความเอื้ออาทร และความสมานฉันท์

2.4 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเกิดขึ้นขยายพัฒนาและดำรงอยู่ของประชาสังคม

จากข้อมูลเชิงประจักษ์พบว่าปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเกิดขึ้น ขยายพัฒนาและดำรงอยู่ของประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมจังหวัด เป็นดังนี้

2.4.1 ปัจจัยภายใน

(1) การเกิดขึ้น

ถึงแม้ว่าประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดนี้จะเกิดขึ้นจากการริเริ่มของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ และสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดก็ตามแต่ในจังหวัดต่าง ๆ ก็มีหน่วยงานของรัฐ องค์กรภาคเอกชน องค์กรชุมชน องค์กรธุรกิจ และองค์กรวิชาการต่าง ๆ ที่ต่างก็ดำเนินงานวัฒนธรรมตามหน้าที่ความรับผิดชอบ ความถนัด และความสนใจอยู่แล้ว ดังนั้นเมื่อมีสภาวัฒนธรรมจังหวัดที่เป็น "เวที" ที่เปิดโอกาสให้คนที่สนใจงานวัฒนธรรมมาร่วมกันคิด ร่วมกันทำ จึงทำให้สภาวัฒนธรรมจังหวัดสามารถเกิดขึ้นได้ โดยที่ผู้แทนองค์กรต่าง ๆ ทั้ง 5 ภาค ที่มาร่วมประชุมและปรึกษาหารือกันในการจัดตั้งสภาวัฒนธรรมจังหวัดส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ให้ความสำคัญและสนใจ

การดำเนินงานวัฒนธรรมอยู่แล้ว ในขณะที่ในแต่ละจังหวัดมีองค์กรที่สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติได้แต่งตั้งในลักษณะต่าง ๆ และวิธีการให้รับผิดชอบการดำเนินงานหรือประสานการดำเนินงานวัฒนธรรมอยู่แล้ว คือ คณะอนุกรรมการวัฒนธรรมจังหวัด ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัด/ศูนย์วัฒนธรรมอำเภอ ซึ่งก็สามารถปรับบทบาทให้มาเสริมการจัดตั้งสภาวัฒนธรรมจังหวัดได้

(2) การขยายและการพัฒนาของประชาสังคม

1) **ประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัด** ซึ่งเป็นผู้ที่ได้ทำงานด้วยความเสียสละจนมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับในคุณงามความดี เป็นที่เคารพยกย่องของประชาชนในจังหวัดสามารถประสานและขอความร่วมมือจากหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ สามารถระดมความคิด ความรู้ และทรัพยากรมาใช้ในการดำเนินงานวัฒนธรรมของจังหวัดและของท้องถิ่นได้ เป็นผู้เสียสละที่เป็นกำลังสำคัญในการดำเนินงานวัฒนธรรมเป็นผู้ที่ตั้งใจจริง มีความสนใจและมีความรู้ในเรื่องงานวัฒนธรรมอย่างดียิ่ง

2) **คณะกรรมการบริหารสภาวัฒนธรรมจังหวัด** ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกทั้ง 5 ภาคี และประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอทุกอำเภอ คณะกรรมการบริหารสภาวัฒนธรรมทุกคน และคณะอนุกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ได้ทำงานกันอย่างจริงจัง ด้วยความทุ่มเทยิ่ง โดยที่คณะที่ปรึกษาซึ่งส่วนใหญ่จะประกอบด้วยพระสงฆ์ผู้ใหญ่ ผู้ว่าราชการจังหวัด และผู้ทรงคุณวุฒิในท้องถิ่น ในขณะที่สำนักงานเลขานุการซึ่งก็คือสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดก็เป็นกำลังสำคัญยิ่ง

3) **การประชุมปรึกษาหารือกันเป็นเนืองนิจ** โดยได้เปิดเวทีให้ผู้สนใจทั่วไปมาพบปะเสวนากันในเรื่องวัฒนธรรมที่ตนสนใจ มีการประชุมกรรมการบริหารสภาวัฒนธรรมจังหวัดเป็นประจำมิได้ขาด และการประชุมสัมมนาในเรื่องเฉพาะตามโอกาสอันควรอีกมาก ซึ่งก่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกัน จนสามารถประสานความร่วมมือในการดำเนินงานวัฒนธรรมร่วมกันได้

4) **การขยายเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกออกไปอย่างกว้างขวางและเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย** โดยมีนโยบายที่จะขยายงานไปสู่ชุมชนให้มากที่สุด มีการขยายทั้งแนวตั้งและแนวนอนจนสามารถ “ถักทอ” กันได้อย่างแข็งแรง ในขณะที่เดียวกันก็ได้ส่งเสริมและสนับสนุนให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกต่าง ๆ ได้ประสานเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายเพื่อให้เกิดพลังในการดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นได้อย่างพร้อมเพรียง และไปในทิศทางเดียวกัน

5) **การดำเนินงานวัฒนธรรมที่เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น** เน้นการดำเนินงานวัฒนธรรมที่มุ่งพัฒนาคน โดยใช้ภูมิปัญญา ค่านิยม และแบบแผนอันดีงามของท้องถิ่นนั้นเพื่อเป็นพื้นฐานในการดำเนินกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่มุ่งเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิตจริงของคนในท้องถิ่นและในจังหวัด ทำให้งานวัฒนธรรมเป็นงานที่ทุกฝ่ายทุกคนเข้าใจได้ง่าย เพราะเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของท้องถิ่นโดยตรง ท้องถิ่นสามารถดำเนินงานวัฒนธรรมได้ด้วยตนเอง

6) **การมีส่วนร่วมอย่างสำคัญของเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกและประชาชน** เน้นการดำเนินงานวัฒนธรรมที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกและประชาชนอย่างกว้างขวาง และทั่วถึง โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างสำคัญในการคิดและร่วมกัน

ดำเนินการตามวิถีทางประชาธิปไตย โดยเน้นงานวัฒนธรรมที่ใกล้ตัวประชาชนที่สุดก่อนที่จะขยายออกไปยังเรื่องอื่น ๆ

(3) การดำรงอยู่ของประชาสังคม

1) **ประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัด** ซึ่งเป็นผู้ที่ได้ทำงานด้วยความเสียสละจนมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับในคุณงามความดี เป็นที่เคารพยกย่องของประชาชนในจังหวัด สามารถประสานและขอความร่วมมือจากหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ สามารถระดมความคิด ความรู้ และทรัพยากรมาใช้ในการดำเนินงานวัฒนธรรมของจังหวัดและของท้องถิ่นได้ เป็นผู้เสียสละที่เป็นกำลังสำคัญในการดำเนินงานวัฒนธรรมเป็นผู้ที่ตั้งใจจริง มีความสนใจและมีความรู้ในเรื่องงานวัฒนธรรมอย่างยิ่ง

2) **คณะกรรมการบริหารสภาวัฒนธรรมจังหวัด** ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกทั้ง 5 ภาคี และประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอทุกอำเภอ คณะกรรมการบริหารสภาวัฒนธรรมทุกคน และคณะอนุกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ได้ทำงานกันอย่างจริงจัง ด้วยความทุ่มเทยิ่งโดยที่คณะที่ปรึกษาซึ่งส่วนใหญ่จะประกอบด้วยพระสงฆ์ผู้ใหญ่ ผู้ว่าราชการจังหวัด และผู้ทรงคุณวุฒิในท้องถิ่น ในขณะที่สำนักงานเลขาธิการซึ่งก็คือสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดก็เป็นกำลังสำคัญยิ่ง

3) **การประชุมปรึกษาหารือกันเป็นเนืองนิจ** โดยได้เปิดเวทีให้ผู้สนใจทั่วไปมาพบปะเสวนากันในเรื่องวัฒนธรรมที่ตนสนใจ มีการประชุมกรรมการบริหารสภาวัฒนธรรมจังหวัดเป็นประจำมิได้ขาด และการประชุมสัมมนาในเรื่องเฉพาะตามโอกาสอันควรอีกมาก ซึ่งก่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกัน จนสามารถประสานความร่วมมือในการดำเนินงานวัฒนธรรมร่วมกันได้

4) **การขยายเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกออกไปอย่างกว้างขวางและเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย** มีนโยบายที่จะขยายงานไปสู่ชุมชนให้มากที่สุด โดยมีการขยายทั้งแนวตั้งและแนวนอนจนสามารถ “ถักทอ” กันได้อย่างแข็งแรง ในขณะเดียวกันก็ได้ส่งเสริมและสนับสนุนให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกต่าง ๆ ได้ประสานเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายเพื่อให้เกิดพลังในการดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นได้อย่างพร้อมเพรียง และไปในทิศทางเดียวกัน

5) **การดำเนินงานวัฒนธรรมที่เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น** เน้นการดำเนินงานวัฒนธรรมที่มุ่งพัฒนาคน โดยใช้ภูมิปัญญา ค่านิยม และแบบแผนอันดีงามของท้องถิ่นนั้นเพื่อเป็นพื้นฐานในการดำเนินกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่มุ่งเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิตจริงของคนในท้องถิ่นและในจังหวัด ทำให้งานวัฒนธรรมเป็นงานที่ทุกฝ่ายทุกคนเข้าใจได้ง่าย เพราะเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของท้องถิ่นโดยตรง ท้องถิ่นสามารถดำเนินงานวัฒนธรรมได้ด้วยตนเอง

6) **การมีส่วนร่วมอย่างสำคัญของเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกและประชาชน** เน้นการดำเนินงานวัฒนธรรมที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกและประชาชนอย่างกว้างขวาง และทั่วถึง โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างสำคัญในการคิดและร่วมกันดำเนินการตามวิถีทางประชาธิปไตย โดยเน้นงานวัฒนธรรมที่ใกล้ตัวประชาชนที่สุดก่อนที่จะขยายออกไปยังเรื่องอื่น ๆ

7) **การมีกองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรมจังหวัด** มีสภาวัฒนธรรมจังหวัดบางแห่งได้จัดตั้งกองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรมจังหวัดขึ้นเพื่อเป็นแหล่งกลางในการระดมทรัพยากรจากภาครัฐและเอกชนมาใช้ในการดำเนินงานวัฒนธรรมของจังหวัด ถึงแม้ว่าจะเป็นระยะเริ่มต้นและมีเงินอยู่จำนวนไม่มากนักแต่ก็สามารถใช้ในการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของจังหวัดได้ในระดับหนึ่ง

2.4.2 ปัจจัยภายนอก

(1) การเกิดขึ้นของประชาสังคม

เกิดจากการส่งเสริมและสนับสนุนของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติที่ผลักดันและกระตุ้นให้สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ศึกษา รวบรวมข้อมูลและประสานให้หน่วยงานและองค์กรที่มีบทบาทหน้าที่ในการดำเนินงานด้านวัฒนธรรม มาประชุมปรึกษาหารือกันเพื่อจัดตั้งเป็นสภาวัฒนธรรมจังหวัดขึ้น

(2) การขยายและการพัฒนาของประชาสังคม

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ มีนโยบายและแนวทางขยายการจัดตั้งสภาวัฒนธรรมอำเภอและตำบล โดยในระยะแรกให้พิจารณาจัดตั้งขึ้นตามสภาพความพร้อมของท้องถิ่น ประมาณครึ่งหนึ่งของจำนวนอำเภอเพื่อเป็นแหล่งศึกษา และพัฒนาแนวทางในการขยายการจัดตั้งไปยังอำเภออื่น ๆ ในปีต่อไป และได้ส่งเสริมและสนับสนุนให้ตำบลหรือองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีความพร้อม และมีศักยภาพให้จัดตั้งสภาวัฒนธรรมตำบลขึ้นด้วย

(3) การดำรงอยู่ของประชาสังคม

การส่งเสริมและสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ในลักษณะต่าง ๆ ทั้งในเรื่องของนโยบาย การพัฒนาบุคลากร การสร้างความรู้ความเข้าใจในวิธีการดำเนินงานวัฒนธรรม การเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการดำเนินงานวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน โดยการจัดประชุมสัมมนา การใช้เอกสารสัมพันธ์สารที่ออกเป็นประจำทุกเดือน และอื่น ๆ การจัดสรรเงินงบประมาณและเงินกองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรมไปสนับสนุนการดำเนินงานวัฒนธรรม การติดต่อประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

สามารถกล่าวโดยสรุปได้ว่าปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเกิดประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัด ประกอบด้วยปัจจัยภายในคือ

1) **ประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัด** ซึ่งเป็นผู้ที่ได้ทำงานด้วยความเสียสละจนมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับในคุณงามความดี เป็นที่เคารพยกย่องของประชาชนในจังหวัด สามารถประสานและขอความร่วมมือจากหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ สามารถระดมความคิด ความรู้ และทรัพยากรมาใช้ในการดำเนิน

งานวัฒนธรรมของจังหวัดและของท้องถิ่นได้ เป็นผู้เสียสละที่เป็นกำลังสำคัญในการดำเนินงานวัฒนธรรมเป็นผู้ที่ตั้งใจจริง มีความสนใจและมีความรู้ในเรื่องงานวัฒนธรรมอย่างยิ่ง

2) **คณะกรรมการบริหารสภาวัฒนธรรมจังหวัด** ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนเครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายสมาชิกรวม 5 ภาคี และประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอทุกอำเภอ คณะกรรมการบริหารสภาวัฒนธรรมทุกคน และคณะอนุกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ได้ทำงานกันอย่างจริงจัง ด้วยความทุ่มเทยิ่ง โดยที่คณะที่ปรึกษาซึ่งส่วนใหญ่จะประกอบด้วยพระสงฆ์ผู้ใหญ่ ผู้ว่าราชการจังหวัด และผู้ทรงคุณวุฒิในท้องถิ่น ในขณะที่สำนักงานเลขาธิการซึ่งก็คือสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดก็เป็นกำลังสำคัญยิ่ง

3) **การประชุมปรึกษาหารือกันเป็นเนืองนิจ** ต้องเปิดเวทีให้ผู้สนใจทั่วไปมาพบปะเสวนากันในเรื่องวัฒนธรรมที่ตนสนใจ มีการประชุมกรรมการบริหารสภาวัฒนธรรมจังหวัดเป็นประจำมิได้ขาด และการประชุมสัมมนาในเรื่องเฉพาะตามโอกาสอันควรอีกมาก ซึ่งก่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกัน จนสามารถประสานความร่วมมือในการดำเนินงานวัฒนธรรมร่วมกันได้

4) **การขยายเครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายออกไปอย่างกว้างขวางและเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย** มีนโยบายที่จะขยายงานไปสู่ชุมชนให้มากที่สุด มีการขยายทั้งแนวตั้งและแนวนอนจนสามารถ “ตักตอ” กันได้อย่างแข็งแรง ในขณะเดียวกันก็ได้ส่งเสริมและสนับสนุนให้เครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายสมาชิกรวมต่าง ๆ ได้ประสานเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายเพื่อให้เกิดพลังในการดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นได้อย่างพร้อมเพรียง และไปในทิศทางเดียวกัน

5) **การดำเนินงานวัฒนธรรมที่เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น** เน้นการดำเนินงานวัฒนธรรมที่มุ่งพัฒนาคน โดยใช้ภูมิปัญญา ค่านิยม และแบบแผนอันดีงามของท้องถิ่นนั้นเพื่อเป็นพื้นฐานในการดำเนินกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่มุ่งเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิตจริงของคนในท้องถิ่นและในจังหวัด ทำให้งานวัฒนธรรมเป็นงานที่ทุกฝ่ายทุกคนเข้าใจได้ง่าย เพราะเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของท้องถิ่นโดยตรง ท้องถิ่นสามารถดำเนินงานวัฒนธรรมได้ด้วยตนเอง

6) **การมีส่วนร่วมอย่างสำคัญของเครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายสมาชิกรวมและประชาชน** เน้นการดำเนินงานวัฒนธรรมที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของเครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายสมาชิกรวมและประชาชนอย่างกว้างขวาง และทั่วถึง โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างสำคัญในการคิดและร่วมกันดำเนินการตามวิถีทางประชาธิปไตย โดยเน้นงานวัฒนธรรมที่ใกล้ตัวประชาชนที่สุดก่อนที่จะขยายวงออกไปยังเรื่องอื่น ๆ

7) **การมีกองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรมจังหวัด** มีสภาวัฒนธรรมจังหวัดบางแห่งได้จัดตั้งกองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรมจังหวัดขึ้นเพื่อเป็นแหล่งกลางในการระดมทรัพยากรจากภาครัฐและเอกชนมาใช้ในการดำเนินงานวัฒนธรรมของจังหวัด ถึงแม้ว่าจะเป็นระยะเริ่มต้นและมีเงินอยู่จำนวนไม่มากนัก แต่ก็สามารถใช้ในการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของจังหวัดได้ในระดับหนึ่ง

ส่วนปัจจัยภายนอกคือ

การส่งเสริมและสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ในลักษณะต่าง ๆ ทั้งในเรื่องของนโยบาย การพัฒนาบุคลากร การสร้างความรู้ความเข้าใจในวิธีการดำเนินงาน วัฒนธรรม การเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการดำเนินงานวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน โดยการจัดประชุมสัมมนา การใช้เอกสารสัมพันธ์สารที่ออกเป็นประจำทุกเดือน และอื่น ๆ การจัดสรรเงินงบประมาณและเงินกองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรมไปสนับสนุนการดำเนินงานวัฒนธรรม การติดต่อประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย